

ORTAÖĞRETİM
GÜZEL SANATLAR LİSESİ

ÇALGI EĞİTİMİ
KLARNET

DERS KİTABI

9

YAZARLAR

DR. DUYGU TURAN ENGİN
BURÇAK GÜL SÜALP VAROL
KORCAN DİRİK

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2019

Her hakkı saklıdır ve Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metni ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz

EDİTÖR

Cemal Gürhan ETEKE

DİL UZMANI

Mediha ACAR

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Muharrem Hilmi AKBULUT

ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI

Maruf BEÇENE

REHBERLİK UZMANI

Musa KARABEYESER

GRAFİK TASARIM UZMANI

Binnaz KAYA

ISBN 978-975-11-4435-5

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

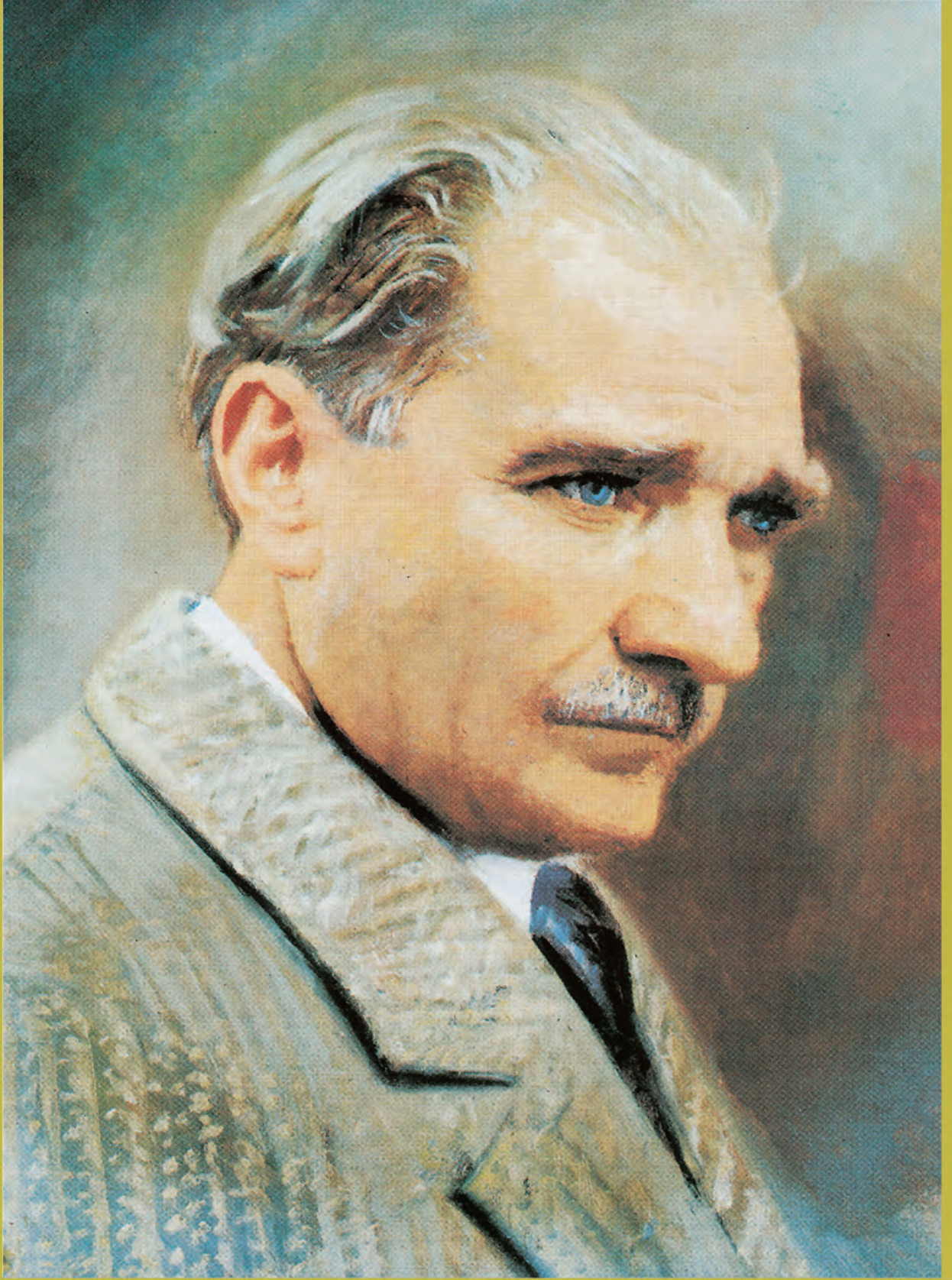
Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI (*)

Söz: Mehmet Âkif ERSOY
Müzik: Osman Zeki ÜNGÖR

1 *mf* Kork - ma sön - mez bu şa - fak - lar -
Çat - ma kur - ban o - la - yım çeh -

4 da yü - zen al - san - cak Sön - me - den yur - du - mun üs - tün -
re - ni ey naz - lı hi - lâl Kah - ra - man ır - kı - ma bir - gül

7 *f* *mf* de tü - ten en son o - cak O be - nim mil - le - ti - min yıl - dı - zı -
Ne bu - şid - det bu ce - lâl Sa - na ol maz dö - kü - len kan - la - rı -

10 *f* *mf* dır par - la - ya - cak O be - nim - dir o be - nim mil - le - ti - min - dir an - cak
mız son - ra he - lâl Hak - kı - dır Hak - k'a ta - pan mil - le - ti - min is - tik - lâl

(*) İstiklâl Marşı'nın birinci kıtasını söylerken virgül (,), ikinci kıtasını söylerken ise yıldız (*) işaretinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

KİTABIN TANITIMI

Üniteye Hazırlık

Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek ve konuya ilgilerini çekmek amacıyla öğretmen tarafından ders öncesinde yapılan çalışmalar bu bölümde yer alır. Öğrencilerin üniteye yer alan konulara hazırlandığı bölümdür.

Etkinlik

Sınıf içinde öğrencilerin konuya yönelik etkin katılımının sağlandığı bölümdür.

Ölçme ve Değerlendirme

Öğrencilerin, ünite ile ilgili öğrendiklerini çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı, doğru-yanlış, eşleştirmeli ve açık uçlu sorularla değerlendirmelerine yönelik bölümdür.

Okuma Parçası

Sanatla ilgili kısa metinlerin, sanatçı biyografilerinin yer aldığı bölümlerdir

Alıştırmalar

Klarnet üzerinde notaların uygulanarak pekiştirileceği bölümdür.

İÇİNDEKİLER

---

1. ÜNİTE : KLARNET İCRASINA GİRİŞ VE TEMEL TEKNİKLER.....	12
--	-----------

1.1. Türk Müzik Kültüründe Klarnetin Tarihi, Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu.....	13
1.2. Klarnet Kamışının Özellikleri.....	21
1.3. Klarnet Tutuş ve Duruş Pozisyonu.....	23
1.4. Klarnetlerde Ton ve Ses Farklılıkları.....	28
1.5. Klarnet İcrasında Temel Teknikler.....	30
1.6. Klarnette Ses Çıkartma Çalışmaları.....	32
1.7. Klarnette Parmak Pozisyonları.....	34
1.8. Parmak Pozisyonlarının Sesin Çıkmasındaki Etkileri.....	34
1.9. Klarnette Pest Seslerin Üretilmesi.....	56
1.10. Klarnette Orta Seslerin Üretilmesi.....	63
1.11. Klarnet İçin Alıştırımlar (Dilli Ve Bağlı Alıştırımlar).....	68
1.12. Ölçme ve Değerlendirme.....	74

---

2. ÜNİTE : KLARNETTE MAKAMSAL UYGULAMALAR (ÇARGÂH MAKAMI).....80-81

2.1. Çargâh Beşlisi Çalışmaları.....	89
2.2. Çargâh Dörtlüsü Çalışmaları.....	89
2.3. Klarnette Çargâh Dizisi Çalışmaları.....	92
2.4. Klarnette Çargâh Eser Çalışmaları.....	93
2.5. Ölçme ve Değerlendirme.....	92

---

3. ÜNİTE : KLARNETTE MAKAMSAL UYGULAMALAR (BUSELİK MAKAMI).....102-103

3.1. Buselik Beşlisi Çalışmaları.....	104
3.2. Klarnette Kürdi Dörtlüsü Çalışmaları.....	104
3.3. Klarnette Buselik Dizisi Çalışmaları.....	107
3.4. Klarnette Buselik Eser Çalışmaları.....	109
3.5. Ölçme ve Değerlendirme.....	113

---

4. ÜNİTE : KLARNETTE MAKAMSAL UYGULAMALAR (KÜRDİ MAKAMI).....120-121

4.1. Klarnette Kürdi Dörtlüsü Çalışmaları.....	122
4.2. Klarnette Buselik Beşlisi Çalışmaları.....	122
4.3. Klarnette Kürdi Dizisi Çalışmaları.....	125
4.4. Klarnette Kürdi Eser Çalışmaları.....	127
4.5. Ölçme ve Değerlendirme.....	131

KLARNET İCRASINA GİRİŞ VE TEMEL TEKNİKLER

1. ÜNİTE

1.1. Türk Müzik Kültüründe Klarinetin Tarihi

Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu

1.2. Klarinet Kamışının Özellikleri

1.3. Klarinet Tutuş ve Duruş Pozisyonu

1.4. Klarinetlerde Ton ve Ses Farklılıkları

1.5. Klarinet İcrasında Temel Teknikler

1.6. Klarnette Ses Çıkartma Çalışmaları

1.7. Klarnette Parmak Pozisyonları

1.8. Parmak Pozisyonlarının Sesin Çıkmasındaki Etkileri

1.9. Klarnette Pest Seslerin Üretilmesi

1.10. Klarnette Orta Seslerin Üretilmesi

1.11. Klarinet İçin Alistirmalar (Dilli Ve Bağlı Alistirmalar)

1.12. Ölçme ve Değerlendirme

Türk Müzik Kültüründe Klarinetin Tarihi Gelişimi ve Günümüzde Durumu

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Klarinet, hangi çağlardan beri kullanılmaktadır? Araştırınız.
2. Tanınmış klarinet sanatçılarının icraatlarını izleyerek klarineti tutuş ve duruşlarını inceleyiniz.
3. Dinlediğiniz müzik türleri içinde klarinetin hangilerinde kullanıldığını söyleyiniz.
4. Klarinet çalgı yapım ve bakım atölyelerine giderek bu işlemlerin nasıl yapıldığını gözlemleyiniz.
5. Klarinetin bakımı, korunması ve taşınması ile ilgili araştırma yapınız.

Klarinetin Tarihçesi

Klarinetin ataları, ciaramella ya da zampogna ismi verilen, bir ucu kesilerek sesin oluşumu sağlanmış, sazdan yapılmış ilkel çoban kavalıdır (Görsel: 1). İlk klarinetlere temel teşkil eden daha eski bir çalgı olan chalumeau (şalümo) (Görsel: 2) Fransa'da kullanılan tek oktavlık bir çalgıdır. Latince ismi calamus saz, kamış anlamına gelmektedir ve ilkel zampognanın biraz daha gelişmiş hâlidir.

Görsel: 1 Kaval

Görsel: 2 Chalumeau (şalümo)

Görsel: 3 Boehm sistem klarinet

İlk klarinetler, Leipzigli çalgı yapımcısı Johann Cristoph Denner (1655-1707) ve oğlu Jacob (1681-1735) tarafından 1690'larda Nürnberg'deki atölyelerinde üretilmiştir. 19. yüzyıl boyunca çalgının gelişiminde önemli aşamalar kaydedilmiştir. Louis Auguste Buffet ve Hyarinte Klosé'nin yaptıkları çalışmalar sonucunda Boehm sistem klarinet (Görsel: 3) geliştirilmiştir.

Klarinet, ilk olarak Jean Philippe Rameau'nun "Zoroastre (1749)" ve "Acanthe et Cephise (1751)" eserlerinde kullanılmıştır. 1748, Köln, 1758 Mannheim, 1760 Würzburg yılındaki Alman kayıtlarında, **orkestraya** iki tane klarinetçi alındığından bahsedilmektedir. Klarinet ülkemizde ilk olarak 1825 yılında İstanbul'da kullanılmıştır. Ancak Boehm sistem klarinetler 1854 yılında ülkemize gelmiştir.

Modern Klarnetin Gelişimi

18 ve 19. yüzyıllarda çalgı müziği yaygınlaşmış ve yorumcuların virtüozitesi önem kazanmaya başlamıştır. Teknolojinin gelişmesi, yorumcuların ve çalgı yapımcılarının birlikte çalışmaları sonucu, çalgı yapımında önemli gelişmeler elde edilmiştir. Klarnet, ilk olarak 1690 yılında ortaya çıkmış ancak 1748 yılında orkestrada kullanılmaya başlanmıştır.

Klarnet adını "clarion" adlı bir çalgıya benzeyen registre nedeniyle almıştır. Parlak, duru, aydınlık anlamına gelen klarnet, günümüzde genellikle abanoz (granadilla) ağacından üretilmektedir. Bunun yanı sıra sert dokulu farklı ağaçlardan ve Afrika'da yetiştirilen abanoz ağacını korumak amacıyla selülozla karıştırılmış abanoz tozundan, ebonitten ve hatta seramikten üretilen klarnetler de bulunmaktadır.

Türk Müziğinde Klarnet

Türkiye 'de 1825 yılında kullanılmaya başlayan klarnetin, geleneksel sanat müziğinde yirminci yüzyılın başlarında yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz.

Yapılan araştırmalara göre Suriye'de kullanılan bütün nefesli sazlara "kurnatay" denilmektedir. Bu bağlamda Türk halk müziğinde "gırnata" adıyla tanınan klarnetin bizdeki kullanımının da daha eskilere dayandığı anlaşılmaktadır.

Türk müziği sazları olan ut, ney, kanun, tambur ve kemençe seslerinin saray bahçelerinde yapılan fasıllarda yetersiz kaldığı görülerek flüt, obua ve klarnet gibi üflemeli çalgılar bu topluluklara eklenmek istenmiş, yapılan uygulamalarda en verimli sonuçların klarnetten alındığı görülmüştür. Böylece özellikle fasıl müziklerinde kullanılmaya başlayan klarnet; köçekçelerde, sirtolarda, oyun havalarında ve halk oyunlarında da kullanılan ve sevilen bir çalgı olmuştur. Türk müziğinde klarnetin kullanılmasına ve önem kazanmasına "Klarnet İbrahim Bey" öncülük etmiştir. Onu Şükrü Tunar ve Mustafa Kandıralı gibi icracılar izlemiştir.

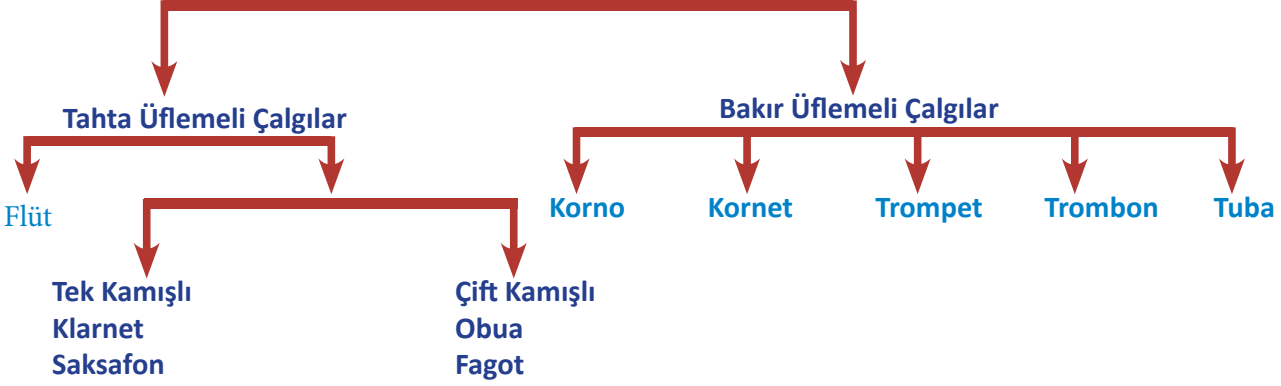
Klarnetin Türk müziğinde daha geç kullanılmaya başlama sebeplerinden biri de, Türk müziğinin makamsal yapısıdır. Türk müziğinde bulunan koma sesler, perdeli bir çalgı olan klarnette perde yapısal olarak bulunmadığı için bu sesleri doğru olarak çıkarmak önemli bir ustalık gerektirmektedir. Bu da klarnetin Türk müziği yorumunu zorlaştırmaktadır. Özellikle ilk kullanılmaya başlandığı yıllarda klarnet genellikle zurnacılar, mey çalanlar tarafından kullanılmış ve babadan oğula, usta çırak ilişkisiyle günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde akademik olarak konservatuvarlarda ders olarak okutulmaktadır.

Üflemeli Çalgılarda Klarnet

Klarnet; üflemeli çalgılar ailesinin tahta üflemeli çalgılar bölümüne ait, tek kamışlı ve aktarımlı (transpoze) bir çalgıdır.

ÜFLEMELİ ÇALGILAR

Klarnetin yapımında tahta (genellikle abanoz) veya kompozit bir madde olan ebonit kullanılır. Silindirik biçimli bir borunun içerisinden geçen hava sütununun titreşmesi ile ses elde edilir. Klarnetin transpoze (aktarımlı) bir çalgı olması, yazılan nota ile duyulan nota arasında fark yaratmaktadır.

Üretilen farklı isimlerdeki klarnetlerin yapısal olarak ve çalma tekniği açısından herhangi bir farkları bulunmamaktadır. Klarnetlerin farklı seslerde üretilmesinin amacı, parmak pozisyonlarını değiştirmeden kolay transpoze yapılabilmesini sağlamaktır. Böylelikle ihtiyaç duyulan klarnet, uygun ses aralığına ve kullanılan, tercih edilen tona göre belirlenebilecektir.

Boehm Sistem ve Albert Sistem klarnetler arasında da çalma açısından ve teknik bakımdan büyük bir farklılık bulunmamaktadır. Yalnızca bazı parmak pozisyonlarındaki ufak değişiklikler vardır. Sanılanın aksine, Türk müziğinde Albert sistem sol klarnetleri tercih edilme sebebi, koma sesleri daha kolay vermesi değil, Türk müziği karar perdelerine göre daha kolay tonlara denk gelmesidir. Koma seslerin çıkartılmasında asıl kolaylığı kamış ve ağızlık seçimi etkilemektedir. Aynı tip ağızlık ve kamışlarla "si bemol" klarnetlerle de komalı sesler elde edilebilmektedir.

ETKİNLİK 1: Aşağıda verilen sesler, farklı klarnetler ile çalındığında nasıl duyulur? Verilen portede yazınız.

YAZILAN

DUYULAN

Mi bemol klarnet	Si bemol klarnet	La klarnet	Sol Klarnet
Yazılan	Duyulan	Yazılan	Duyulan

Si bemol klarnet	Sol klarnet	Mi bemol klarnet	La klarnet
Yazılan	Duyulan	Yazılan	Duyulan

Klarnette Yer Alan Ses Bölgeleri

Klarnet yapısal olarak 5 farklı ses bölgesinden oluşmaktadır. Bu bölge Chalumeau (şalümo) klarnetin en kalın seslerin yer aldığı bölgedir. Klarnetin çıkarabildiği üçüncü ek çizginin altındaki mi sesinden başlar ve birinci aralıktaki fa sesine kadar olan bölgedir. Medium (medius), orta bölge sesleri olup birinci aralıktaki fa diyez ve üçüncü aralıktaki si bemol arasındaki seslerden meydana gelir. Gırtlak sesleri, akorttan ve gırtlak kontrolünden en fazla etkilenen sesler olup ikinci çizgi sol diyez ve üçüncü çizgisindeki si bemol sesleri arasındaki bölgedir. Clarion/clarino (klarion/klarino), orta oktavın üçüncü çizgisindeki si sesi ve iki ek çizgili do sesleri arasındaki bölgede yer alır. Aigu/Altissimo (egü/altissimo), geleneksel çalma sınırındaki en ince seslerden meydana gelmektedir. İki ek çizgili do diyez ve beşinci ek çizginin üzerindeki do seslerini içerir. Suraigu/upper altissimo (süregü/apıraltısimmo) klarnette çalınabilecek en ince tizlikteki notaların olduğu bölgedir. Beşinci ek çizginin üzerindeki do diyez ve onun üzerindeki do arasında kalan seslerden oluşur.

Klarnet yumuşak ve etkileyici bir ses rengine sahiptir. Kalın sesleri karanlık, hüzünlü ve dramatik bir etkiye sahiptir. İnce seslere doğru gidildikçe ses rengi keskinleşir ve parlaklaşır.

	YAZILAN	DUYULAN
Mi Bemol Klarnet		

Klarnet Ailesi

1. Sopranino la ♭
2. Sopranino mi ♭
3. Soprano si ♭
4. Fa basset horn
5. Alto mi ♭
6. Bas si ♭
7. Kontrbas si ♭
8. Octo kontrbas si ♭

Görsel: 4

Soprano Klarnetler

Görsel: 5

Klarnetin Parçaları

Klarnet; ağızlık (bec), kamış, bilezik (ligatüre), fıçı (baril, barille), üst gövde (main gauche), alt gövde (main droite) ve kalak (pavillon) adı verilen altı parçadan oluşmaktadır.

Klarnetten çıkan ses, ağızlığın alt kısmına yerleştirilmiş kamış veya plastikten üretilen esnek bir dilin arasından geçen havanın, baskısı ile titreşmesinden oluşur.

AĞIZLIK

Görsel: 6

Klarnetten ses üretilmesini sağlayan en önemli parçadır. Kamış ve ağızlık arasındaki mesafe içeriye ne kadar hava gireceğini belirlemektedir. Ağızlığın uzunluğu da seçimi-mizi etkileyen diğer bir kriterdir. Uzun (L), orta uzunlukta (ML), orta (M) ve orta kısalıkta (MS) ağızlıklar üretilmek-tedir. Türk müziğinde kamış ve ağızlık mesafesi açık ve uzun (L) ağızlıklar tercih edilmektedir. Kullanılacak kamış numarasında bu kriterler göz önünde bulundurulmalıdır. Kamış metalden, deriden ya da ipten üretilmiş bir bilezik ile ağızlığa sabitlenmektedir. *Görsel: 6*

BİLEZİK

Bilezik, kamışı ağızlığa sabitlemeye yara-yan parçadır. Deri ve farklı metal alaşımlar-dan bilezikler de üretilmektedir. İpten üre-tilmiş bilezikler de bulunur. *Görsel: 7*

Görsel: 7

Görsel: 8

BARİL (BARİLLE)

Ağızlığı klarnetin gövdesine bağlayan parçadır. Uzun ya da kısa olarak farklı boyları bulunmaktadır. Böylelikle klarnetin uzunluğunu veya kısalığını sağlayarak akordu değiştirmede yar-dımcı olur. Bu kısmın açık ya da kapalı tutularak çalınması en çok gırtlak seslerini etkilemektedir. *Görsel: 8*

ÜST GÖVDE

Barelin takıldığı bölümdür. Sol elin kullandığı parçadır. Önde yedi, arkada 2, yanlarda 6 delik bulunur ve register perdesi bu parçanın üzerindedir.

Görsel: 9

Görsel: 9

ALT GÖVDE

Sağ elin kullandığı bölümdür. Üzerinde 9 tane delik bulunmaktadır. Klarinetin sağ el işaret parmağı ile taşınan parçası bu bölümde yer almaktadır.

Görsel: 10

Görsel: 10

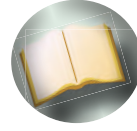
KALAK

Klarinetin en alt bölümüdür. Ses çıkışının gerçekleştiği parçadır. Her delik kalak işlevi görür.

Görsel: 11

Görsel: 11

OSMAN ZEKİ ÜNGÖR
(1880-1958)

Türk bestecisi, orkestra şefi ve kemancı. İstanbul'da doğdu. Muzıka-yı Hümayun'da Fasl-ı Cedit'i kuran Santuri Miralay Hilmi Bey'in torunu, Hacıbekirzade Hüseyin Bey'in oğlu, besteci Ekrem Zeki Ün'ün babasıdır. On bir yaşındayken alındığı Muzıka-yı Hümayun'da, II. Abdülhamid'in isteğiyle konser kemancısı olarak yetiştirildi. Öğrenimini tamamlayınca Vondra Bey'in yerine başkemancılığa getirildi. Safvet Bey'in (Atabinen) yönetimindeki senfonik orkestrada başkemancı olarak yer aldı. Daha sonra rütbesi binbaşılığa yükseltilerek viyolonselci Cemil Bey'in yerine çalgılar grubunun öğretmenliğine ve orkestranın şef yardımcılığına getirildi. İstanbul Erkek Muallim Mektebi'nde müzik öğretmenliği yaptı.

Orkestranın 1917'de çıktığı Avrupa turnesinde Berlin, Dresden, Münih, Viyana, Budapeşte ve Sofya'da verdiği konserleri yönetti (Avrupa'da konser veren ilk Türk orkestrası). Bu başarılı geziden dönüşte, Orkestraya bandonun üfleme çalgılarını da katarak Beyoğlu'ndaki Union Française'in salonunda, haftalık konserler düzenledi ve bu konserleri yönetti. Cumhuriyetin ilanından sonra Ankara'ya taşınan orkestrayı, Riyaseticumhur Musiki Heyeti adıyla yeniden düzenledi. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve şefliğini üstlendi. Daha sonra Atatürk'ün isteği üzerine yeni kurulan Ankara Musiki Muallim Mektebi'nin (şimdiki Ankara Devlet Konservatuarı) müdürlüğüne getirildi (1924-34). Orkestranın düzeyini yükselten, yönettiği konserlerle Batı müziğini halka sevdirmeye çalışan, çoğu marş formunda çeşitli yapıtlar veren Üngör, İstiklal Marşı'nın da bestecisidir. 1934'te emekliye ayrıldı. 28 Şubat 1958'de İstanbul'da öldü.

Müzik Ansiklopedisi

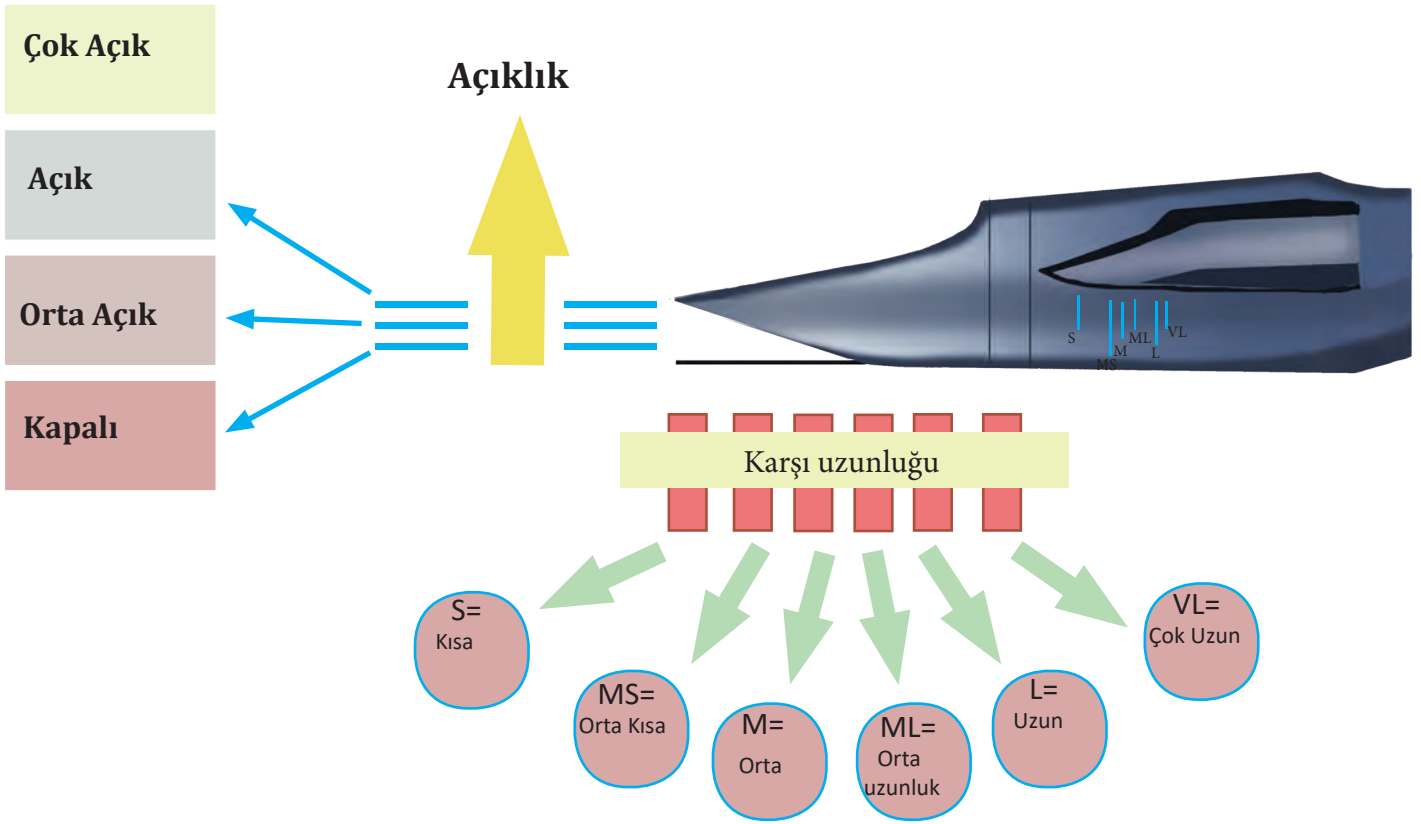
Klarnet Kamışının Özellikleri

Klarnetten ses üretebilmek için kamış adı verilen ince parça kullanılır. Kamış, Arundo Donax (kargı) denilen bitkiden, fiber veya plastikten üretilmektedir. Kamışlar, ince olandan kalın olana doğru 1 numaradan başlayarak 5 numaraya kadar üretilmektedir. Kullandığımız ağızlığın açıklığına göre kamış numarasını belirlememiz gerekmektedir. Daha ince numaralı kamışlarla Türk müziğinde koma olarak adlandırılan sesleri çıkarmak kolaylaşmaktadır.

Görsel: 12

Ağızlıkta Kullanılan Uç Açıklıkları

Klarnet Ağızlığı

Şekil: 1

• NOTLAR

- Klarnetinizin bölümlerini inceleyerek farklı klarnetlerle bu bölümleri karşılaştırınız.
- Sınıf ortamında klarnetinizin kamışın ağızlığına takıp çıkarma çalışmaları yapınız.
- Kullandığınız ağızlığı uygun numaralı kamış seçiniz.

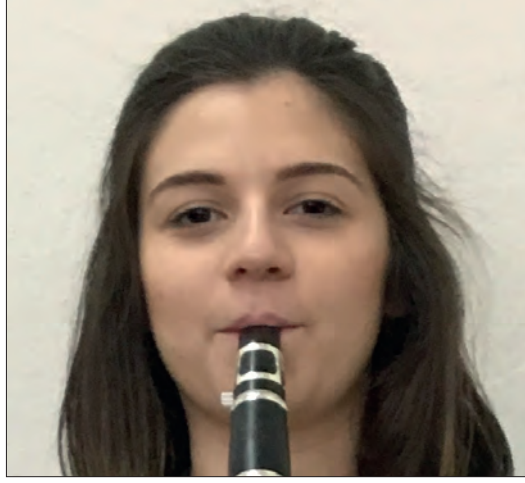
• ALIŞTIRMA

- Klarnetin bölümlerini ve kullandığınız ağızlığı göre farklı kamış numaralarını tercih etme sebebinizi aşağıdaki boşluğa yazınız.

Klarnet Tutuş ve Duruş Pozisyonu

Görsel: 13

Klarneti oturarak çalıyorsa dik bir şekilde oturmalı ve sırtımızı oturduğumuz yere yaslamamalıyız. Kollarımızı bacaklarımızın üzerine koymadan ve bacak bacak üstüne atarak diyaframımızı sıkıştırmadan oturmalıyız.

Görsel: 14

DOĞRU OTURUŞ

Görsel: 15

HATALI OTURUŞ

Ayakta çalışıyorsak; ayaklarımızı yere tam basıp, dizlerimizi kırmadan durmalıyız. Ayaklarımız omuz genişliğinde açık olmalı. Dengeli ve dik bir duruşa sahip olduğumuzdan emin olmalıyız.

Görsel: 16

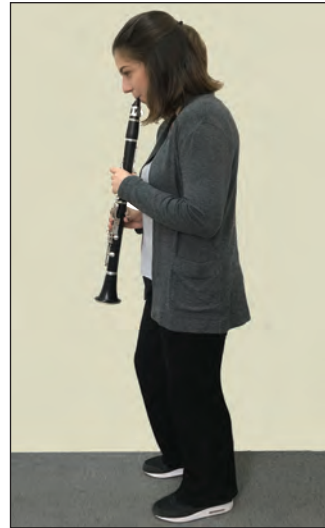
Görsel: 17

DOĞRU DURUŞLAR

Klarneti, 35-40 derecelik bir açı ile tutmalı, ne vücudumuza yapıştırmalı ne de çok uzaklaştırmalıyız. İçerisinden havanın en rahat geçeceği bir pozisyon ile çalmalıyız. Klarnet çalarken genel duruş ve omuzlardaki rahatlığın sağlanması ve çalgının doğru açılması çok önemlidir. Kollarımızı vücudumuza çok yapıştırmadan tutmalı ve vücudumuzu rahat bir şekilde hissetmeliyiz. Omuzlarımızın, kollarımızın, bilek ve parmaklarımızın gevşek ve kasılmamış olmasına dikkat etmeliyiz.

Görsel: 18

Görsel: 19

HATALI DURUŞLAR

ETKİNLİK 3:

Ayakta hatalı duruş fotoğraflarında duruşların neden hatalı olduklarını tartışınız.

Klarneti tutarken parmaklar yuvarlak bir pozisyona sahip olmalı, klarnet çok sıkmadan çalınmalıdır. Delikler tam kapatılmalı parmakların rahatlığından emin olunmalıdır. Parmaklar klarnete mümkün olduğunca yakın tutularak klarnetten çok uzaklaştırılmamalıdır.

Görsel: 20

Görsel: 21

DOĞRU PARMAK TUTUŞLARI

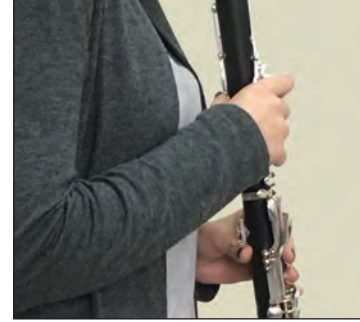

ETKİNLİK 4:

Aşağıdaki fotoğrafta verilen hatalı parmak tutuşlarının neden hatalı olduklarını arkadaşlarınızla tartışınız.

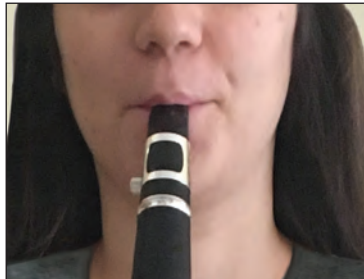
Görsel: 22

Görsel: 23

HATALI PARMAK TUTUŞLARI

Üflemeli çalgıları çalarken, nefes alma ve üfleme tekniği çok önemli bir yere sahiptir. İyi geliştirilmiş bir nefes tekniği; çalma rahatlığı sağlamasının yanı sıra, artikülasyon ve yorumlamayı da kolaylaştıracaktır. Klarnet, üflemek üzere ağıza yerleştirilirken çalgıya kafamızı uzatmak yerine, klarneti ağıza doğru götürmek rahatlık için çok önemlidir.

Görsel: 24

Görsel : 25

DOĞRU ÜFLEME POZİSYONU

HATALI ÜFLEME POZİSYONU

Klarnet üfleme pozisyonu alt dudağın dişler üzerine kıvrılarak, üst çenede yer alan dişlerin ağızlık üzerine yerleştirilmesiyle elde edilir. Klarnetin ağızlığı çok uçta olmayacak şekilde tutulmalıdır. Klarnet çalarken ağızlığın çok baskılanmadığından emin olunmalıdır. Dudaklar hava kaçırmayacak şekilde kapatılmalı, çalarken yanakların şişirilmemesine özen gösterilmelidir. Bütün bu rahatlığı elde edebilmek için uzun ses çalışmak alışkanlık haline getirilmelidir.

• NOTLAR

- Ayakta duruş şeklinizi aynada inceleyiniz.
- Ayaklarınızı yere tam basarak dik durunuz ve duruşunuzu ayna karşısında inceleyiniz
- Verilen direktiflere göre duruşunuzdaki hataları tespit ederek doğru şekilde durmaya çalışınız.

• ALIŞTIRMA

- Klarneti hatalı bir üfleme pozisyonunda çaldığınızda çıkan ton hakkındaki görüşlerinizi aşağıdaki boş alana yazınız.

ETKİNLİK 5:

Ayna karşısında klarneti doğru tutuş çalışmaları yapınız. Öğretmeninizin klarnet tutuşuyla kendi tutuşunuzu karşılaştırınız.

Klarnetin Sökülüp Takılması ve Bakımı

Klarneti söküp takarken çok sert hareketlerden kaçınılmalı. Klarneti takarken mutlaka mantarlara uygun bir mantar yağı veya vazelin yağı kullanılmalıdır. Gövdenin ön tarafında bulunan deliklerin aynı hizada olmasına dikkat etmeli, kamış klarnetin arka tarafında duracak şekilde konumlandırılmalıdır.

Kamış, ağızlığı ortalayarak ne çok geçecek ne de çok aşağıda kalacak şekilde takılmalıdır. Bileziğin çok sıkı ya da gevşek olmamasına dikkat edilmelidir. Ağızlık klarnete kamış ve arka delik hizalanarak takılmalıdır.

Her çalışmadan sonra, klarnetin içi toz ve tüycük bırakmayan bir temizleme bezi ile hep aynı yönde temizlenmeli, klarnetin perdeleri, parmaklardaki terleme ile oksitlenmemesi için silinmelidir. Perdelerin arası da toz ve tüy bırakmayan bir temizleyici ile nemden arındırılmalıdır. Delikler tüy kaçmayacak şekilde temizlenmelidir.

Görsel: 26

ETKİNLİK 6:

Klarnetinizin bakımı için neler yapıyorsunuz? Yaptığınız işlemlerin klarnetiniz için önemini açıklayınız.

Klarnetlerde Ton ve Ses Farklılıkları

Görsel: 27

Sol
klarnetSi bemol
klarnet

Tambur, klasik kemençe, ut, kanun gibi enstrümanlar Türk müziğinde bolahenk denilen diyapozona göre sol akortta ses verir. Bu Türk müziğinde la sesinin 440 hertz olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Yani bu enstrümanları klasik orkestrada kullanılan sol alto flüt gibi sol tambur, sol kemençe, sol ut, sol kanun olarak isimlendirebiliriz.

Klarnet Türk halk müziği ve Türk sanat müziğinde, enstrümantal ve sözlü müziklerde solo ve çalgı toplulukları üyesi olarak yer almaktadır. Farklı bölgelerde kullanılan yöresel nefesli çalgıların yerine klarnet kullanılabilmektedir.

Klarnet, ses rengi, çalış sırasında farklı renklere sahip olması ve bu renklerle oynayabilmeye imkân vermesi sebebiyle her türlü müziğin icrasında kolaylıkla kullanılabilmektedir. Ayrıca farklı tonlarda üretilmesi ve transpoze kolaylığının olması dolayısıyla akort olarak da Türk müziğinde kolaylıkla diğer çalgılara uyum sağlayabilmektedir. Müzisyene sağladığı bu avantajlar nedeniyle sol klarnet, Türk sanat müziği ve Türk halk müziğinde tercih edilen bir çalgı olmaktadır.

ETKİNLİK 7:

Aşağıda verilen sesler, farklı klarnetler ile çalındığında nasıl duyulur? Verilen portede yazınız.

ÇALINAN

DUYULAN

Si Bemol Klarnet		Sol Klarnet	
Yazılan	Duyulan	Yazılan	Duyulan

DUYULAN			
Si Bemol Klarnet	Sol Klarnet	Si Bemol Klarnet	Sol Klarnet

• NOTLAR

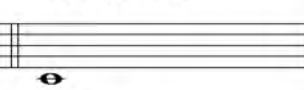

- Klarnetinizin bölümlerini inceleyiniz, kendi klarnetinizin bölümlerini gördüğünüz farklı klarnetlerle karşılaştırınız.

• ALIŞTIRMA

- Aşağıda verilen seslerin sol klarnet ve si bemol klarnete göre duyuluşlarını yazınız.

Si Bemol Klarnet		Sol Klarnet	
			
Yazılan	Duyulan	Yazılan	Duyulan

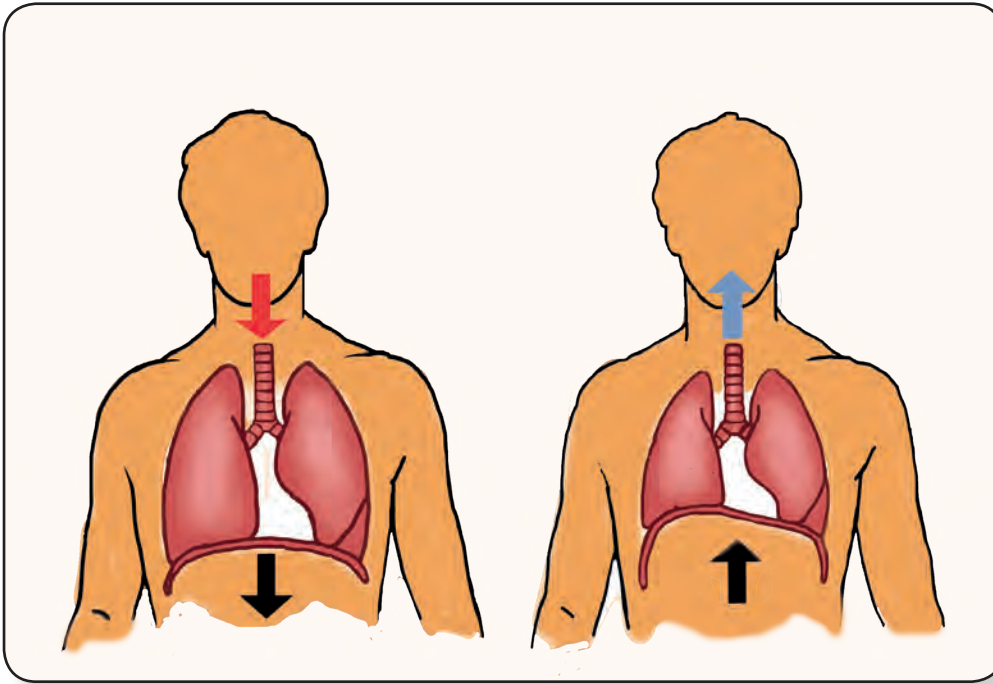

Klarnet İcrasında Temel Teknikler

● Diyafram Destekli Nefes

Üflemeli enstrüman çalanlar ve şarkı söyleyenler iyi bir nefes tekniği için diyaframdan yararlanmak zorundadırlar. Diyafram, göğüs boşluğunu karın boşluğundan ayıran yapıdır. Diyafram kasları nefes aldığımızda kasılır ve düzleşir. Nefes verdiğimizde ise gevşer ve kubbeleşir. Diyafram nefesi, nefesin akciğerlerimizin altında kalan bölümünün diyafram kası yardımıyla kullanılmasını sağlar.

Diyafram nefesi alırken akciğerlerin alt bölgesine nefes alarak ciğerlerin alt bölümünün çalışmasını sağlamalıyız. Nefes alırken boğazımız açık olmalı ve nefes sesi duyulmamalıdır. Vücudumuzun rahat olması gerekmektedir. Diyafram kası çizgili bir kas olduğu için çalışarak geliştirilebilir. Nefes aldığımız zaman karnımız şişer.

Görsel: 28

Nefesimizi verirken dikkat etmemiz gereken en önemli nokta nefesi aniden vererek karnımızın bir balon gibi sönmesini engellemektir. Nefesi verirken diyaframın yavaş bir şekilde gevşemesine dikkat etmeliyiz. Sanki nefes vermek istemiyormuşçasına diyafram kasımızı kullanmamız gerekmektedir. Karın kaslarımız güçlendikçe onlardan destek alarak nefes verme süresini uzatabiliriz.

Nefes Çalışmaları Uygulaması

Klarnet çalmaya başlamadan önce mutlaka nefes çalışmaları yapılmalıdır.

Düz bir yere yatınız. Vücudunuzun rahat olmasına dikkat ediniz. Doğal bir şekilde nefes alıp verdiğinizde karnınızın şişip indiğini görürsünüz. Bu diyafram nefesi alabildiğinizi gösterir. Bu arada göğsünüz şişiyorsa aldığınız nefes doğru değildir. Vücudunuzu rahatlatın ve konsantre olun.

Aşağıda nefes çalışma aşamaları sırasıyla verilmiştir.

- Dört vuruş nefes alın, dört vuruş nefes verin. Nefes verirken diyaframınızı itin.
- İki vuruş nefes alın, altı vuruş nefes verin.
- Ani bir nefes alın, sekiz vuruşta verin.
- Dört vuruş nefes alın, dört vuruş aldığınız nefesi tutun, dört vuruş nefesi verin, dört vuruş nefes almadan bekleyin. Bunu en az iki kere ara vermeden tekrar edin.
- Duvara küçük bir kâğıt koyarak nefesinizi ayakta kâğıda doğru üfleyin, kâğıdın duvarda asılı kalmasını sağlayın.
- Ani nefes alın ve nefesinizi tutun. Kaç saniye tutabildiğinize bakın. Nefesinizi her gün bir saniye daha uzun tutmaya çalışın.

Bu çalışmayı arka arkaya dört beş kere tekrar edin. Çalışmalarınızı öğretmen kontrolünde çeşitlendirilebilirsiniz. Ayakta nefes çalışması yaparken vücudunuzun dengesi çok önemlidir. İki ayağınız yere eşit basmalı, ayaklar omuz hizasında açık olmalıdır. Her gün düzenli olarak nefes egzersizleri yapılmalıdır. Doğru bir nefes tekniği ile klarnet çalarken, doğal olarak nefes kontrolünü de sağlamanız gerekmektedir.

Klarnet çalarken nefesinizi doğru kullanmayı öğrenirseniz klarnetinizden doğru sesler çıkarabilirsiniz. Zayıf diyafram nefesi, klarnette zayıf bir ton çıkmasına neden olur. Ayrıca artikülasyon ve dinamiklerin ifadesi güçsüzleşir, yorum kaliteniz düşer.

ETKİNLİK 8 :

- Yukardaki nefes çalışmalarını yapınız.
- Nefes çalışması yapmadan önce kaydettiğiniz nefes süreleri ile nefes çalışmasından sonra kaydettiğiniz nefes sürelerini karşılaştırınız.
- Ulaştığınız sonuçları aşağıya yazınız.

Klarnette Ses Çıkartma Çalışmaları

ENTONASYON

Görsel: 29

Klarnet çalarken dikkat edilmesi gereken en önemli konuların başında doğru bir entonasyon gelmektedir. Entonasyon kısaca, bir sesin doğru frekans aralığında seslendirilmesi olarak açıklanabilir. Ağızlık ve kamış seçimi entonasyonumuzu etkileyen iki önemli faktördür. Klarnetin farklı ağızlık ve kamış numaralarında, frekans aralığına göre verdiği cevap farklılaşmaktadır.

Doğru entonasyonu sağlayabilmek için bir akort aleti yardımıyla uzun ses çalışmalarımızı devam ettirmeliyiz. Bu şekilde çalışmaya devam ettiğimizde hem kulağımız doğru frekansa alışacak hem de seslerin doğru üfleme pozisyonunu elde edeceğimiz gırtlak ve dudak esnekliğini kazanacağız. Müzik türüne uygun ağızlık ve kamış seçimi, klarnet çalarken bize kolaylık ve rahatlık sağlayacaktır. Uygun olmayan tercihler klarnet çalmamızı zorlaştıracak ve icra kabiliyetimizi azaltacaktır.

Klarnet çalarken koma sesleri elde edebilmek için gırtlakın kullanımı ve esnekliğinin yanında parmak ve dudak esnekliğine de sahip olmalıyız. Uzun ses çalışmaları bize bu konuda çok yardımcı dokunacaktır. Klarnetten ses üretirken dilimizin ucunu kamış ile temas ettirip müziğin gerektirdiği sertlik veya yumuşaklığa göre, “tu” ya da “du” heceleri ile çalmalıyız. Aksi takdirde gerekli artikülasyonları sağlayamayız. Artikülasyonumuzun kötü olması, diksiyonu kötü kullanan birinin konuşmasını anlamaya çalışmak gibi olur. İcra ettiğimiz müzik anlaşılmaz ve müziğin ifadesi zayıf kalır.

• NOTLAR

- Kontrolsüz bir nefes alıp kaç saniye tutabildiğinizi ölçünüz, Daha sonra diyafram nefesi alarak kaç saniye tutabildiğinizi ölçünüz ve iki nefesin sürelerini de bir hafta kaydediniz.
- Bir çalışma günlüğü edinerek her gün yaptığınız çalışmaları, bunların tempolarını ve çalışma sürelerini kaydetmeyi alışkanlık hâline getiriniz.
- Kontrollü diyafram nefesinizi her çalışmada daha uzun tutmaya çalışarak bir hafta sonundaki sonuçlarınızı karşılaştırınız.
- Başlangıçta nefes egzersizleri yorucu olabilir. Yorulunca dinleniniz, kendinizi kasmayınız. Başınız dönebilir, bu durum normaldir, gereksiz yere endişelenmeyiniz.

UYGULAMA NOTLARI

1. Düzgün bir çalma pozisyonunda ayna karşısında gırtlak yapınızı inceleyiniz.
2. Klarneti çalmaya başladığınızda gırtlaklığınızın hareketini izleyiniz.
3. Boğazınızı gevşetip gırtlaklığınızı aşağı doğru çektiğinizde, klarnetten çıkan sesi akort aleti ile kontrol ediniz.
4. Gırtlaklığınızı yukarı aldığınızda klarnetten çıkan sesi akort aleti ile kontrol ediniz.
5. Dudağınızı gevşetip sıkarak çıkan sesleri akort aleti ile kontrol ediniz.
6. Hangi durumlarda ürettiğiniz sesler pestleşme(kalınlaşma), hangi durumlarda tizleşme (incelme) eğilimindedir, gözleyiniz.

• ALIŞTIRMA

- Ölçüm sonuçlarınızdan yararlanarak diyafram nefesi ile kontrolsüz nefes arasındaki süre farkını aşağıdaki boş alana yazınız.

Klarnette Parmak Pozisyonları

Klarneti bütün perdeleri açık şekilde (taşıma pozisyonunda) üflediğimizde çıkan ses sol sesidir. Klarnette perdeleri kapatırken parmaklarımızın etli kısımlarını delikleri kapatacak şekilde basmalıyız. Klarneti parmaklarımızı ve bileklerimizizi sıkmadan çalmalıyız. Kapattığımız deliklerden hava kaçmamasına dikkat etmeliyiz.

ETKİNLİK 8 :

Yukarıda anlatılan noktalara dikkat ederek klarnetinizden doğru ses çıkartmak için çalışınız.

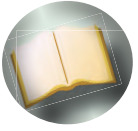

Parmak Pozisyonlarının Ses Çıkarılmasındaki Etkisi

Görsel: 30

- Si bemol ve sol klarnetlere ait tablatürleri inceleyerek bu sesleri kendi çalgınızla çalınız.
- Öğrendiğiniz sesleri akort aletiyle uzun ses çalışması olarak çalınız. Klarnet çalarken ayna karşısında çalışmak genel olarak vücudumuzun ve parmaklarımızın kontrolünü sağlamada bize yardımcı olacaktır.

OKUMA PARÇASI

TÜRKİYE' DE EVRENSEL MÜZİK

Türkiye'nin evrensel müzik ile ilişkisi, tarih olaylarının akışı içinde 16. yüzyıla kadar izlenebilir. Fransa kralı I. François'ın Kanuni Sultan Süleyman'a bir çalgı topluluğunu gönderişi (1453), İngiltere kraliçesi I. Elizabeth'in, Sultan III. Murat'a, o dönem için olağanüstü sayılan bir orgu armağan edişi (1599), belgelerle saptanabilen müzik olayları arasındadır. Ancak evrensel müziğin ülkemize resmen alınışı 1826 yılına rastlar. Bu tarihte Sultan II. Mahmut, mehter takımını dağıtarak, Batı geleneklerine göre düzenlenen Nizam-ı Cedid ordusunun yürüyüşlerine eşlik edecek bir boru takımını Batı'dan getirilen çalgılarla kurdu. Boru takımının başında, iyi yetiştirilmiş çalgıcılar yoktu. Bunun üzerine, besteci Gaetano Donizetti'nin ağabeyi Giuseppe Donizetti (1788-1856), 1828 yılında öğretmen olarak saraya çağırıldı. Donizetti, boru takımını kısa zamanda bandoya dönüştürdü ve topluluk 1831 yılında Musika-i Hümayun (Padişahın müzik topluluğu) adı altında, bir bando ve okul örgütü durumuna getirildi.

Kendisine Paşa unvanı verilen Donizetti'nin ölümünden sonra, Musika-i Hümayun'daki çalışmalar yine Avrupa'dan getirilen öğretmenlerle yürütüldü. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından Türk sanatçı-öğretmenler de yetişmeye başladı. Klarinetçi Mehmet Ali Bey (1840-1895) flütçü, Saffet Atabinen (1858-1939) Mehmet Zati Arca (1863-1951) ve İstiklal Marşı'mızın bestecisi Osman Zeki Üngör (1880-1959) bu kurumda yetişen önemli öğretmenler arasındadır.

Öte yandan, ülkemizdeki yabancıların, Batı müziği gereksinmesini karşılamak üzere, Avrupa'dan gelen opera toplulukları, 1839 dolaylarından başlayarak, İstanbul'da temsiller verdiler. Batı müziğini çok seven Padişah Abdülmecid, söz konusu temsilleri izledi ve paracada destekledi. O yılların ünlü bir sanat kurumu olan Naum Tiyatrosunda da yerli tiyatro toplulukları Operet temsilleri veriyor, besteci Dikran Çuhacıyan (1836-1898) yazdığı Operetlerle bu etkinliklere canlılık getiriyordu. Düzenlenen dinletilerde ise Avrupa'nın ünlü virtüözleri izlenebiliyordu. Piyanist Franz List ile kemancı Henri Vieuxtemps, Osmanlı başkentine gelen ve padişahın karşısında çalan ünlü kişiler arasındaydı.

Türkiye'nin evrensel müzik yaşantısına yön veren eğitim ve sanat kurumlarının en önemlileri, Cumhuriyetin ilk 25 yılı içinde hizmete girdi. Cumhuriyetle birlikte müziğin ülke kalkınmasındaki yeri ve işlevi konusunda düşünce üretimi de başlatıldı. Bu alandaki çabalara zaman zaman Cumhuriyetin ilanından önce bile rastlanabiliyordu. Örneğin; 1912'de İzmir'de açılan "İttihat ve Terakki Mektebi'nin ilerici amaçları arasında ulusal ruhu gençlere aşılayacak bir ulusal müzik ilkesinin belirlenmesi de vardı. Ziya Gökalp ise, 1923'te yazdığı "Türkçülüğün Esasları" adlı kitabında "dümtek usulü" ile yapılan geleneksel Türk müziğinin, çağdaş yaşantıya uygun düşmediğini yapılacak tek şeyin geleneksel Türk ezgilerini Batı tekniklerine göre armonilemek olduğunu söylüyordu.

Atatürk, evresel musiki ile ilgili görüşlerini şöyle açıklıyordu:

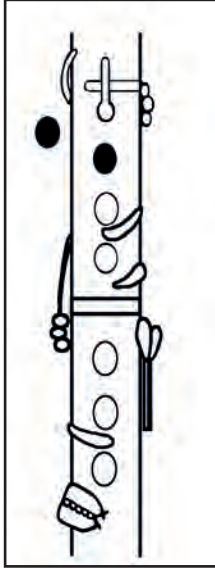
"Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır; ancak, bundan en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan, Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeye yeltenilen musiki, yüz ağartıcı değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri, söyleşileri toplamak onları bir gün önce, genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir; ancak bu düzeyde, Türk ulusal musikisi yükselebilir. Evrensel musikide yerini alabilir."

Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

Klarnet bütün perdeler açıkken çalındığında sol sesi elde edilir.

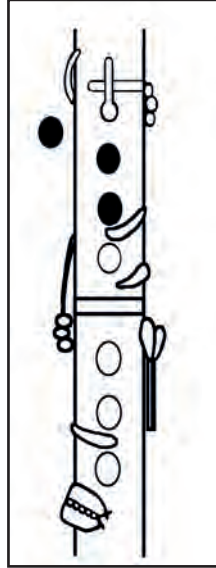
SOL KLARNET

Mİ

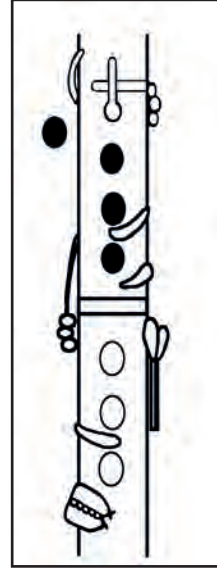
Şekil:1

RE

Şekil:2

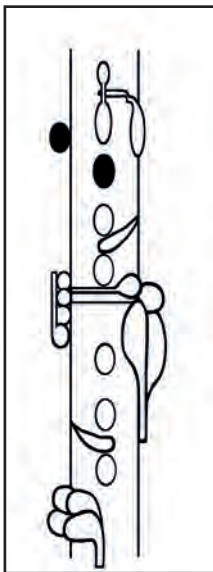
DO

Şekil:3

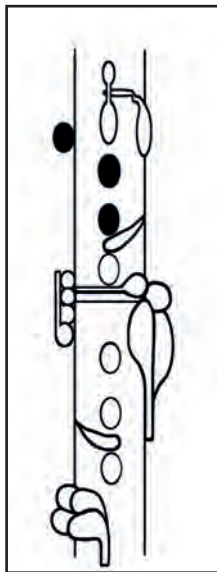
Sİ BEMOL KLARNET

Mİ

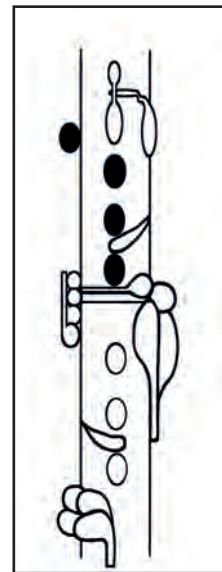
Şekil:4

RE

Şekil:5

DO

Şekil:6

UZUN SES ÇALIŞMALARI

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını 60 metronomdan başlayarak 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

Aşağıdaki alıştırmaları günlük olarak tekrar etmeyi unutmayınız. Metronom sayılarını hergün biraz daha arttırarak çalışmalarınıza devam ediniz.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. $\text{♩} = 72-96$ arasında iki ölçüde bir $\text{♩} = 96-120$ arasında dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

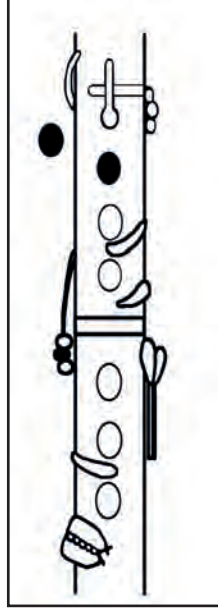
10.

SOL KLARNET

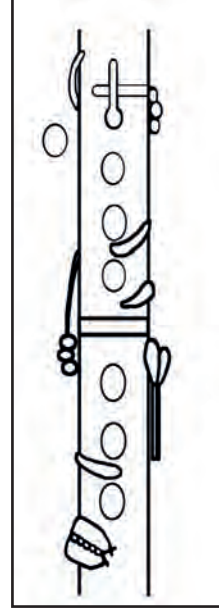
Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

FA

Şekil:7

SOL

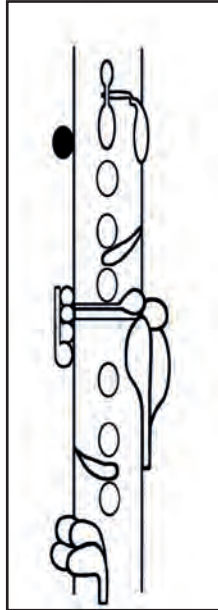

Şekil:8

Sİ BEMOL KLARNET

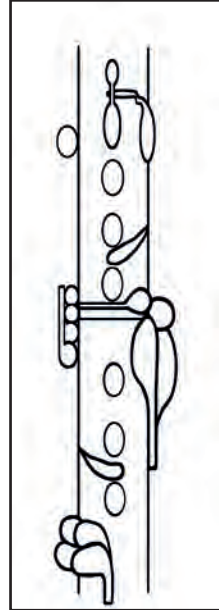
Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

FA

Şekil:9

SOL

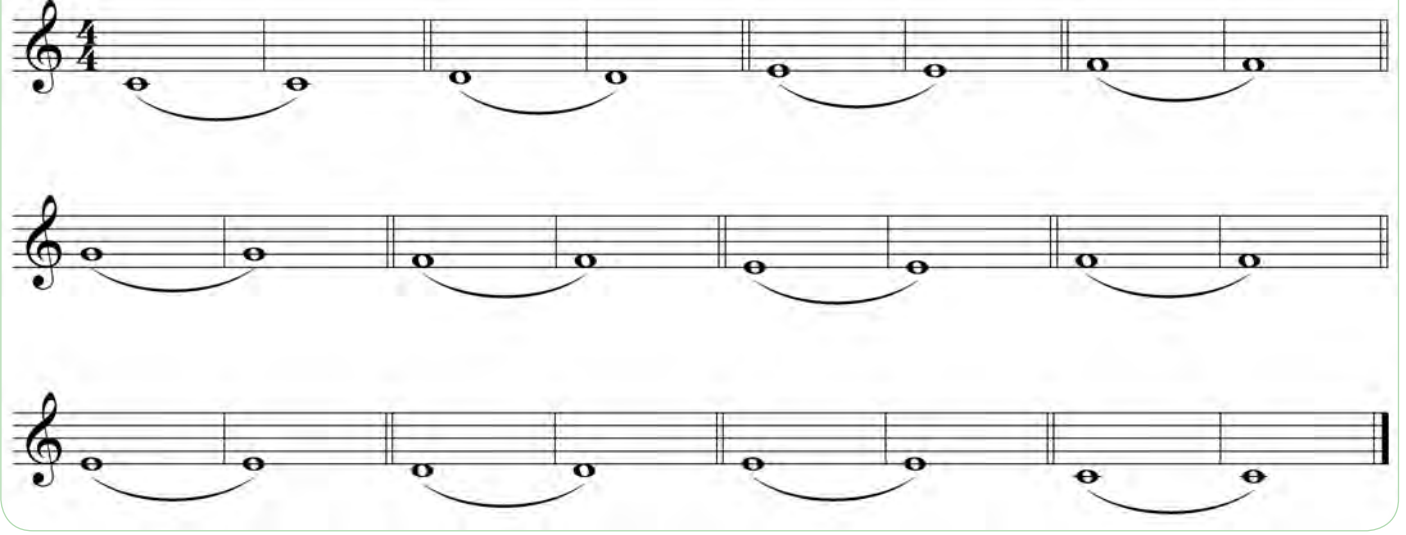
Şekil:10

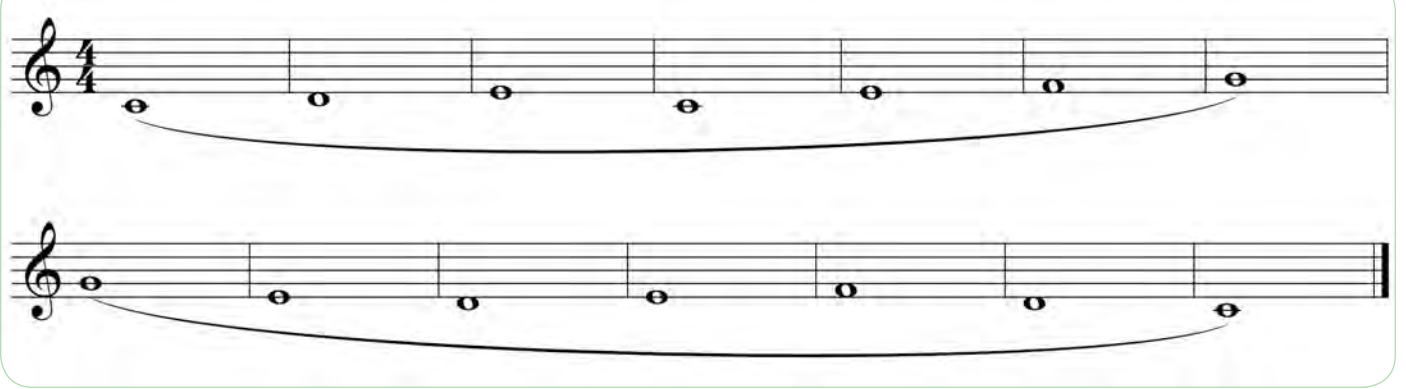
UZUN SES ÇALIŞMALARI

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

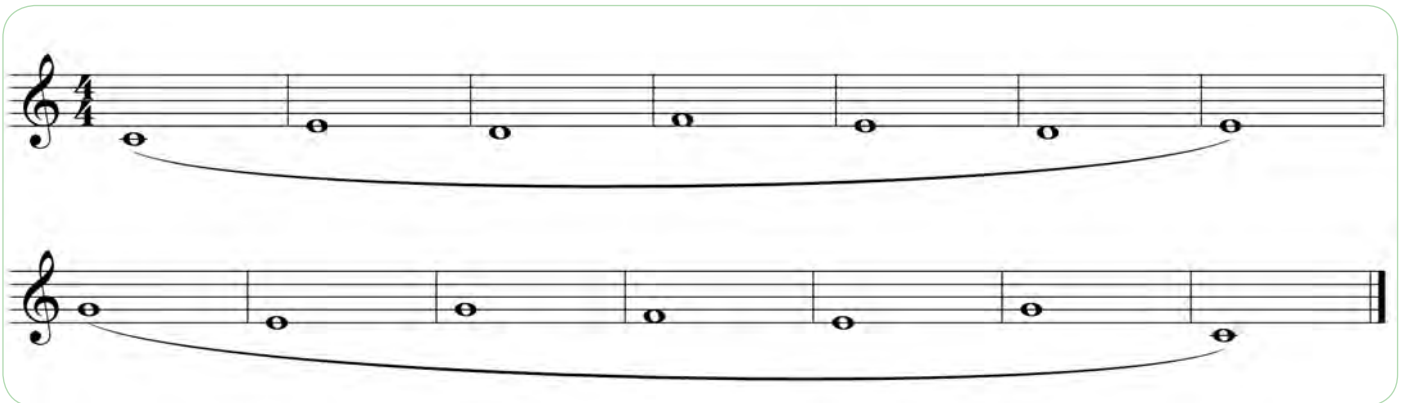
1.

2.

3.

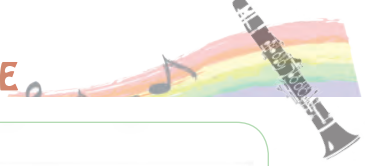

ALİŞTIRMALAR

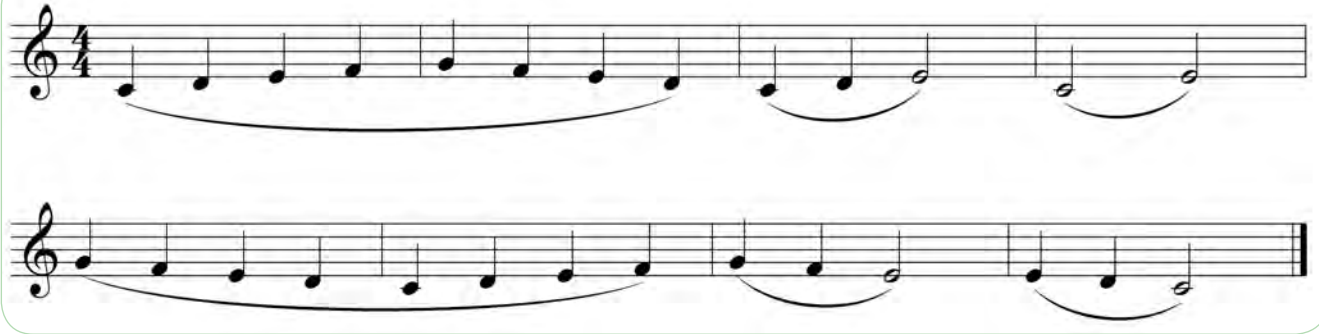
Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. $\text{♩} = 72-96$ arasında iki ölçüde bir $\text{♩} = 96-120$ arasında dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

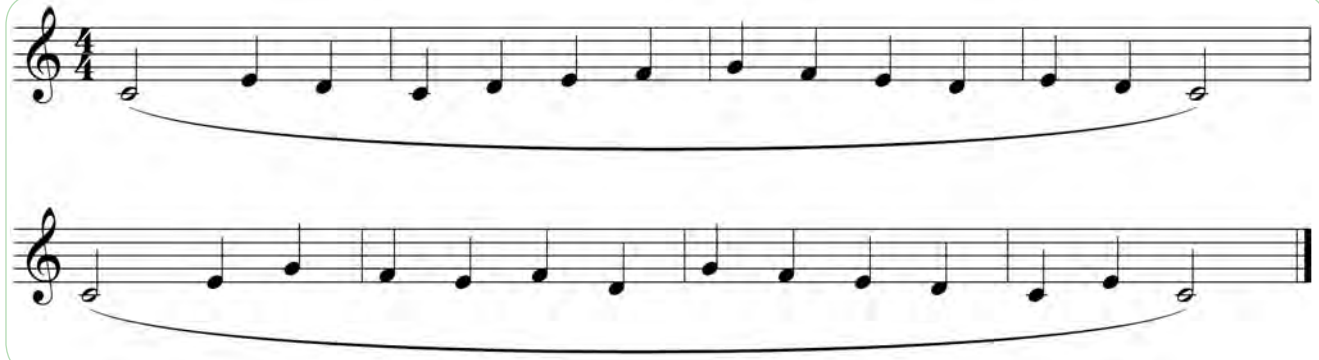

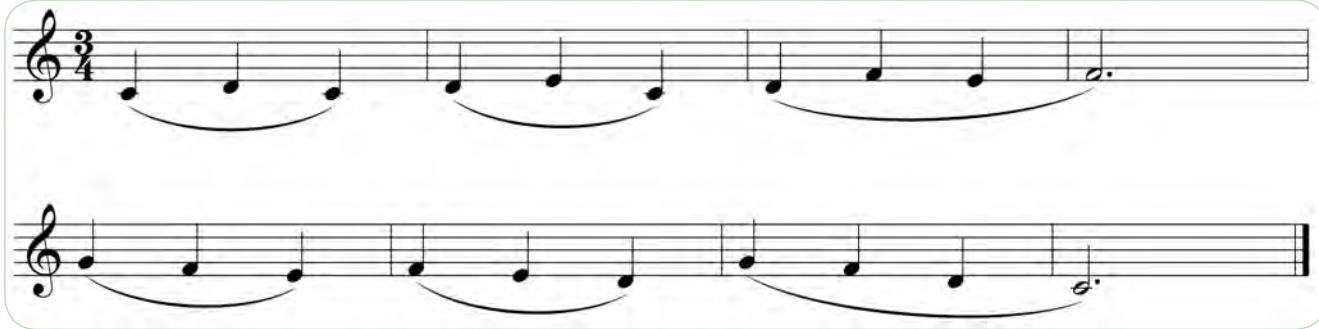
6.

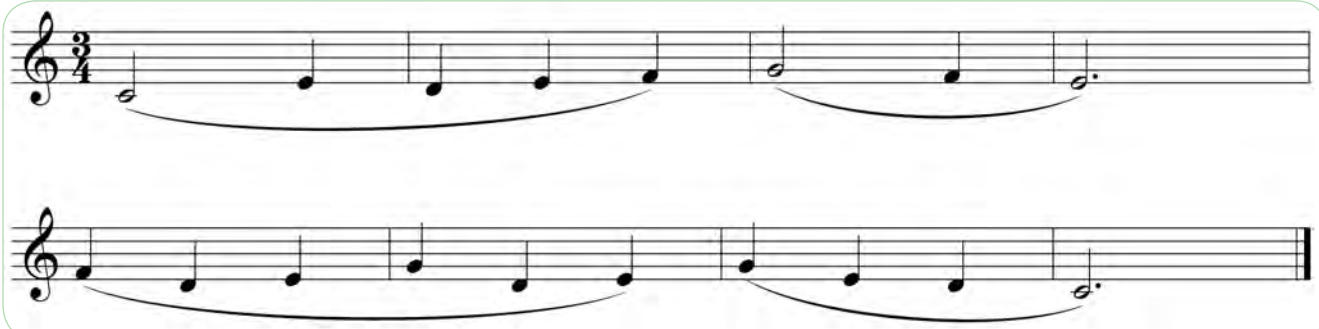
7.

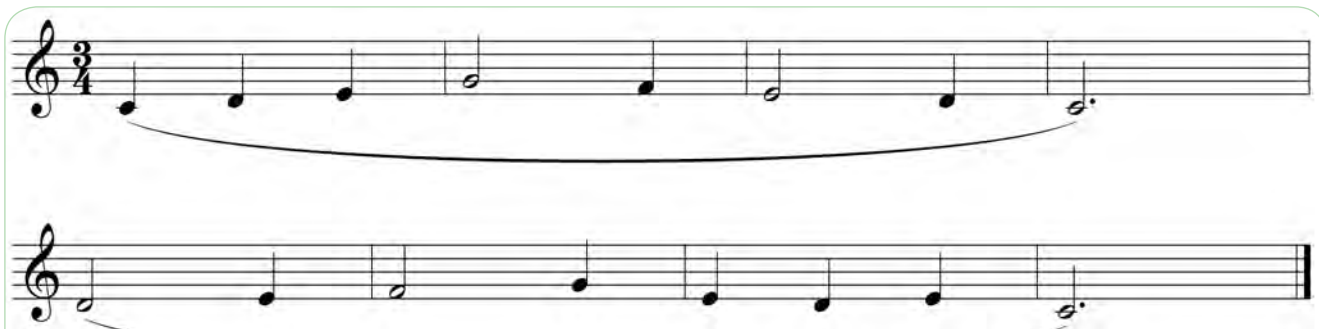
8.

9.

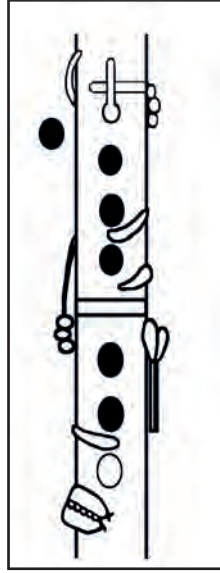
10.

SOL KLARNET

Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

LA

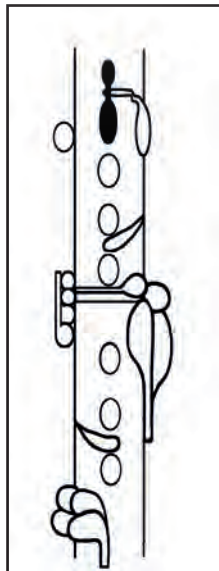

Şekil:11

Sİ BEMOL KLARNET

Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

LA

Şekil:12

UZUN SES ÇALIŞMALARI

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

2.

3.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. $\text{♩} = 72-96$ arasında iki ölçüde bir $\text{♩} = 96-120$ arasında dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz.

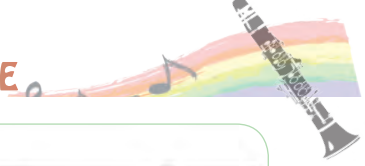
1.

2.

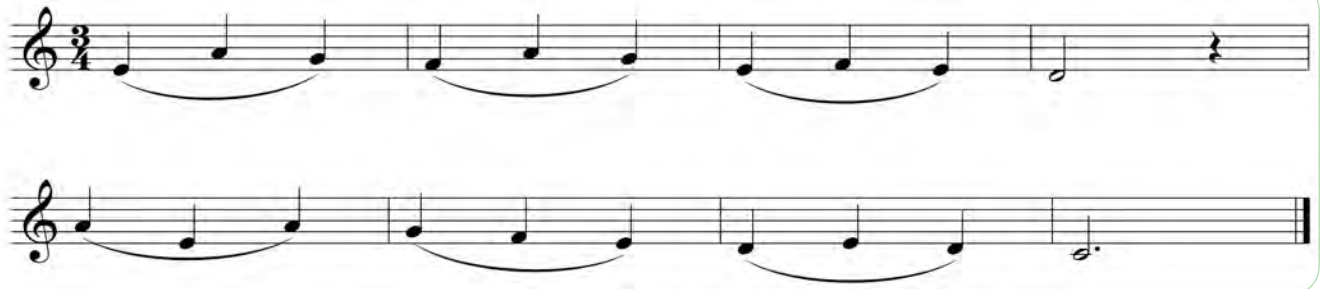
3.

4.

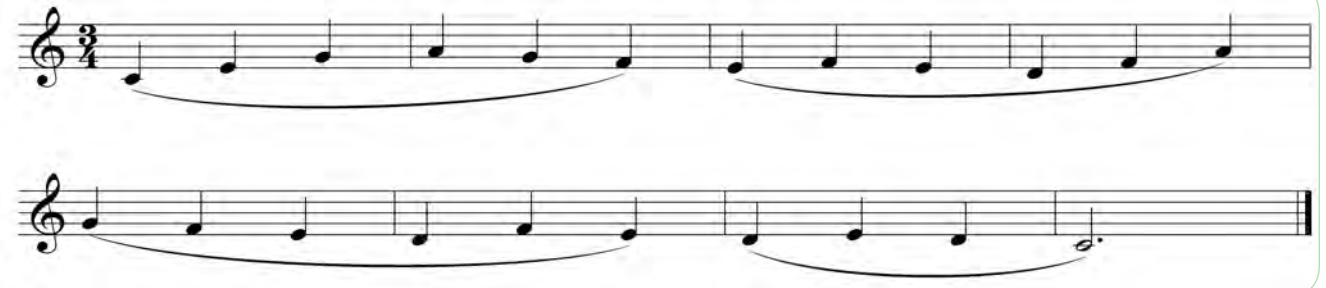
5.

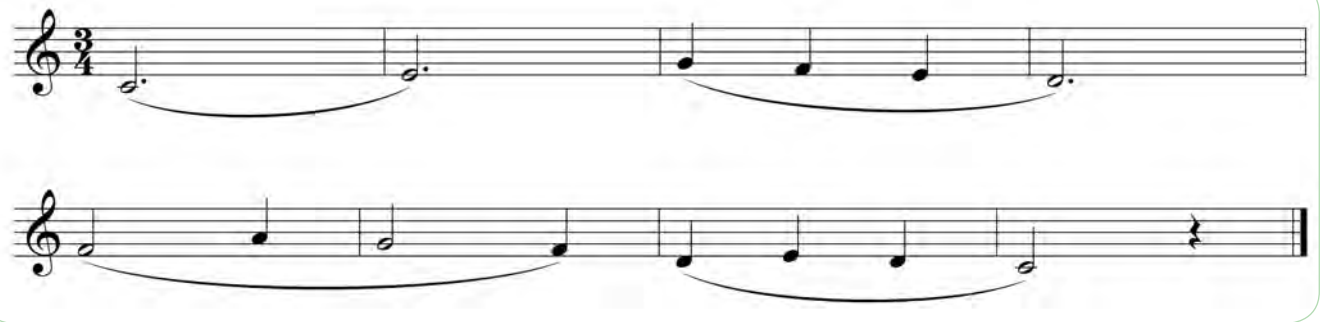
6.

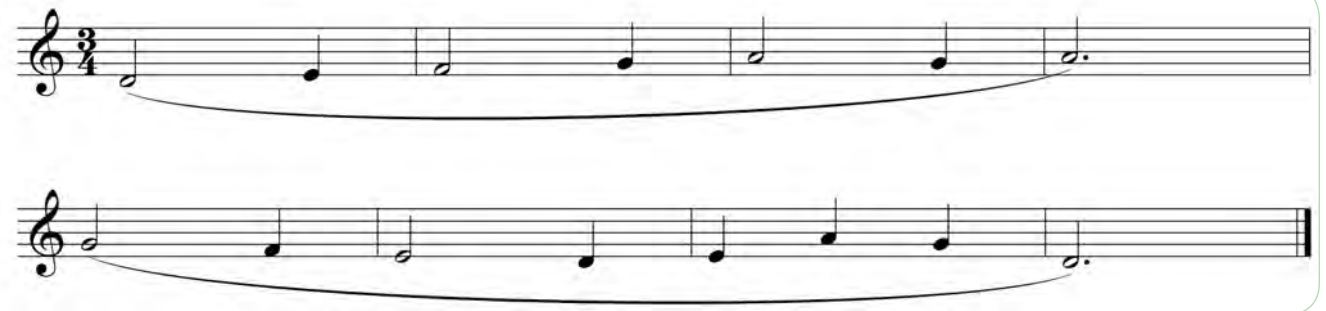
7.

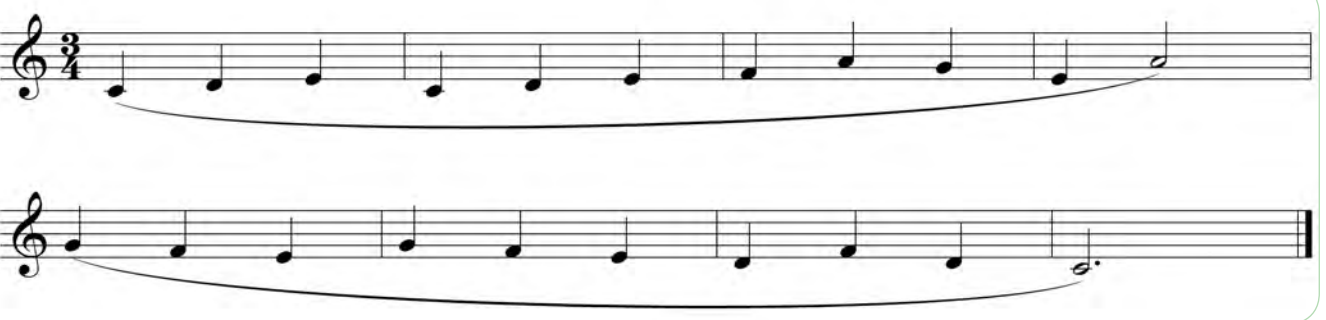
8.

9.

10.

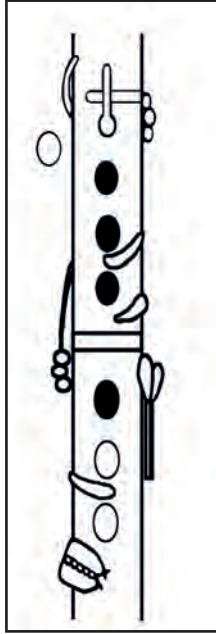

SOL KLARNET

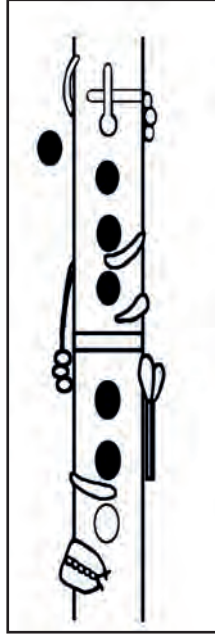
Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

Si

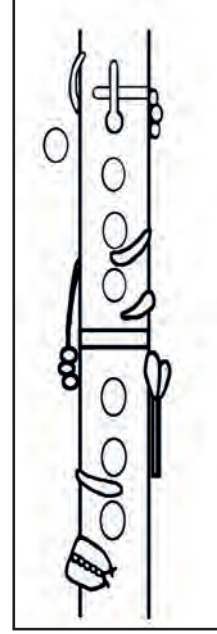
Şekil:13

LA

Şekil:14

SOL

Şekil:15

Si BEMOL KLARNET

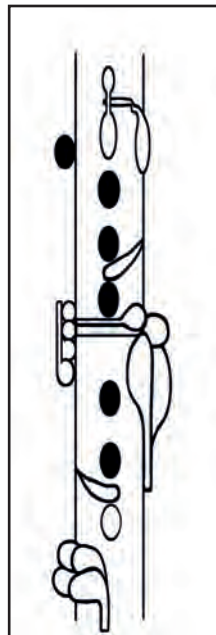
Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

Si

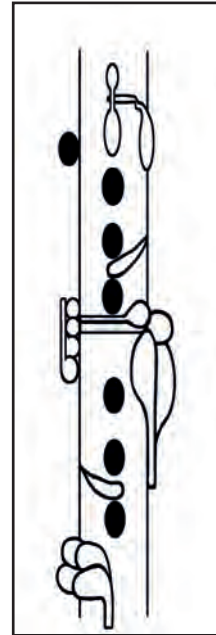
Şekil:16

LA

Şekil:17

SOL

Şekil:18

UZUN SES ÇALIŞMALARI

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını $\bullet = 60$ metronomdan başlayarak $\bullet = 50$ metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

Exercise 1 consists of five staves of music. Each staff contains two measures of a long note exercise. The notes are half notes with a fermata, and the exercise is divided into two groups of four measures each, separated by a double bar line. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.

2.

Exercise 2 consists of five staves of music. Each staff contains two measures of a long note exercise. The notes are half notes with a fermata, and the exercise is divided into two groups of four measures each, separated by a double bar line. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.

3.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. $\bullet = 72-96$ arasında iki ölçüde bir $\bullet = 96-120$ arasında dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz.

1.

2.

3.

4.

5.

Exercise 5 consists of two staves in 4/4 time. The first staff contains two measures of eighth notes: C4-D4-E4-F4, G4-A4-B4-C5, and C5-B4-A4-G4, F4-E4-D4-C4. The second staff contains two measures of eighth notes: C4-B3-A3-G3, F3-E3-D3-C3, and C3-B2-A2-G2, F2-E2-D2-C2. Both staves have a slur under the first four notes of each measure.

6.

6.

7.

8.

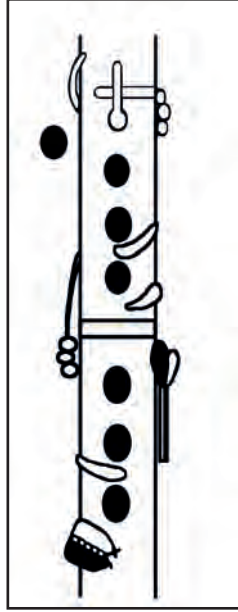
9.

10.

SOL KLARNET

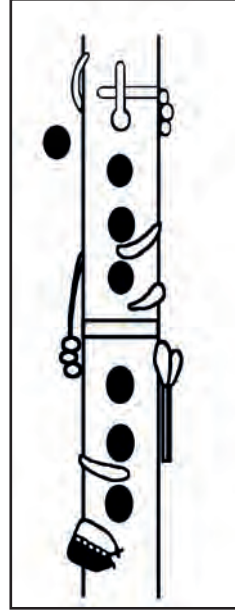
Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

Mİ

Şekil:20

FA

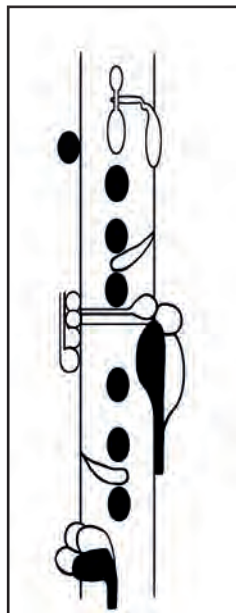

Şekil:21

Sİ BEMOL KLARNET

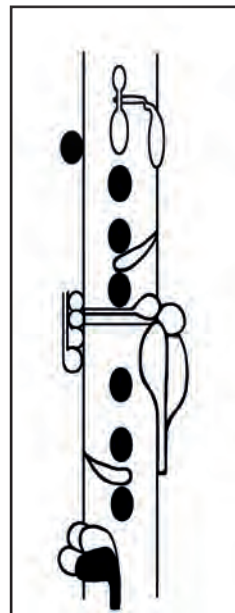
Aşağıdaki şemaları inceleyerek klarnetinize uygun pozisyonları seçerek çalınız.

Mİ

Şekil:22

FA

Şekil:23

UZUN SES ÇALIŞMALARI

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

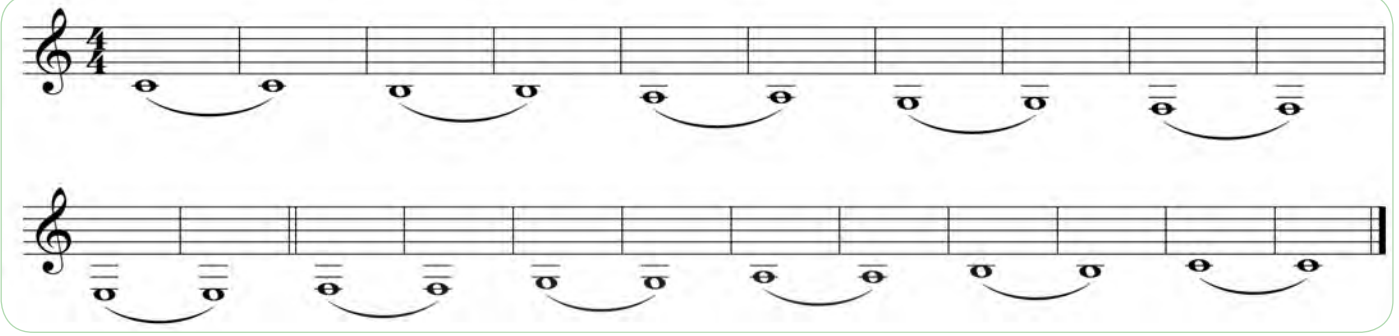
Exercise 1 consists of four staves of music in 4/4 time. Each staff contains five measures of long notes, each note is a half note (♩) with a slur underneath it, indicating a long, sustained sound. The notes are placed on the following lines: Staff 1: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5). Staff 2: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5). Staff 3: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5). Staff 4: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5).

2.

Exercise 2 consists of four staves of music in 4/4 time. Each staff contains five measures of long notes, each note is a half note (♩) with a slur underneath it, indicating a long, sustained sound. The notes are placed on the following lines: Staff 1: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5). Staff 2: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5). Staff 3: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5). Staff 4: 1st line (F4), 2nd line (G4), 3rd line (A4), 4th line (B4), 5th line (C5).

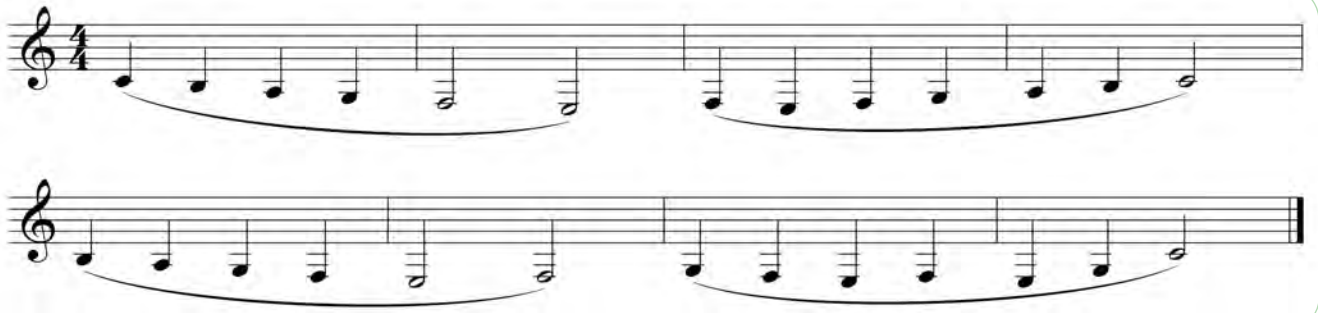
3.

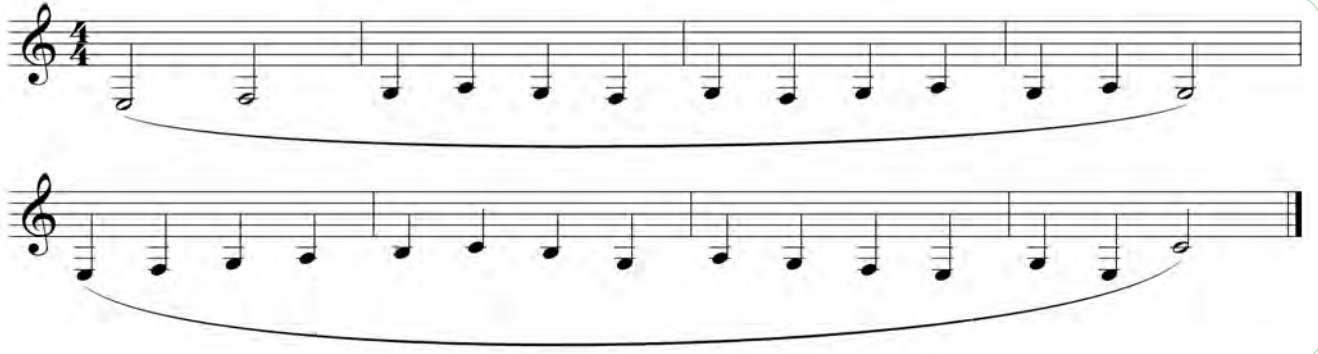
ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. $\text{♩} = 72-96$ arasında iki ölçüde bir $\text{♩} = 96-120$ arasında dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz.

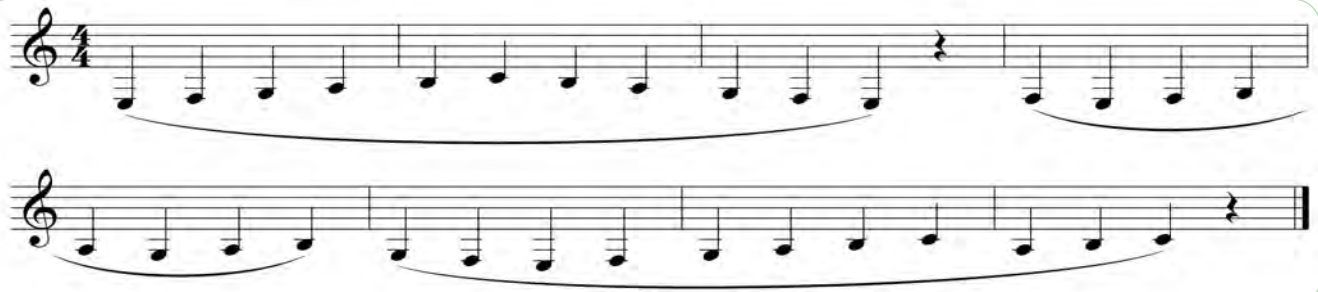
1.

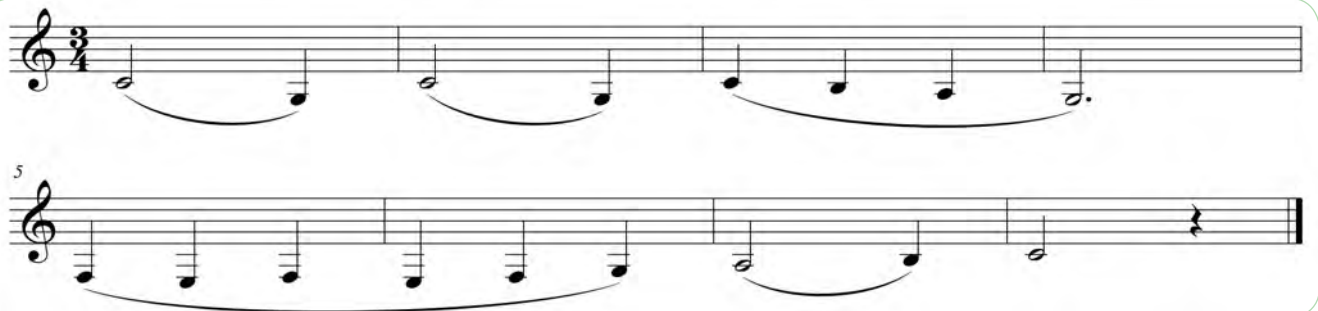
2.

3.

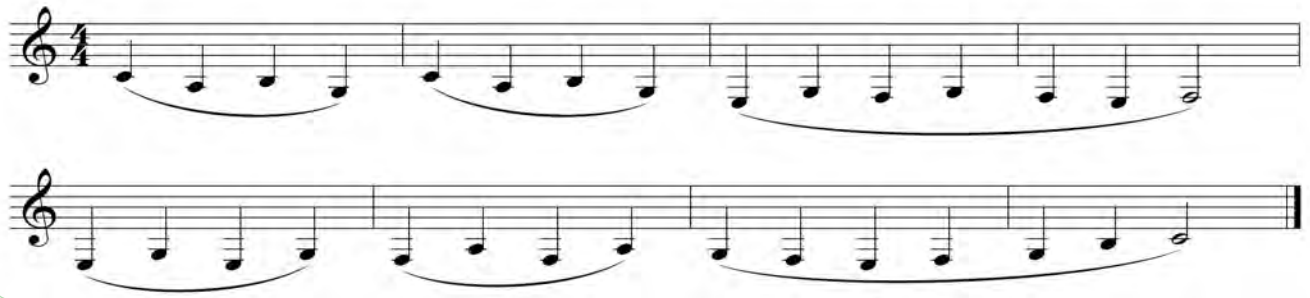

4.

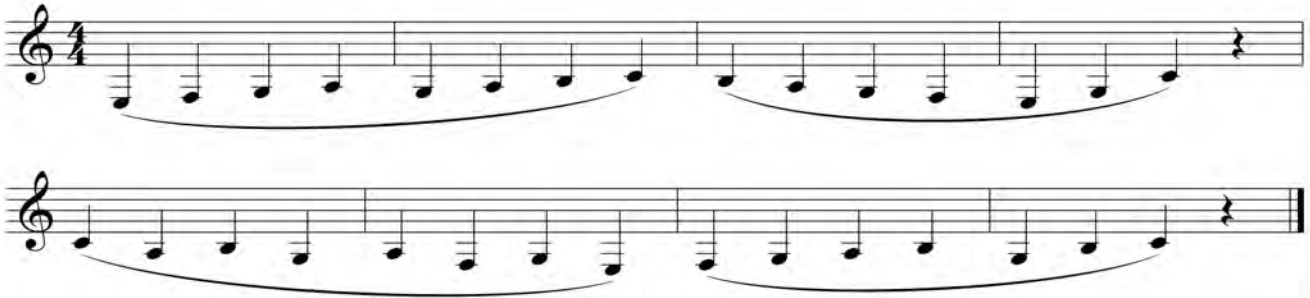

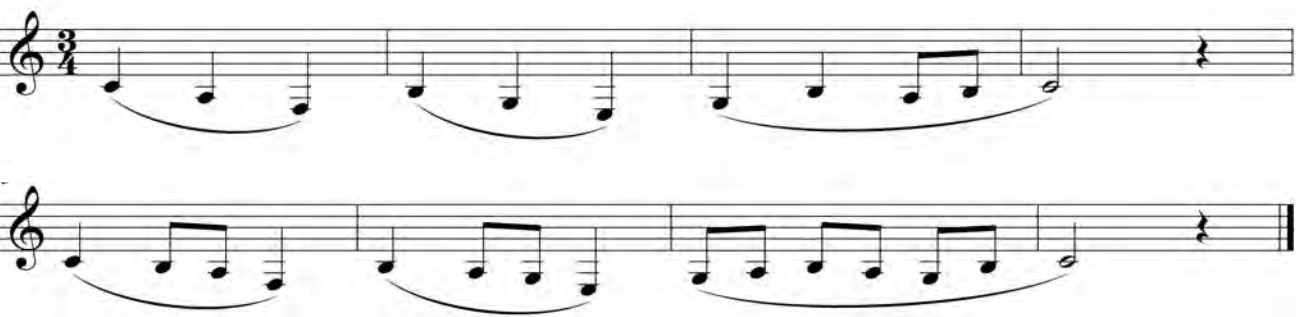
5.

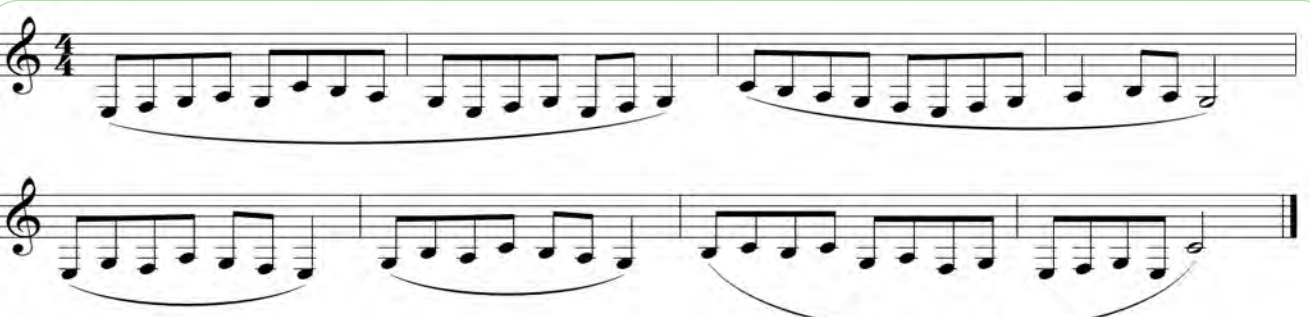
6.

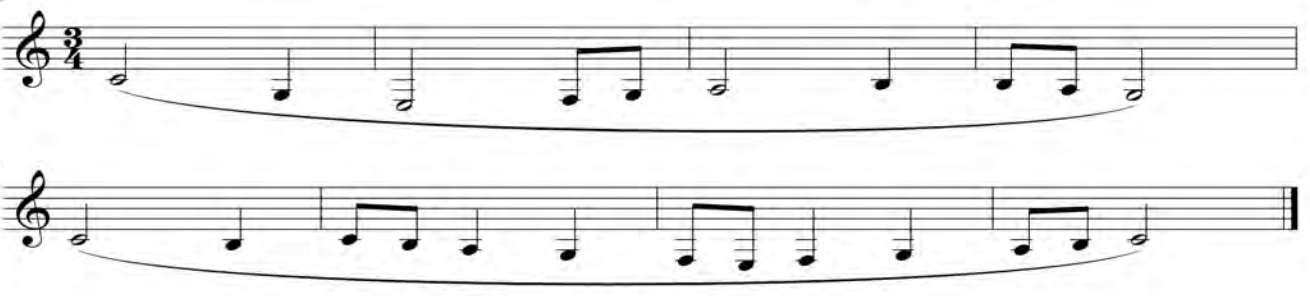
7.

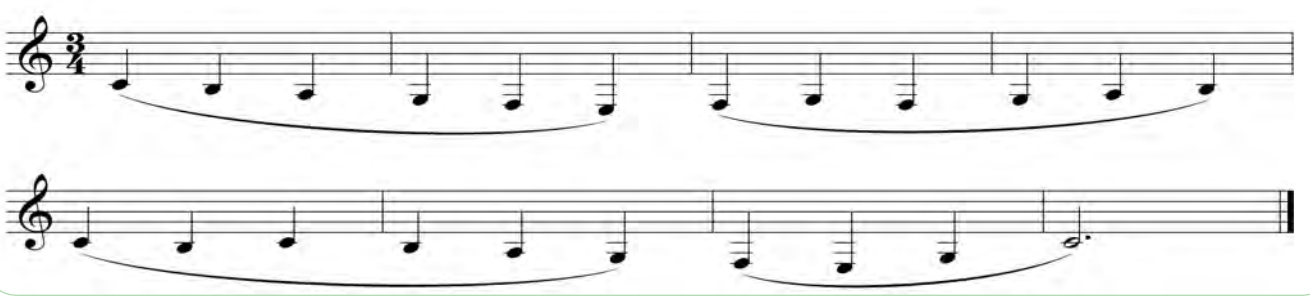
8.

9.

10.

Klarnette Pest Seslerin Üretilmesi

DİKKAT

Pest sesleri çalarken ağız pozisyonumuzu bozmamaya özen göstermeliyiz. Ayrıca el ve bileğimizin rahat bir pozisyonda durmasını sağlamalıyız. Ek perdelere gelen seslerde parmaklarımızı kasmadığımızdan ve ellerimizi rahat bıraktığımızdan emin olmalıyız.

BİLGİ NOTU:

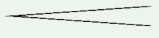
Gürlük Terimleri: Müzikte gürlük denildiği zaman sesin şiddetiyle ilgili özellikleri (kuvvetli veya hafif gibi) anlaşılmaktadır. Bunları ifade eden terimlere ise Gürlük terimler denir.

Piano (*p*) : Hafif

Mezzo piano (*mp*) : Orta hafif

Mezzo forte (*mf*) : Orta kuvvetli

Forte (*f*) : Kuvvetli

Crescendo ( ) : Sesin gürlüğünün giderek artması

Decrescendo ( ) : Sesin gürlüğünün giderek azalması

Çalgımızı farklı gürlüklerde çalarken nefes basıncı değiştiği için entonasyonumuzda değişiklikler meydana gelebilir. Forte dinamikte çalarken tizleşme, piano dinamikte çalarken pestleşme eğiliminde oluruz. Bunu göz önünde bulundurarak, dudağımızı ve gırtlığımızı kontrol etmeliyiz.

Pest Seslerde İkili Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını 60 metronomdan başlayarak 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

2.

Exercise 2, measures 1-8. The exercise is in 4/4 time. The first staff begins with a forte (*f*) dynamic and a slur over four half notes (G4, A4, B4, C5). The second staff continues with a slur over four half notes (D5, E5, F5, G5) and ends with a double bar line.

3.

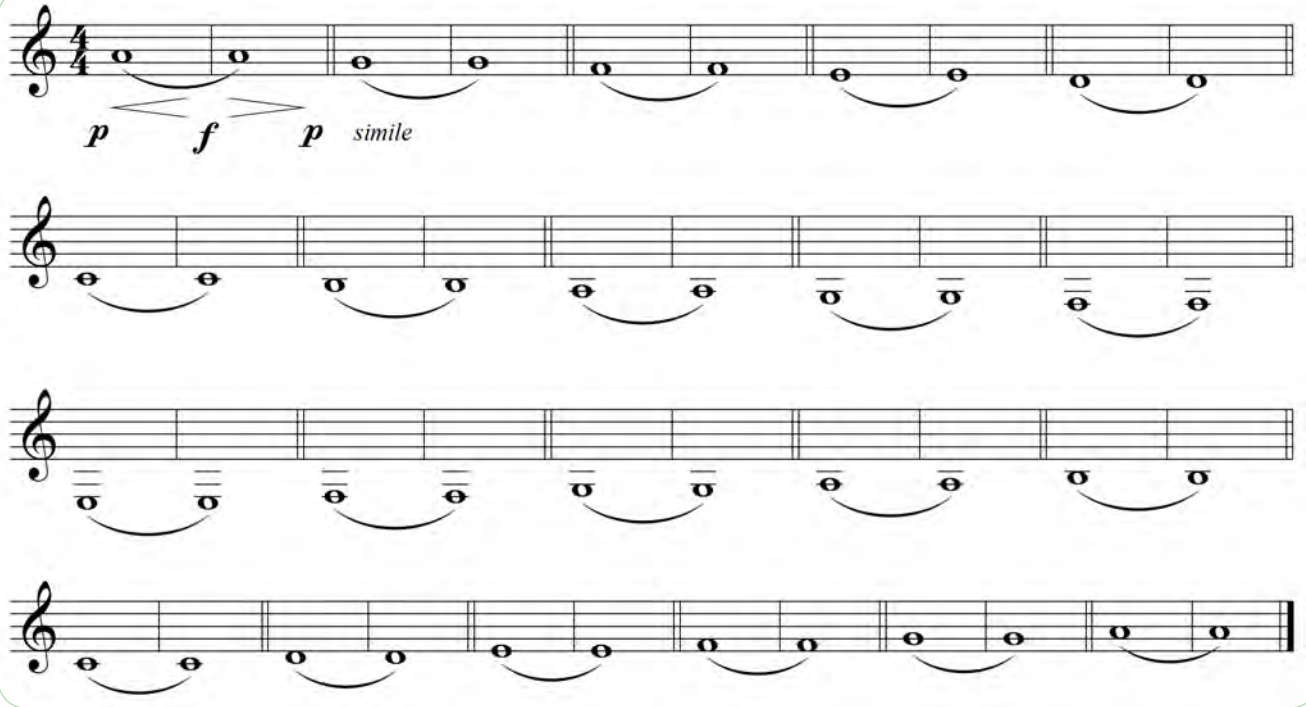
Exercise 3, measures 1-20. The exercise is in 4/4 time. The first staff begins with a forte (*f*) dynamic and a slur over two half notes (G4, A4). The exercise consists of five systems, each with two staves. Each system contains four measures, with a slur over two half notes in each measure. The notes in the staves are: (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5).

4.

Exercise 4, measures 1-20. The exercise is in 4/4 time. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic, followed by a crescendo to a forte (*f*) dynamic, and then a simile marking. The exercise consists of five systems, each with two staves. Each system contains four measures, with a slur over two half notes in each measure. The notes in the staves are: (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5), (G4, A4), (B4, C5), (D5, E5), (F5, G5).

5.

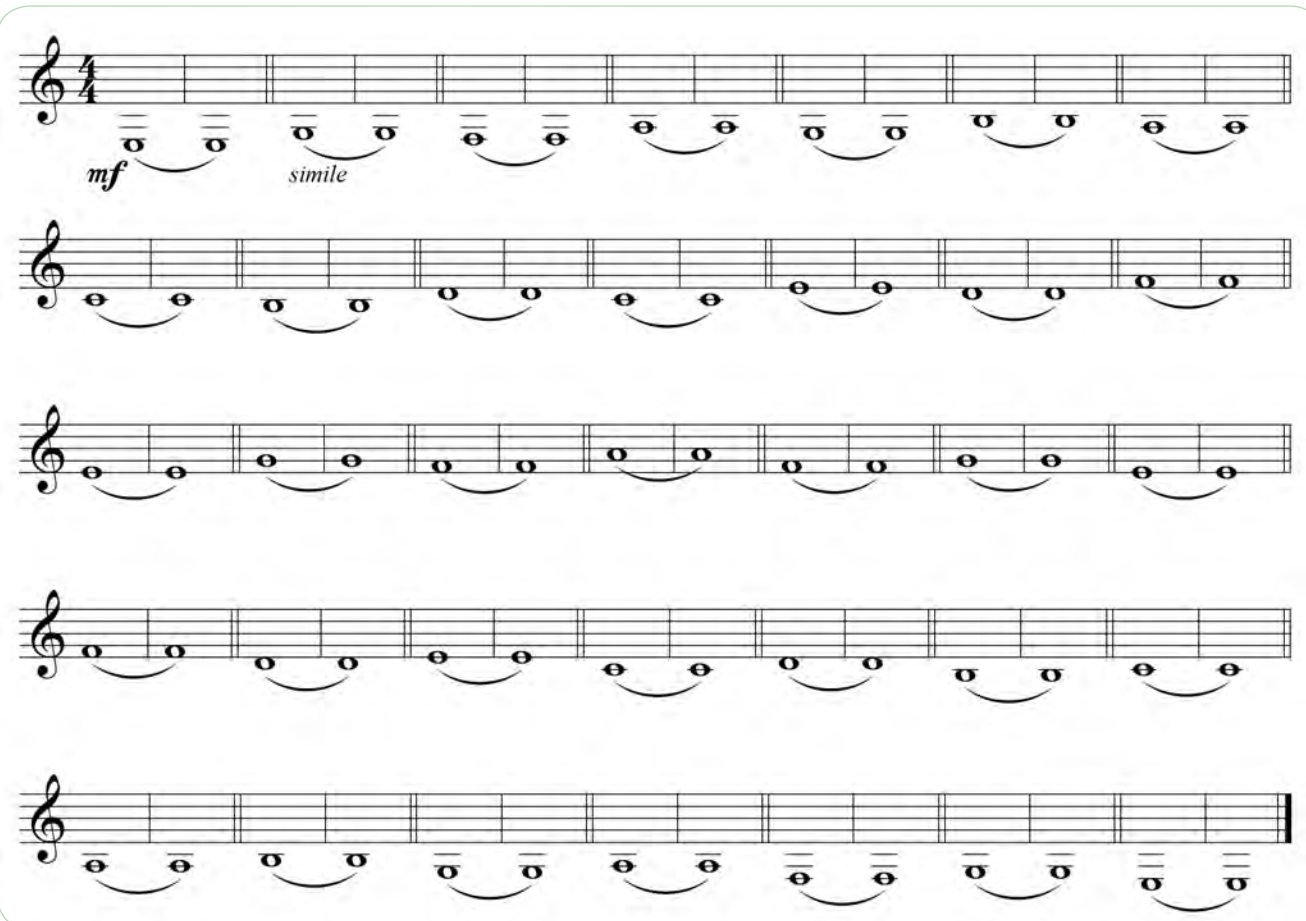

p *f* *p* *simile*

Pest Seslerde Üçlü Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

mf *simile*

2.

Exercise 2: Three staves of music in 4/4 time. The first staff starts with a forte (*f*) dynamic and a 'simile' instruction. The second and third staves continue the exercise with various note values and slurs.

3.

Exercise 3: Three staves of music in 4/4 time. The exercise features alternating dynamics of piano (*p*) and forte (*f*) across the staves.

4.

Exercise 4: Two staves of music in 4/4 time. The first staff starts with a forte (*f*) dynamic, and the second staff starts with a piano (*p*) dynamic.

5.

Exercise 5: Two staves of music in 4/4 time. The first staff starts with a piano (*p*) dynamic, and the second staff starts with a forte (*f*) dynamic.

Pest Seslerde Dörtlü Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

1. Musical exercise 1: Four staves of music in 4/4 time, starting with a forte (f) dynamic. The exercise consists of four measures, each containing a half note and a quarter note, with a slur over the half note and a slur over the quarter note. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.

2.

2. Musical exercise 2: Three staves of music in 4/4 time, starting with a mezzo-forte (mf) dynamic. The exercise consists of four measures, each containing a half note and a quarter note, with a slur over the half note and a slur over the quarter note. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5.

Pest Seslerde Beşli Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

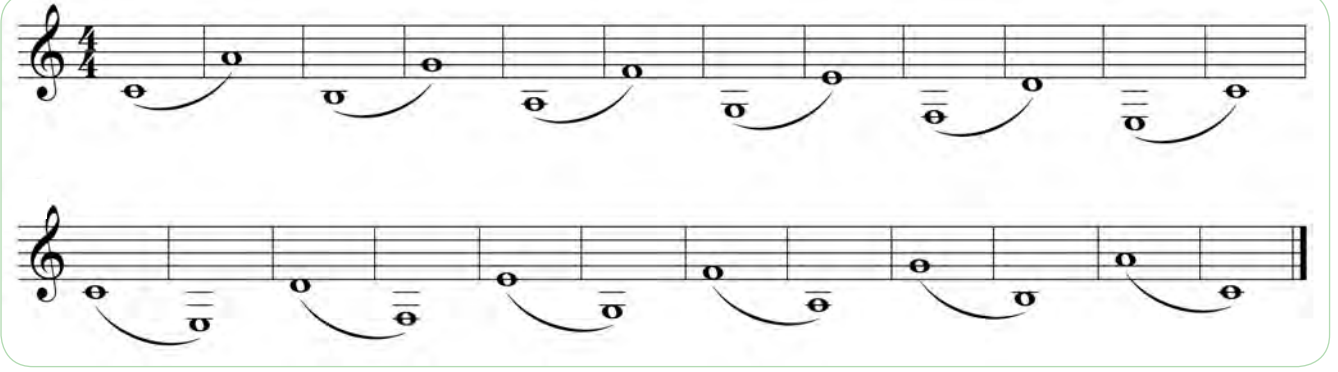
2.

Pest Seslerde Altılı Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

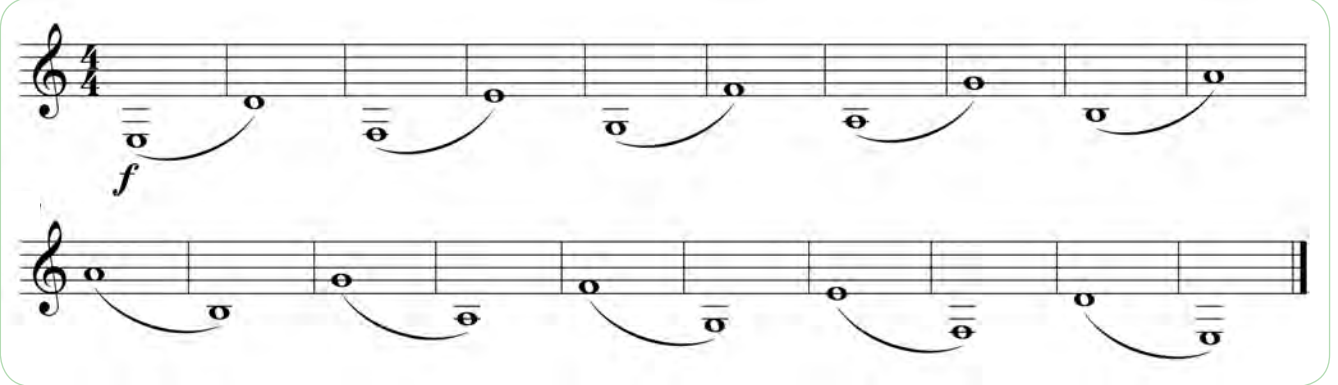
1.

2.

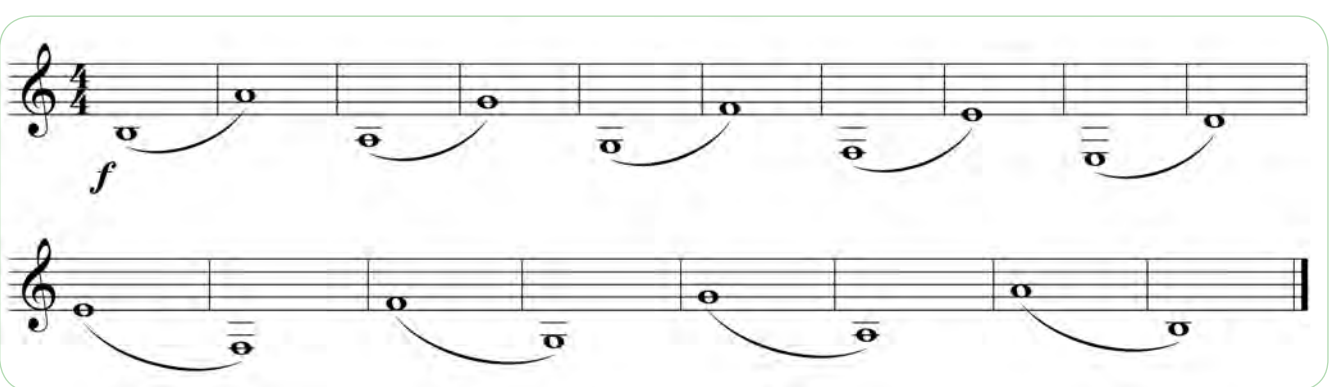

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

2.

Klarnette Orta Seslerin Üretilmesi

DİKKAT

Orta ses bölgesinde çalacağımız seslerde öncelikle ağızımızı sıkmadığımızdan ve ağızlığı ısırmadığımızdan emin olmalıyız. Gırtlığımızın olabildiğince açık olduğunu kontrol ederek doğru entonasyonu sağlamalıyız. Aşağıda verilen alıştırmalarda, verilen kalın seslerde üflediğimiz ağız pozisyonunu hiç değiştirmeden register perdesine bastığımızda orta sesleri verilen notalar üzerinde üretmeye başlamış olacağız.

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını $\bullet = 60$ metronomdan başlayarak $\bullet = 50$ metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

2.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. $\bullet = 72-96$ arasında iki ölçüde bir $\bullet = 96-120$ arasında dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz.

1.

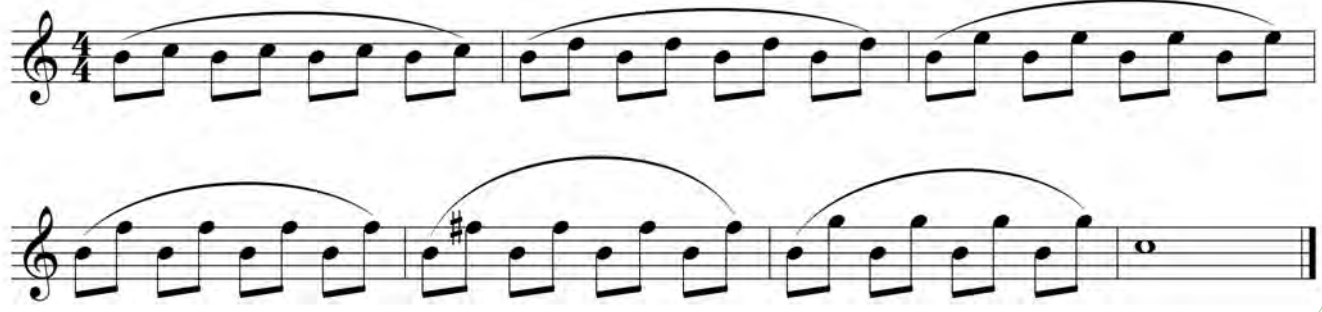
2.

3.

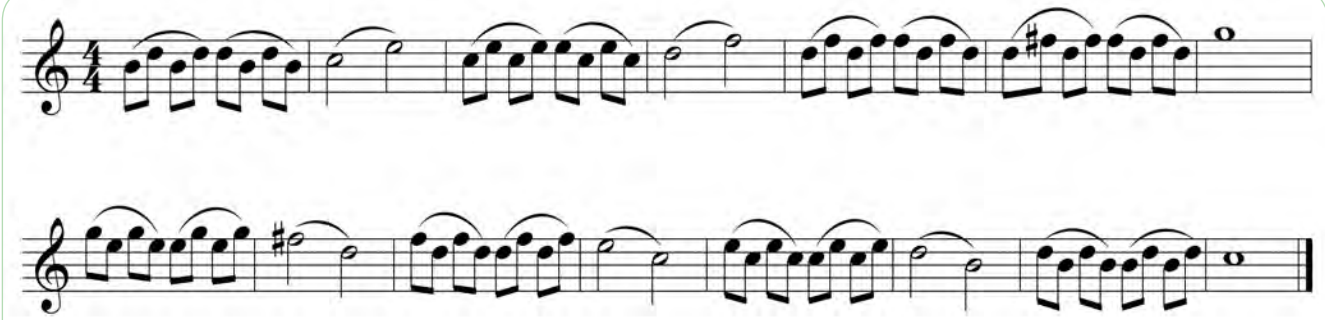

4.

5.

6.

7.

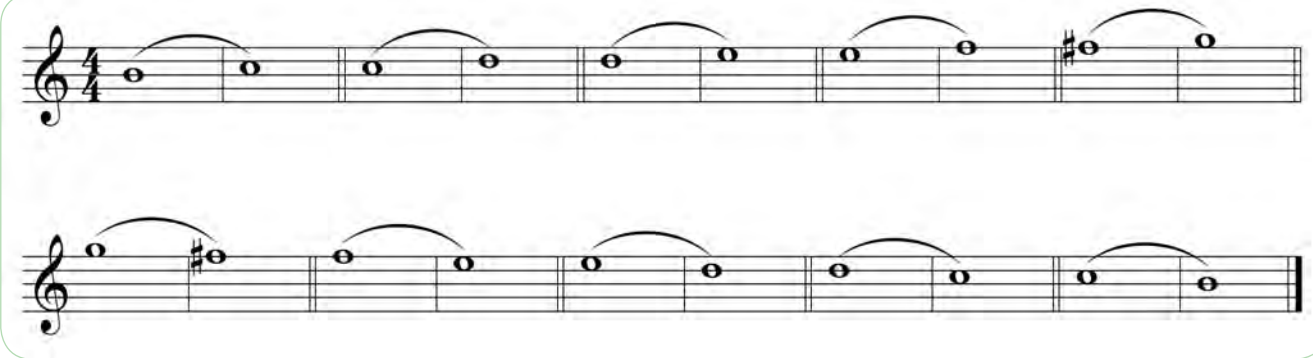
8.

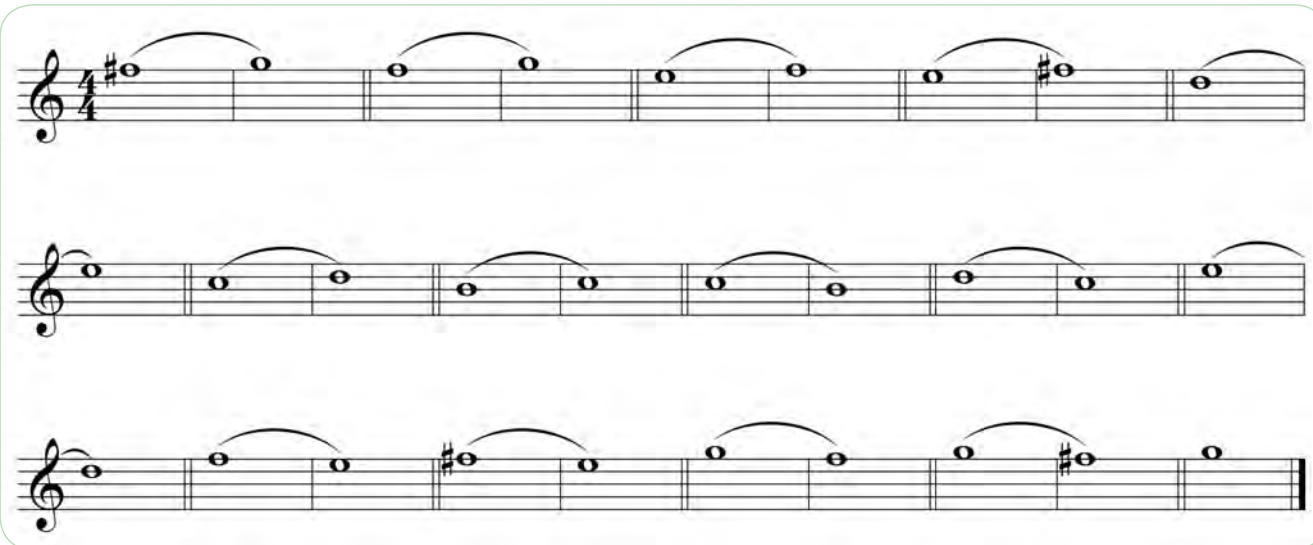
Orta Seslerde İkili Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

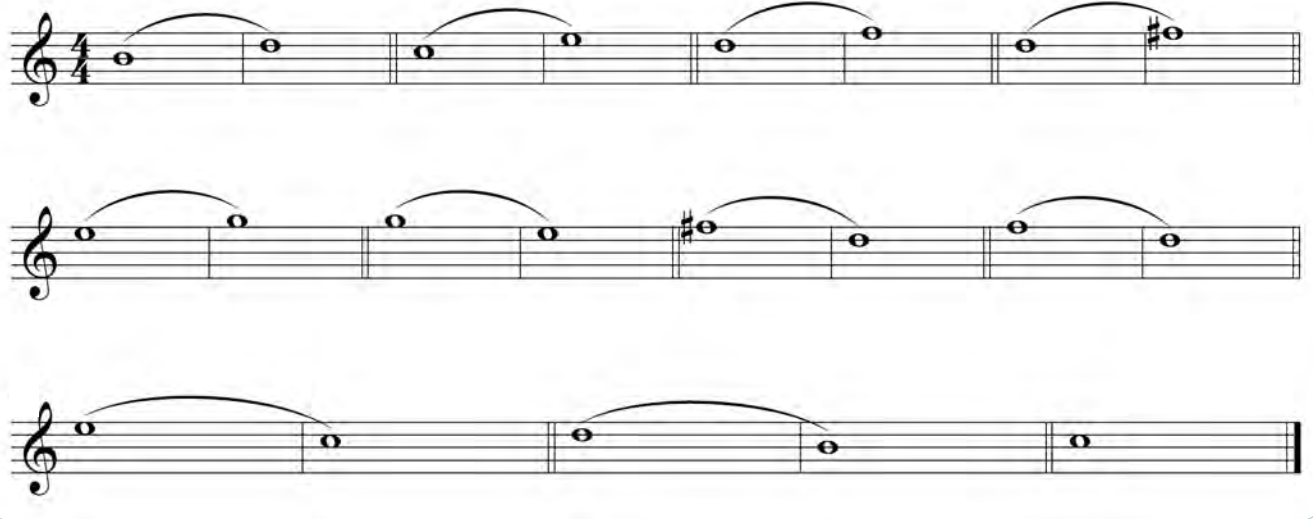
2.

Orta Seslerde Üçlü Alıştırmalar

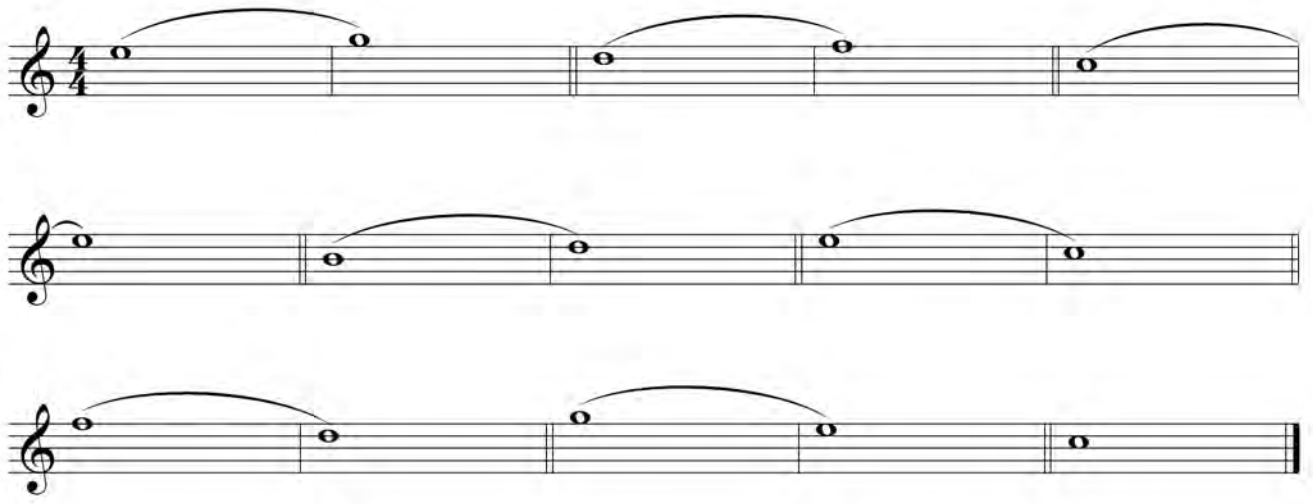
Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını 60 metronomdan başlayarak 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

1.

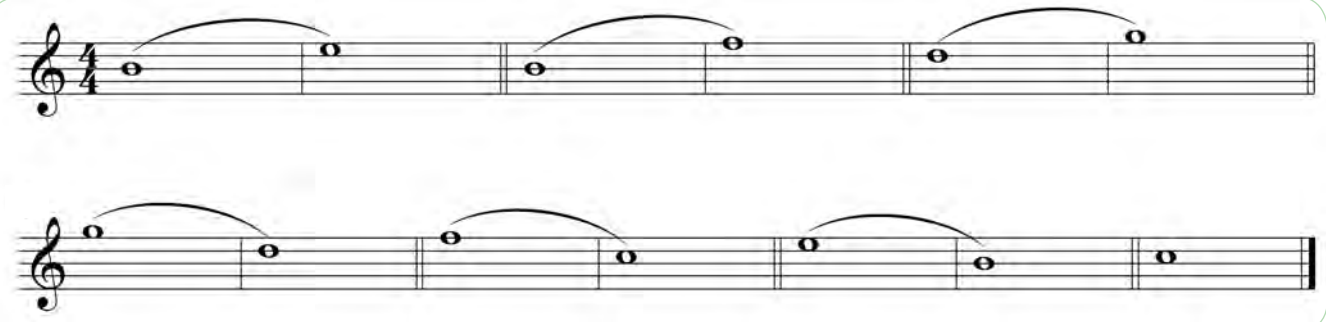

2.

Orta Seslerde Dörtlü Alıştırmalar

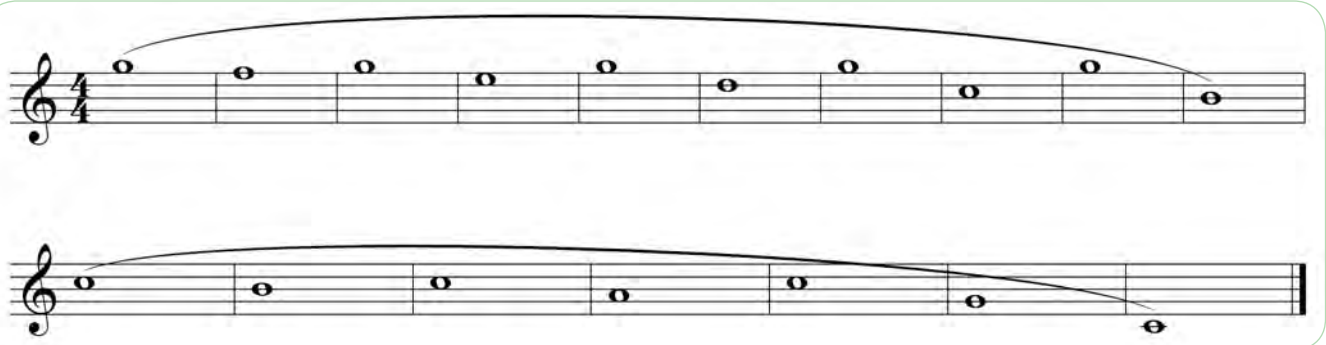
Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz. Her iki ölçüde bir nefes alınız.

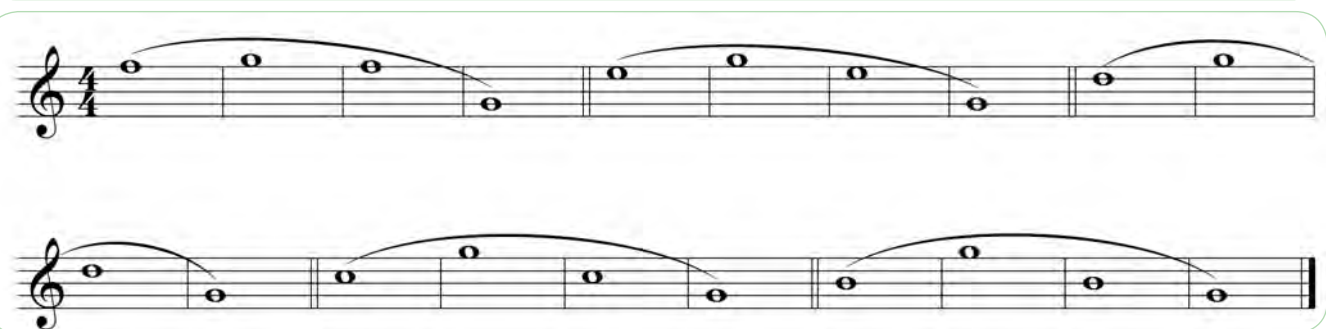
Farklı Aralıklarda Alıştırmalar

Aşağıdaki uzun ses çalışmalarını ♩ = 60 metronomdan başlayarak ♩ = 50 metronoma kadar düşürünüz.

1.

2.

Klarnet İçin Alıştırmalar (Dilli ve Bağlı Alıştırmalar)

DİKKAT

Klarnette detaşe çalma tekniğinde temel prensip, dilimizin tam ucunu kamışın ucuna gelecek şekilde “du” ya da “tu” hecesiyle çalmaktır. Detaşe tekniği fiziksel özelliklere ve kişisel tını tercihlerine göre değişebilir.

İkili Alıştırmalar

Verilen artikülasyon örneklerinin her birini aşağıda verilen alıştırmalar üzerinde çalışınız.

1.

Üçlü Alıştırma

Aşağıda verilen artikülasyon örneklerinin her birini alıştırma üzerinde çalışınız.

1.

2.

Dörtlü Alıştırma

Aşağıda verilen artikülasyon örneklerinin her birini alıştırma üzerinde çalışınız.

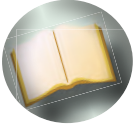

1.

This image shows a musical score for a 4-part setting of a hymn tune. The score is written for four voices, each on a separate staff with a treble clef. The time signature is 4/4. The melody is written in a simple, diatonic style, with the first staff starting on a G4 and the other three staves providing harmonic support. The piece concludes with a final chord on a G4.

AHMED ADNAN SAYGUN

İzmir, 7 Eylül-1907
İstanbul, 6 Ocak 1991

Matematik öğretmeni Celal Bey'in oğludur. İlk müzik derslerini İttihat ve Terakki okulunda okurken İsmail Zühtü'den almış, on üç yaşında Rosati'nin piyano öğrencisi olmuştur. 1922'den sonra Macar Tevfik Bey ile piyano çalışmaya başlamış, bu arada armoni ve kontrpuan bilgisini kendi kendine geliştirmiştir.

1924-25 yıllarında İzmir'de ilkokul müzik öğretmenliği yapmış, 1926'da aynı görevi İzmir Lisesi'nde sürdürmüştür. 1928'de MEB'in sınavını kazanmış ve Paris'e gönderilmiştir. Paris'teki Scola Cantorum'da Madame Eugene Borrel'in armoni ve kontrpuan; Vincent d'Indy ve Paul La Flem'in kompozisyon, Monsieur Borrel'in füg ve kompozisyon, Edouard Souberbielle'in org müziği ve Amadee Gastoue'un Gregor Ezgileri derslerini almıştır. 1931'de yurda dönmüş, Ankara Musiki Muallim Mektebi'nde teori ve kontrpuan öğretmenliğine atanmış, 1934'te bir yıl Riyaset-i Cumhur Orkestrası'nı yönettikten sonra, 1936'da İK'de öğretmenliğe başlamış, burada üç yıl teori dersi vermiştir/_1936'da ülkemize gelen ünlü Macar besteci Bela Bartok ile Adana'nın Osmaniye yöresinde incelemeler yapan Saygun, birçok halk ezgisini notaya aktarmıştır. 1939'da Halkevleri müfettişliği ve Cumhuriyet Halk Partisi müzik danışmanlığı görevinde bulunmuş; bu süre içinde ülkenin çeşitli yörelerini dolaşarak halk müziğinin yerel ritim ve ezgilerini derlemiştir. 1940'ta kurduğu "Ses ve Tel Birliği" adlı demekte, müzik tarihi dönemlerini ve Türk yapıtlarını kapsayan koro konserleri düzenlemiştir. 1955'te Ankara'da kurulan Folklor Araştırmaları Kurumu'na kurucu üye olmuştur. Ölümüne dek İstanbul MSÜDK'DE etnomüzikoloji ve kompozisyon dersleri vermiştir.

Saygun'un ülke sınırları dışında adını duyurması, 1947'de Yunus Emre Oratoryosu'nun Paris'in Pleyel salonunda Lamoureux orkestrası tarafından seslendirilmesiyle olmuştur. Saygun 1947'de International Folk Music Council'a yönetim kurulu üyesi seçilmiştir. Sanatçının yurt dışından bir çok ödül almıştır.

Saygun, etnoloji alanında pek çok inceleme yapmış; mod-öncesi ve mod-içi müzikler üstüne yaptığı araştırmalar bugün ülkemizdeki çok sesli müzik çalışmalarına ışık tutmuştur. Modal müziği ve geleneksel Türk müziği makamlarını İran-Yunan müzikleriyle karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Bestecinin bütün çalışmaları modal yapıdadır. Anadolu halk müziğinin de Asya türküleri, Ural türküleri gib; Macar ve Fin halk müziğinde görülen pentatonik yapıları araştırarak yayılışlarını incelemiştir.

Saygun, Atatürk'ün evrenselliğe ulaşabilecek nitelikte, ulusal bir Türk müziği yazılması arzusu- nu, kendine ilke edinmiştir. Saygun'un bestelerinde halk ezgileri kadar halk masalları, destanlar ve islam ilahileri de yer alır. Bestecinin modal armonileme anlayışı kendinden sonraki kuşakların tekniğini etkilemiştir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdaki verilen klarnet parçalarının isimlerini doğru resimlerle eşleştiriniz.

1. Ağızlık
2. Alt gövde
3. Üst gövde
4. Kamış
5. Bilezik
6. Fıçı

2. Yanlış olan kelimenin üzerini çiziniz.

1. Kamış kalınlığı arttıkça seslerin çıkması

zorlaşır

/

kolaylaşır.

2. Klarnet çalarken almamız gereken nefes

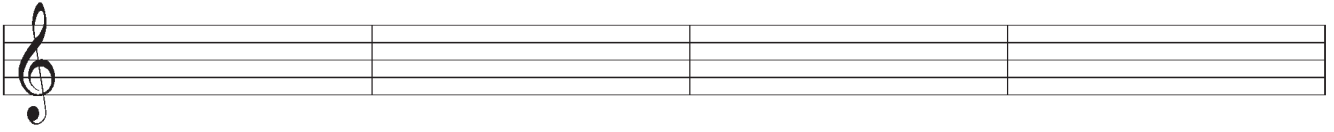
diyafram

/

göğüs

nefesidir.

3. Klarnetin ses genişliğini aşağıdaki porteye yazınız.

4. Aşağıda verilen boşluklara uygun olan kelimeleri yazınız.

Legato, Detache, Sonarite, Diyafram

1. Notaları bağlı çalma tekniğine ..... denir.

2. Notaları dilli çalma tekniğine ..... denir.

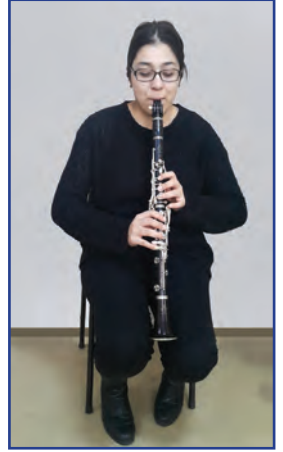
3. Üflemeli çalgılarda güzel ve temiz ton anlamına gelen kelime ..... dir.

4. Göğüs boşluğunu karın boşluğundan ayıran yapıya ..... denir.

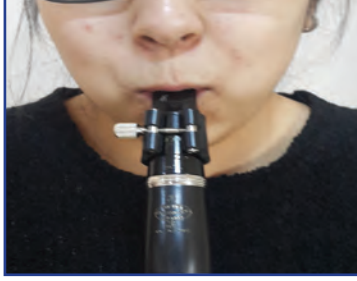
5. Aşağıdaki soruları cevaplayınız

1. Diyafram nedir? Nasıl çalışır? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

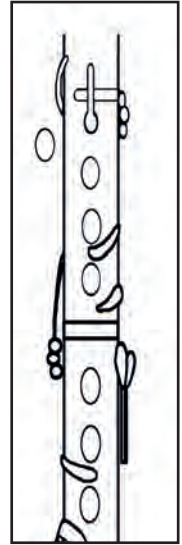
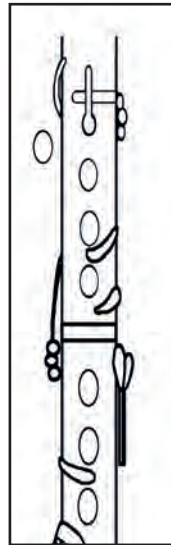
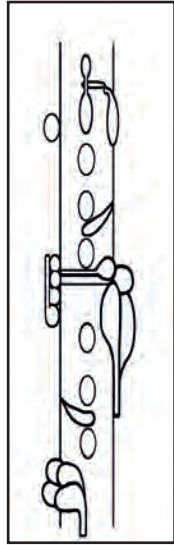
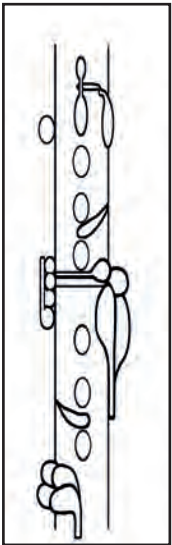
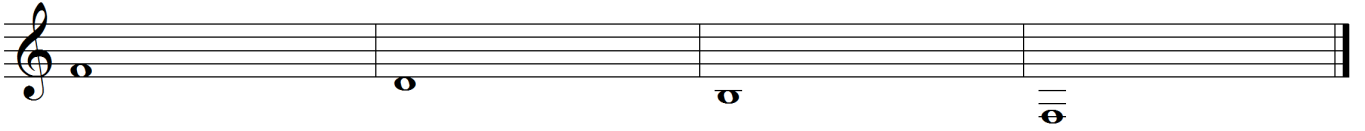
2. Aşağıda verilen fotoğraflarda doğru duruş ve doğru oturuş pozisyonlarını işaretleyiniz.

3. Aşağıdaki fotoğraflarda doğru ağız pozisyonunu işaretleyiniz.

6. Aşağıda verilen notaların isimlerini yazarak parmak pozisyonlarını şemada doldurunuz.

KARE BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı doldurunuz.

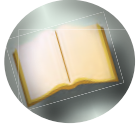
SOLDAN SAĞA

1. Klarineti teknik açıdan geliştirerek bugünkü haline getiren Böhm'ün ön adı.
2. En kalın sesli klarnete verilen ad.
3. Batı müziğinde klarinet için kullanılan genel ad.
4. Türk müziğinde gırnata da denilen çalgının yaygın olarak kullanılan adı.
5. Klarineti çalarken kullanılan nefes tekniği.
6. Klarinetin ait olduğu çalgılar topluluğu.

YUKARDAN AŞAĞIYA

1. Türk müziğinde bir tam sesin 9 parçaya bölünmesiyle oluşan her bir aralığa verilen ad.
2. Klarinetin ağızlık kısmı.
3. Genel olarak Türk müziğinde kullanılan klarinet.
4. Klarinet kamışını sabitlemek için kullanılır.
6. Türk müziğinde kullanılan ses dizilerinin işlenişi.

KLARNET İBRAHİM EFENDİ

Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. XIX. yüzyılın ikinci yarısında doğduğu ve XX. yüzyılın ilk yarısında öldüğü tahmin edilmektedir. Türk sanat müziğinde klarnetin çalgı olarak yerleşmesini sağlamış, Cemil Bey'le tanışmış ve birlikte çalmışlardır. Sanatçının ustalığını elimizde kalan bir kaç taksim plağında görmekteyiz. Fahri Kopuz'un aracılığıyla Tanburi Cemil Bey'le tanıştı ve onunla birlikte çalmıştır. Bir süre Üsküdar Musiki Cemiyetinde çalışan İbrahim Efendi'nin günümüze beş şarkısı kalmıştır. Kemani Naci Tektel'in babası, Kanuni Yılmaz Tektel'in dedesidir.

ŞÜKRÜ TUNAR (1907-1962)

Edremit'te doğdu. Yedi yaşındayken klarnet çalmaya başladı. Türk müziğinde usta bir klarnetçi olarak ün yaptı. 1921-1923 yılları arasında İzmir Musiki Cemiyetinde çalıştı. İstanbul'a yerleştikten sonra Üsküdar Musiki Cemiyetine devam etti. 1926'da Eski İstanbul Radyosunda fasıllara katıldı. 1938'de Ankara Radyosuna geçti. 1 peşrev, 2 saz semaisi ve 55 şarkı bes-telemiştir. Olağanüstü yeteneğiyle kendi kendini yetiştirmiş bir sanatçıdır. Türk müziğinin en usta klarnetçisi olarak anılır. İstanbul'daki Cumhuriyet Gazinosunda, 62 yaşında sahnede taksim yaparken aramızdan ayrılmıştır.

KLARNETTE MAKAMSAL UYGULAMALAR (ÇARGÂH MAKAMI)

2. ÜNİTE

- 2.1. Çargah Beşlisi Çalışmaları
- 2.2. Çargah Dörtlüsü Çalışmaları
- 2.3. Klarnette Çargah Dizisi Çalışmaları
- 2.4. Klarnette Çargah Eser Çalışmaları
- 2.5. Ölçme ve Değerlendirme

Klarnette Makamsal Uygulamalar (Çargâh Makamı)

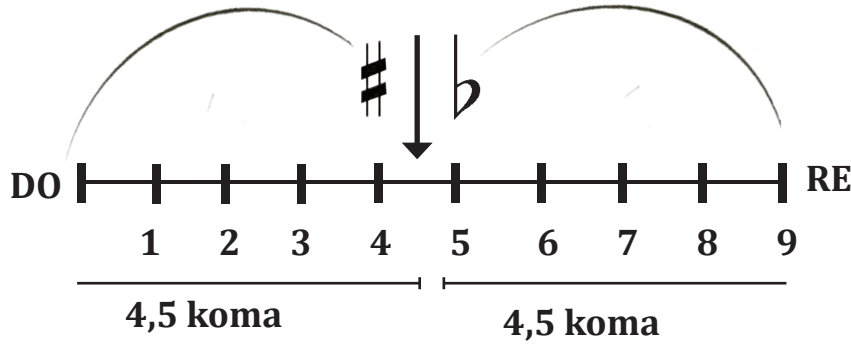
ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Türk müziğine ait eserleri dinleyerek ezgilerin işlenişine dikkat ediniz. Batı müziği ile farklılıklarını arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Türk müziği makamları hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Türk halk müziği ve Türk sanat müziği örneklerini dinleyerek aralarındaki ortak ve ayrılan noktaları arkadaşlarınızla tartışınız.

Türk Müziğinde Ses Sistemleri

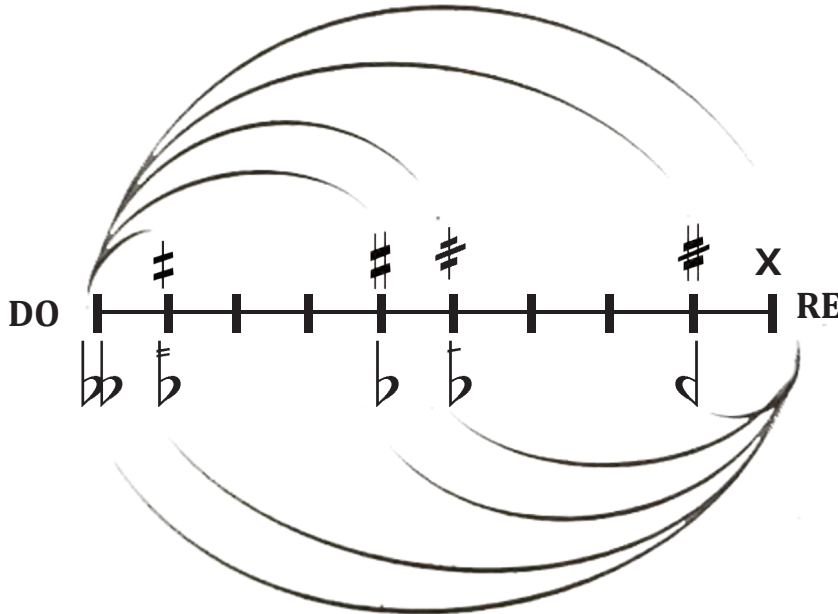
Türk müziğinin ses sistemi, Batı müziği tampere sisteminden önemli farklarla ayrılmaktadır. Bu farkları anlayabilmek için Türk müziğinde kullanılan bazı kavramları bilmek ve anlamak önem taşımaktadır.

Batı müziğinde iki ses arası iki eşit parçaya bölünmüştür ve bu parçalardan her biri 4,5 komadan oluşmuştur.

Koma sesin kulakla fark edilebilen en küçük parçasına denir.

Türk müziğinde ise iki ses arası 9 komadan oluşmaktadır.

Türk Müziğinde Kullanılan Ses Değiştirici İşaretler

ARALIĞIN ADI	KOMA OLARAK DEĞERİ	DİYEZİ	BEMOLÜ	SİMGESİ
KOMA veya BAKİYE	1	#	♭	F
EKSİK BAKİYE	3	—	—	E
BAKİYE	4	#	♭	B
KÜÇÜK MÜNECCEB	5	#	♭	S
BÜYÜK MÜNECCEB	8	#	♭	K
TANİNİ	9	X	♭	T
ARTIK İKİLİ	12-13	—	—	A ₁₂₋₁₃

Tablo : 1

ETKİNLİK 1: Türk müziğinde kullanılan diyez ve bemollerin sembollerini en küçük koma değerlisinden en büyük koma değerlisine doğru çiziniz.

Türk Müziği İçerisinde Kullanılan Dörtlü ve Beşli Diziler

Çargâh beşlisi
Çargâh dörtlüsü

Buselik beşlisi
Buselik dörtlüsü

Kürdi beşlisi
Kürdi dörtlüsü

Rast beşlisi
Rast dörtlüsü

Hüseyini beşlisi
Uşşak dörtlüsü

Hicaz beşlisi
Hicaz dörtlüsü

Türk müziği makamları, birbirini takip eden dörtlü ve beşli veya beşli ve dörtlü dizilerin birleşiminden meydana gelmektedir. Bir dörtlü dizi 22 komadan, bir beşli dizi 31 komadan oluşur. Bir oktav toplamda 53 komadan meydana gelmektedir. Bir dizinin makam olarak adlandırılabilmesi için o makamın seyir özelliklerini işliyor olması gerekmektedir. Arka arkaya sıralanmış 7 nota yalnızca bir dizi meydana getirir.

ETKİNLİK 2: Dörtlü dizinin, beşli dizinin ve bir oktavın koma değerlerini aşağıdaki boş alana yazınız.

TÜRK MÜSİKİSİNDE BİR SEKİZLİDE BULUNAN 24 ARALIK İLE 25 SES (PERDE)NİN İSİME VE YERLERİ

Koma diyezi ve büyük münecceb bemolü yalnız FA-SOL aralığında kullanılıp, tatbikatta kullanılmaz, ancak aralık hesaplarında bulunur ve kullanılır. Dik Bûselikle çârgâh arası 1 koma, bûselikle olan arası ise 3 komadır. Ayrıca, bakîye dizeyli mi'nin 1. çizgide acem aşîran, 4. Aralıkta acemdir.

Bolahenk akort sisteminde geleneksel olarak her sese ayrı bir isim verilmektedir.

Tiz Çargâh (DO)		ÇARGÂH (DO)	
Tiz Dik Buselik		Dik Buselik	
Tiz Buselik (Sİ),		BUSELİK (Sİ)	
Tiz Segâh		Segâh	
Dik Sünbüle		Dik Kürdi	
Sünbüle		Kürdi	
MUHAYYER (LA)		DÜĞÂH (LA)	
Dik Şehnaz		Dik Zîrgüle	
Şehnaz		Zîrgüle	
Nim Şehnaz		Nîm Zîrgüle	
GERDANIYE (SOL)		RAST (SOL)	
Dik Mahur		Dik Geveşt	
Mahur		Geveşt	
Eviç		Irak	
Dik Acem		Dik Acem Aşîran	
ACEM (FA)		ACEM AŞİİRAN (FA)	
HÜSEYNİ (Mİ)		HÜSEYNİ AŞİİRAN (Mİ)	
Dik Hisar		Kaba Dik Hisar	
Hisar		Kaba Hisar	
Nim Hisar		Kaba Nîm Hisar	
NEVA (RE)		YEGÂH (RE)	
Dik Hicaz		Kaba Dik Hicaz	
Hicaz		Kaba Hicaz	
Nim Hicaz		Kaba Nim Hicaz	
ÇARGÂH (DO)		Kaba Çargâh (DO)	

TİZ SEKİZLİDE

ORTA SEKİZLİDE

Tablo : 2

Türk Müziğinde Diziler ve Makamlar

Diziler, Türk müziğindeki makamların temelini oluşturur. İkili, üçlü, dördü ve beşlilerin birbirlerine eklenmesi ile oluşturulur. Dizinin ilk sesi durak ismini alır. Dördü ve beşlilerin birleştiği sesler ise güçlü (dominant) olarak adlandırılır. Karar perdesinin bir durak üstüne tiz durak denir.

Dizilerin birbirleriyle ortak çeşnileri esas alınarak girdikleri ilişkiler makamları meydana getirmektedir. Makam ise bir dizide güçlü ile durak arasındaki ilişkileri de içine alan, makamın seyir özelliklerinin sergilendiği bir yapıdır. Bir makamda en önemli perdeler durak ve güçlü perdeleridir.

Makamlar seyir açısından 3 şekilde hareket ederler:

1. Çıkıcı
2. İnici
3. İnici-çıkıcı

Türk Müziğinde 3 tip makam bulunmaktadır:

1. Basit makamlar
2. Şedd makamlar (Göçürülmüş makamlar)
3. Mürekkeb makamlar (Bileşik makamlar)

Basit Makamlar

Bir dördü ve beşli veya bir beşli ve dördünün bir araya gelmesiyle oluşturulmuş makamlara denir. Bu dördü ve beşliler tam dördü ve beşlidir. Güçlü perdeleri dördü ve beşlilerin birleşim yerleridir. Bu makamların sekiz sesli bir dizisi olmalı ve bu dizi makamın bütün özelliklerini taşımalıdır.

Türk müziğinde 13 tane basit makam bulunmaktadır:

1. Çargâh makamı
2. Buselik makamı (İnicisi: Şehnaz Buselik)
3. Kürdi makamı
4. Rast makamı
5. Uşşak makamı (İnici çıkıcısı: Beyati)
6. Neva makamı (İnicisi: Tahir)
7. Hümayun makamı
8. Hicaz makamı
9. Uzzal makamı
10. Zırgüleli Hicaz makamı
11. Karcıgar makamı
12. Basit Suz'nak makamı
13. Hüseyini makamı (İnicisi: Muhayyer)

● Şedd Makamlar (Transpoze, Göçürüm)

Herhangi bir dörtlüyü veya beşliyi ya da bir makam dizisini kendi yerinden, durağından başka bir perdeye, durağa aralıklarını bozmadan aktarabiliriz. Bununla birlikte bütün diziler ve çeşniler, Türk müziğindeki bütün sesler üzerine (gerekli aralıkların oluşturulamamasından dolayı) aktarılamaz. Kendi yerinden başka bir perde üzerine aktarılan makam dizisinin başına aktarıldığı perdenin adı getirilir. Dügahta rast dizisi gibi. Başka perdelere göçürülmüş makamlar şunlardır:

1. Çargâh makamı şeddleri

- a) Rast perdesinde: Mahur makamı
- b) Acem aşiran perdesinde: Acem aşiran makamı

2. Buselik makamı şeddleri

- a) Rast perdesinde: Nihavent makamı
- b) Hüseyini aşiran perdesinde: Ruhnüvaz makamı
- c) Yegâh perdesinde: Sultani yegâh makamı

3. Kürdi makamı şeddleri

- a) Rast perdesinde: Kürdili hicazkar makamı
- b) Hüseyini aşiran perdesinde: Aşkefza makamı
- c) Yegâh perdesinde: Ferahnüma makamı

4. Zırgüle'li Hicaz makamı şeddleri

- a) Rast perdesinde: Zırgüleli suznak ve hicazkar makamı
- b) Irak perdesinde: Evcara makamı (ana dizisi)
- c) Hüseyini aşiran perdesinde: Suz-i dil makamı
- d) Yegâh perdesinde: Şedd-i araban makamı

5. Neveser makamı şeddi acem aşiran perdesinde: Reng-i dil makamı

6. Segâh makamı şeddi nim hicaz perdesinde: Heft-gah makamı

Şedd olarak kullanılan makamların neredeyse tamamı mürekkebleşmiştir. Şedd makamların katıksız halleri son zamanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Klasik eserlerde ise şedd olarak kabul edilen makamların hemen hepsi mürekkeb olarak kalmıştır.

Mürekkeb (Bileşik) Makamlar

Değişik çeşni ve geçkilerin birbirlerine yedirilmesinden ve bu geçkilerin özel kalıplar halinde kullanılmasından mürekkeb (bileşik) makamlar meydana gelir. Mürekkeb makamların esas özellikleri geçkidir. Yapılışları ve dizileri genellikle basit makamlara uymaz.

Karar perdelerine göre sekiz ses üzerinde karar verirler. Bunlar:

1. Buselik
perdesinde

Nişabur makamı.

2. Segâh
perdesinde

Segâh makamı segâh maye makamı, müstear makamı, hüzzam makamı, vech-i arabar makamı.

3. Dügâh
perdesinde

Mürekkeb gülizar veya hüseyini gülizar makamı, mürekkeb ısfahan makamı, ısfahanek makamı, beyati araban makamı, acem makamı, acem kürdi makamı, hisar makamı, hisar buselik makamı, şehnaz makamı, arazbar makamı, saba makamı, dügâh makamı, kuçek makamı, sipihr makamı, gerdaniye makamı, muhayyer sünbüle makamı, dügâh maye makamı, sultani ırak makamı, nişaburek makamı.

4. Rast
perdesinde

Nikriz makamı, neveser makamı, pesendide makamı, güldeste makamı, tarz-ı nevin makamı, nihavend-i kebir makamı, zavil makamı, pençgah makamı, pençgah-ı asıl makamı, pençgah-ı zaid makamı, suz-i dila makamı, büzürk makamı, sazkâr makamı, revahi makamı, şevk-ı dil makamı.

5. Irak
perdesinde

Şevk-tarab makamı, şevkefza makamı, şevkaver makamı, tarz-ı cedid makamı.

6. Acem
Aşiran
perdesinde

Irak makamı, eviç makamı, bestenigar makamı, feyz-i yekta makamı, beste-ısfahan makamı, rahatü'l-evran makamı, dilkeş-haveran makamı, ruy-i irak makamı, revnak-nüma makamı, hüzzam-ı cedid makamı, ferahnak makamı.

7. Hüseyini
Aşiran
perdesinde

Hüseyini aşiran makamı, buselik aşiran makamı, aşiran zemzeme makamı, nühüft makamı, can-feza makamı, saba aşiran makamı, hicaz aşiran/rahat-feza/hicaz-ı muhalif makamı, zirefkend makamı.

8. Yegâh
perdesinde

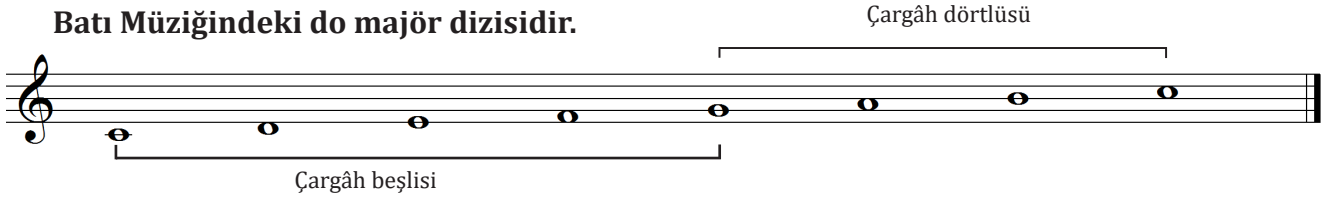
Ferahfeza makamı, dilkeşide makamı, lalegül makamı, sultani segâh makamı, şerefnüma makamı, dil-efza makamı, şive-nüma makamı, yegâh makamı, acemli yegâh makamı, anber-efşan makamı.

Diğer Mürekkeb (Bileşik) Makamlardan Bazıları:

1. Dügâh perdesinde karar verenler: Bahr-i nazik makamı, çargâh gerdaniye makamı, cihar-agazin makamı, dügâh-ı hicaz makamı, huzi (uşşak huzzi) makamı, evc-huzi (eviç-huzi) makamı, eviç-ıs fahan makamı, evic- muhalif makamı, hicazi uşşak makamı, hicaz zemzeme makamı.
2. Rast perdesinde karar verenler: Selmek makamı, bezm-i tarab makamı, eviç-nihavendi makamı.
3. Irak perdesinde karar verenler: Eviç-maye makamı, hicaz-ıрак makamı, şehnaz-haveran makamı.
4. Hüseyini aşiran perdesinde karar verenler: Aşiran maye makamı, gülzar makamı, hicazeyn makamı, huzi-aşiran makamı.
5. Yegâh perdesinde karar verenler: Bend-i hisar makamı, dil-rüba makamı, dilnevaz makamı.

Çargâh Makamı

Batı Müziğindeki do majör dizisidir.

Durağı:

Çargâh ya da kaba çargâh perdesidir.

Seyri:

Çıkıcı veya çıkıcı-inici.

Dizisi:

Çargâh beşlisine çargâh dördlüsü eklenmesi ile oluşturulur.

Güçlüsü:

Rast veya gerdaniye perdeleri.

Donanımı:

Çargâh dizisi donanım almaz.

Yedeni:

Buselik ya da kaba buselik perdeleri.

Genişlemesi:

Durak perdesi üzerindeki beşli, simetrik olarak tiz durak üzerine veya güçlü üzerindeki yine simetrik olarak durak altına göçürülür. Çargâh makamında, makamın esas yapısında olmamakla birlikte, çargâh perdesi üzerinde bir hicaz dördlüsü göstermek adet olmuştur. Bu geçki bakiye bemollü re ve koma bemollü si seslerini içerir.

Seyir:

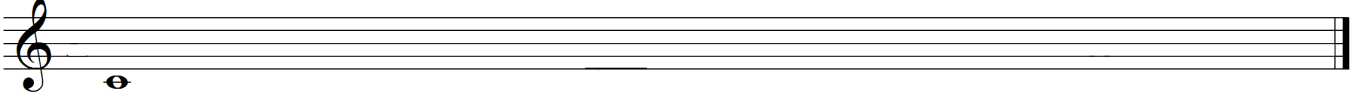
Çargâh, kaba çargâh ya da yakınından seyre başlanır. Bir süre gezindikten sonra güçlü perdesinde yarım kalış yapılır. Daha sonra istenirse dizinin genişlemiş kısmında gezinilip çargâh ya da kaba çargâh perdesinde çargâh çeşnisi ile birlikte tam karar yapılır. Çargâh dizisi, klasik Türk müziğinde özellikle dini eserlerde kullanılmıştır.

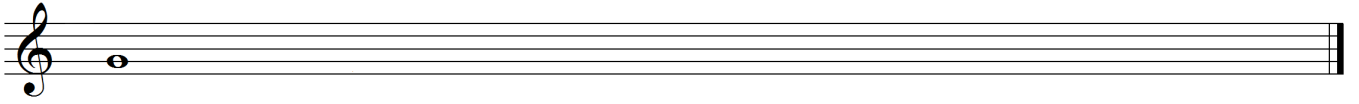

Çargâh Beşlisi Çalışmaları

Aşağıda verilen “do” sesi üzerine çargâh beşlisini çıkıcı olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

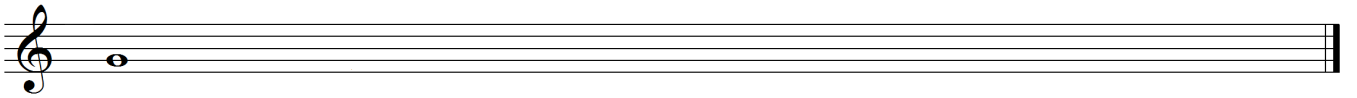

Aşağıda verilen “sol” sesi üzerine çargâh beşlisini inici olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

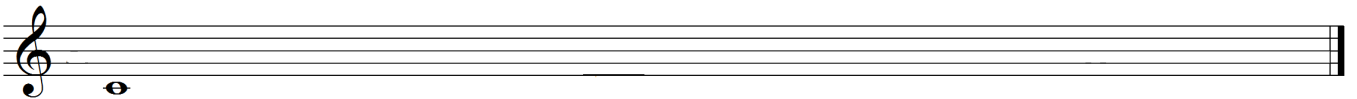

Çargâh Dörtlüsü Çalışmaları

Aşağıda verilen “sol” sesi üzerine çargâh dörtlüsünü çıkıcı olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

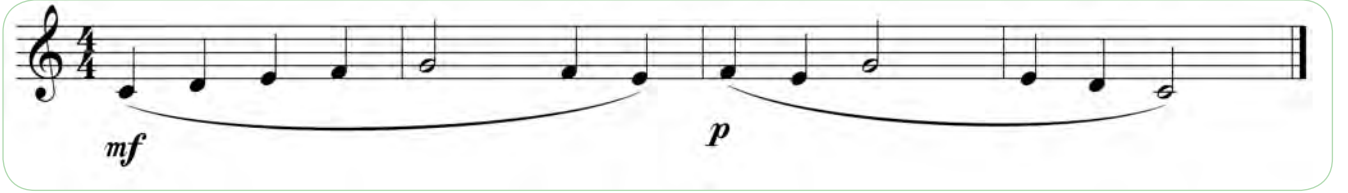
Aşağıda verilen “do” sesinden başlayarak çargâh dörtlüsünü inici olarak yazınız.

Çargâh Beşlisi Alıştırmaları

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. Ağır metronomlarda çalışırken iki ölçüde bir hızlandırdıkça dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz. Öğretmeninizin önerdiği tempolarda ve dinamiklerle seslendiriniz.

1

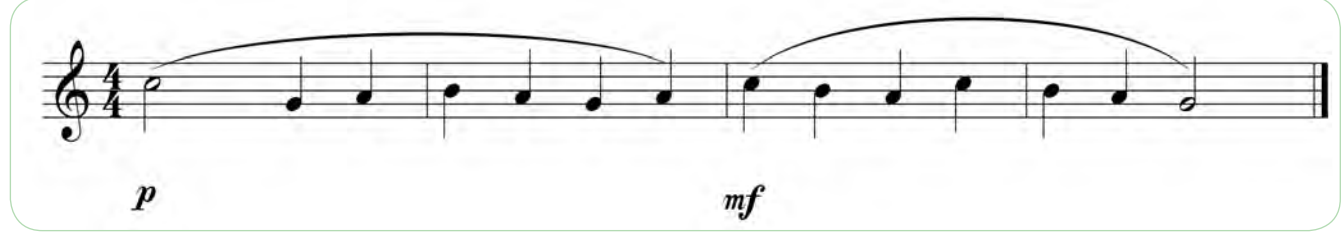
Çargâh Dörtlüsü Alıştırmaları

Aşağıdaki alıştırmalara metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. Ağır metronomlarda çalışırken iki ölçüde bir hızlandırdıkça dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz. Öğretmeninizin önerdiği tempolarda ve dinamiklerle seslendiriniz.

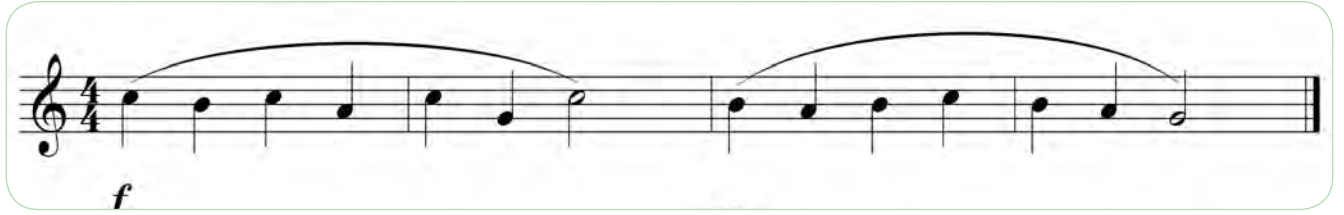
1

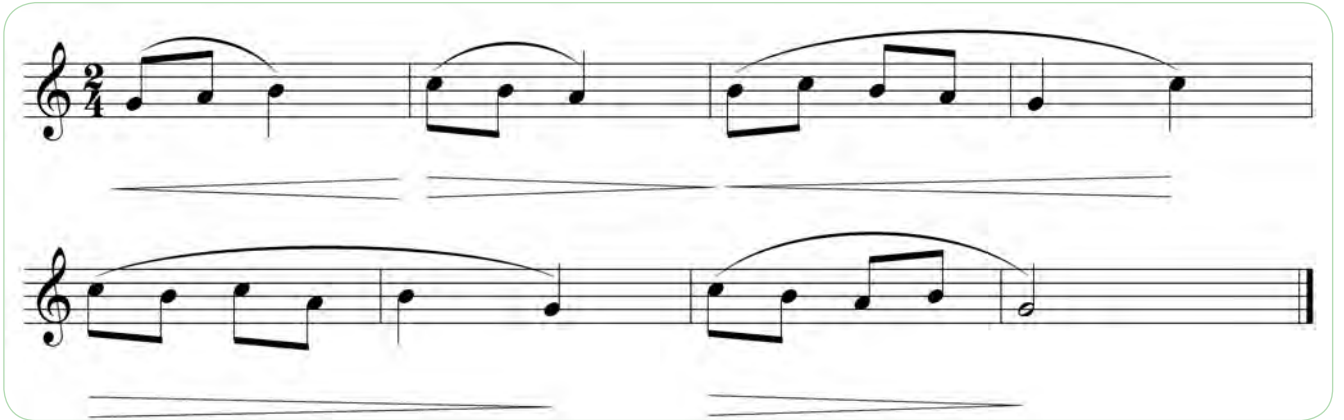
2

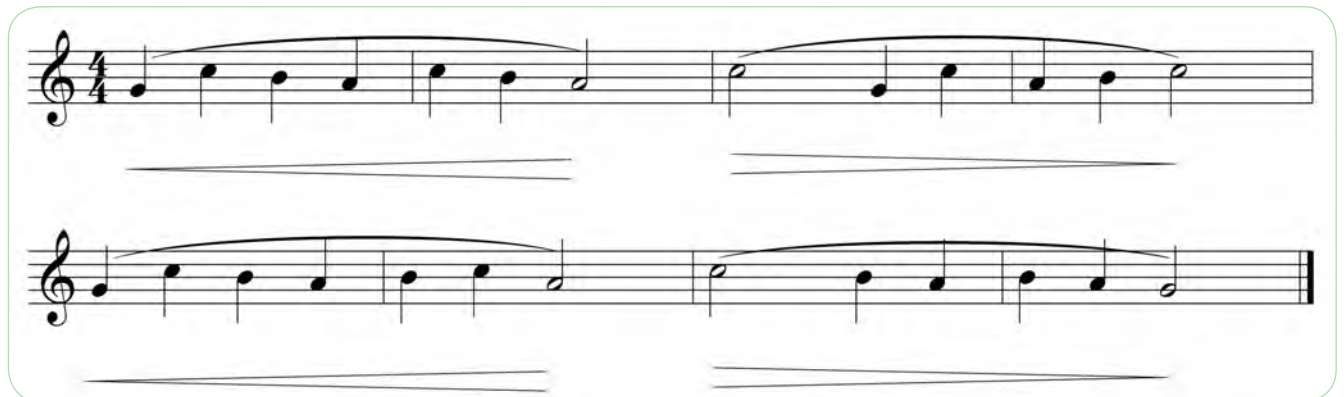
3

4

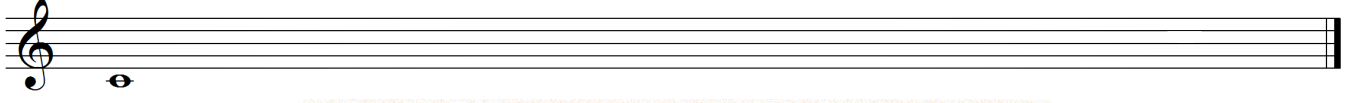
5

Klarnette Çargâh Dizisi Çalışmaları

Aşağıda verilen ses üzerine çargâh dizisini inici ve çıkıcı olarak, aralıkları ile birlikte yazınız.

Çargâh Dizisi Egzersizler

1

2

3

4

Klarnette Çargâh Eser Çalışmaları

Aşağıdaki eserleri öğretmeninizle birlikte seslendiriniz.

Çargâh Çocuk Şarkısı

Edvan KENGİL

D.C.

Çargâh Peşrevi

M. Reşat AYSU

Mahur Şarkı

Muallim İsmail Hakkı Bey

Aranağmesi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıda boş bırakılan yerlere uygun olan kelimeleri yazınız.

Koma, Durak, Yeden, Makam, Tampere, Güçlü

1. Geleneksel müzikte gamın işleniş tarzına ..... denir.
2. Müzikte insan kulağının duyabildiği en küçük aralık olan bir tam sesin dokuzda birine ..... denir.
3. Batı müziği ses sisteminde bir gamın on iki eşit yarım sese bölünmüş olmasıyla oluşan sisteme ..... denir.
4. Türk müziğinde bir dizinin temel sesine ..... denir.
5. Türk müziğinde bir diziye oluşturan 4'lü ve 5'li kalıpların birleşim yerindeki sese .....denir.
6. Geleneksel Türk müziğinde durak perdesinden önceki sese ..... denir.

2. Aşağıdaki çargâh makamına ait bilgileri doldurunuz

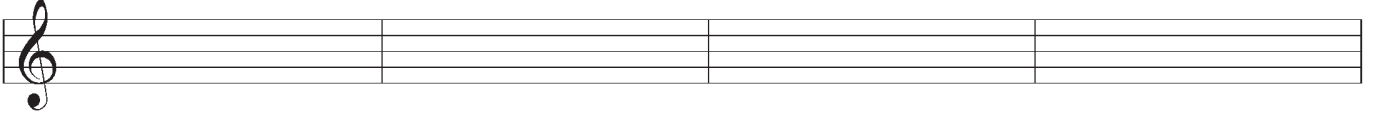
Durak sesi:

Güçlü sesi:

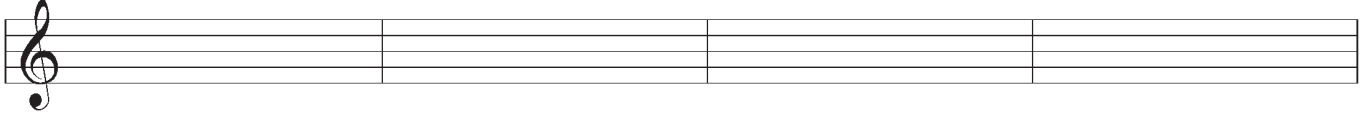
Yeden sesi:

3. Aşağıdaki boş porteye çargâh dörtlüsünü yazınız.

4. Aşağıdaki boş porteye çargâh beşlisini yazınız.

5. Aşağıdaki boş porteye çargâh dizisini yazınız.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: _____

Sınıfı : _____

Numarası : _____

Aşağıdaki tablo, kendinizi değerlendirmeniz için hazırlanmıştır.

Seslendirme ve yorumlamada temel unsurlar ünitesindeki kazanımlarınızı en doğru şekilde ifade eden seçeneğin altına (+) işareti koyunuz.

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER			
		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf
		4	3	2	1
1	Çargâh beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
2	Çargâh dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
3	Çargâh dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
4	Çargâh makamında yazılmış iki zamanlı eserleri seslendirebilirim.				
5	Çargâh makamında yazılmış üç zamanlı eserleri seslendirebilirim.				
6	Çargâh makamında yazılmış dört zamanlı eserleri seslendirebilirim.				

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

YÖNERGE: Bu form, arkadaşınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (+) işareti koyunuz.

Etkinlik Adı : .....

Uygulayanın

Adı- Soyadı : .....

Arkadaşının

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı : .....

Numarası : .....

Tarih : .....

Ö L Ç Ü T L E R		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Arkadaşım, klarnet çalmadan önce gerekli egzersizleri yapar.			
2	Arkadaşım, klarnet çalarken parçadaki nefes yerlerine özen gösterir.			
3	Arkadaşım, diğer arkadaşlarla çalarken entonasyonuna dikkat eder.			
4	Arkadaşım, klarnet çalarken parçanın hızına dikkat eder.			
5	Arkadaşım, klarnet çalarken fiziksel duruşuna dikkat eder.			
6	Arkadaşım, klarnet çalarken ağız pozisyonuna dikkat eder.			
7	Arkadaşım, klarnet çalarken diyafram nefesi kullanabilir.			
8	Arkadaşım, klarnet ile buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
9	Arkadaşım, klarnet ile hüseyinde kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
10	Arkadaşım, klarnet ile buselik dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
11	Arkadaşım, klarnet ile buselik makamında eserleri çalabilir.			
TOPLAM				

NOT: Akran değerlendirme formunun sonunda, iki kez “bazen” ya da bir kez “hiçbir zaman” seçeneğini işaretlediyseniz arkadaşınızın bu nitelikleri tekrar kazanması ve başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmeniz için çaba göstermelisiniz.

Öğretmen Değerlendirme Formu

Ünite Adı:.....

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Aşağıdaki form, etkinlik süresince öğrencilerin çalışmalarını ve uygulama düzeylerini gözlemlemeniz amacıyla hazırlanmıştır.

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER			
		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf
		4	3	2	1
1	Kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
2	Nevada buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
3	Kürdi dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
4	Kürdi makamında yazılmış iki zamanlı eserleri seslendirebilir.				
5	Kürdi makamında yazılmış üç zamanlı eserleri seslendirebilir.				
6	Kürdi makamında yazılmış dört zamanlı eserleri seslendirebilir.				

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

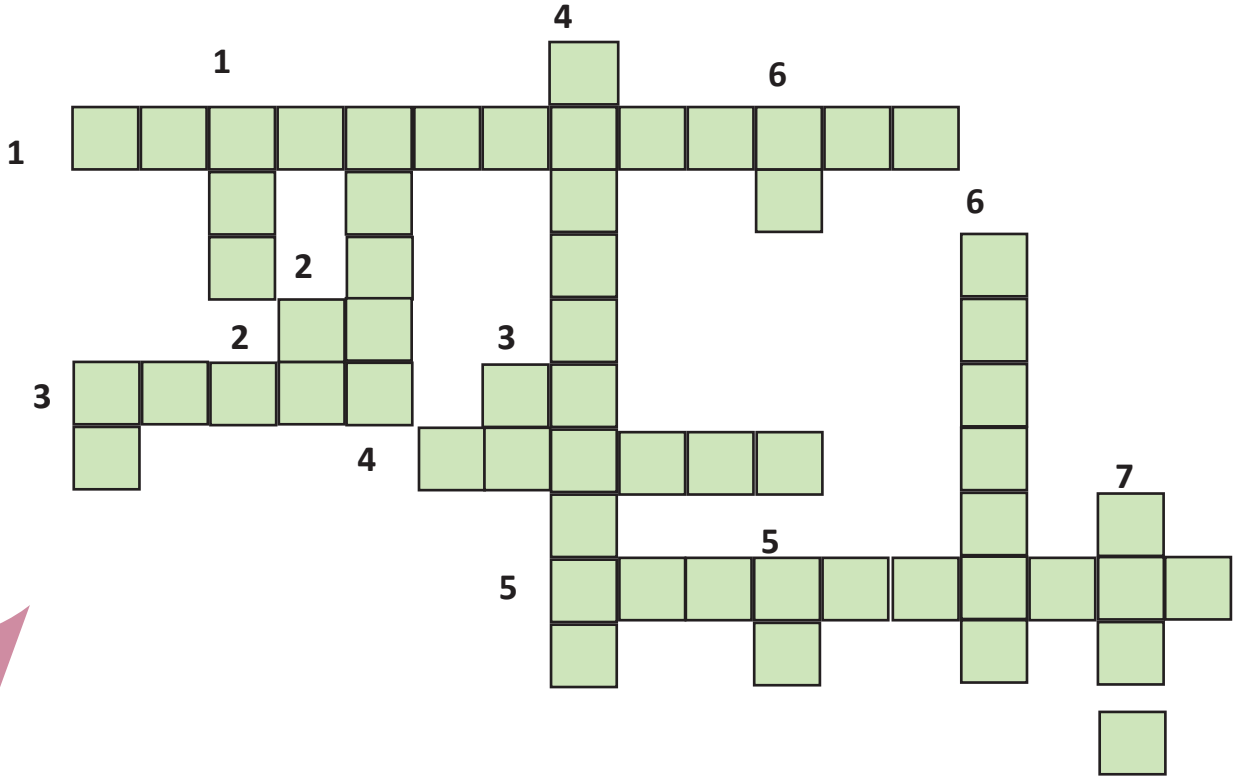

KARE BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı doldurunuz.

SOLDAN SAĞA

1. Türk müziğinde mi notasının adı (Portenin 1. çizgisindeki).
2. Türk müziğinde acemaşiran olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı.
- a) La notasının (Portenin 2. aralığındaki) Türk müziğindeki adı.
b) Türk müziğinde düğâh olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı.
4. Çargâh dizisinin orta bölgesindeki (portenin altındaki do notasının Türk müziğindeki adı.
5. Fa notasının Türk müziğindeki adı (Portenin 1. aralığındaki).

YUKARDAN AŞAĞIYA

1. Türk müziğinde rast olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı.
2. Türk müziğinde acemaşiran olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı.
3. Türk müziğinde düğâh olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı.
4. Çargah dizisinin pest bölgesindeki (portenin altındaki) do notasının Türk müziğindeki adı.
- a) Türk müziğinde yegâh olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı .
b) Türk müziğinde hüseyini aşiran olarak adlandırılan notanın Batı müziğindeki adı.
6. Si (Portenin 3. çizgisindeki) notasının Türk müziğindeki adı.
7. Sol notasının (Portenin 2. çizgisindeki) Türk müziğindeki adı.

KLARNETTE MAKAMSAL UYGULAMALAR (BUSELİK MAKAMI)

3. ÜNİTE

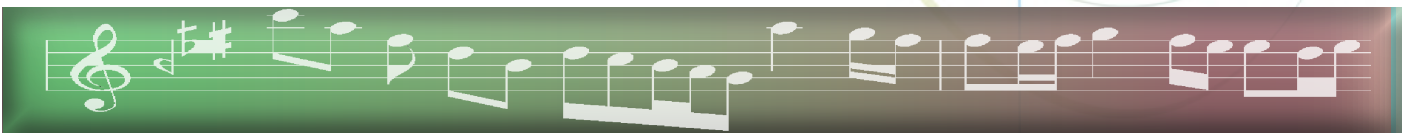
3.1. Buselik Beşlisi Çalışmaları

3.2. Klarnette Kürdi Dörtlüsü Çalışmaları

3.3. Klarnette Buselik Dizisi Çalışmaları

3.4. Klarnette Buselik Eser Çalışmaları

3.5. Ölçme ve Değerlendirme

Klarnette Makamsal Uygulamalar (Buselik Makamı)

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Buselik makamında yapılmış eserleri dinleyerek ezgilerin işlenişine dikkat ediniz.
2. Buselik makamı hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Durağı:

Dügâh perdesidir.

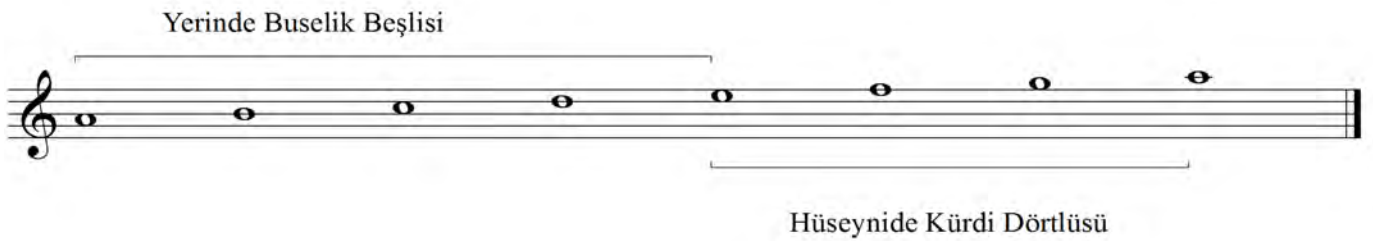
Seyri:

Çıkıcıdır. Bazen çıkıcı-inici olarak da kullanılmıştır.

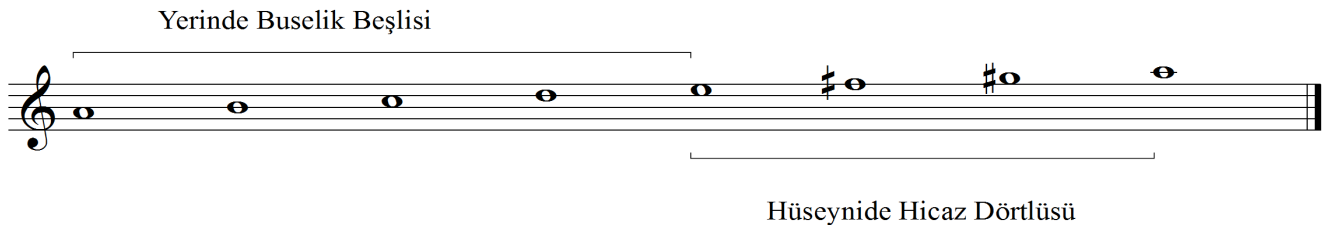
Dizisi:

İki tip dizisi vardır:

1) Yerinde buselik beşlisine hüseynde (5. derece) kürdi dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir. (Buselik beşlisi+beşinci derecede kürdi dörtlüsü).

2) Yerinde buselik beşlisine hüseynde (5.derece) hicaz dörtlüsünün eklenmesinden oluşur.

3. ÜNİTE

Güçlüsü:

Hüseyni perdesi. Bazı eserlerde çargâh perdesi birinci güçlü, hüseyini perdesi ikinci güçlü olarak kullanılmıştır

Donanımı:

Dizi ve diğer değişiklikler eser içerisinde gösterilir.

Yeden:

İkinci çizgideki bakiye diyezi sol (nim zirgüle) perdesi.

Güçlüsü:

Hüseyni perdesi. Bazı eserlerde çargâh perdesi birinci güçlü, hüseyini perdesi, ikinci güçlü olarak kullanılmıştır.

Genişlemesi:

Her iki dizi için, durak üstünde bulunan buselik beşlisi simetrik olarak tiz durağın üst tarafına göçülür. Simetrik genişleme yaptığımız zaman bu her iki dizi için de aynı zamanda yeni dizi oluşturmak anlamına gelir.

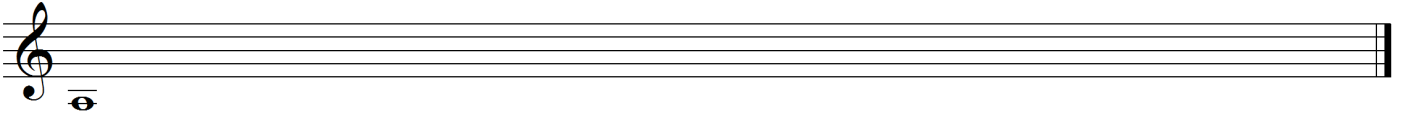
Seyri:

Durak seyre başlanır. Dizinin iki tarafından da gezindikten sonra güçlüde yarı karar yapılır. Bu arada asma kararlar ve geçkiler de gösterilir. Daha sonra ya bütün dizide genişletilmiş kısmında dolaşılıp düğâh perdesinde genelde yedenli tam kalış yapılır.

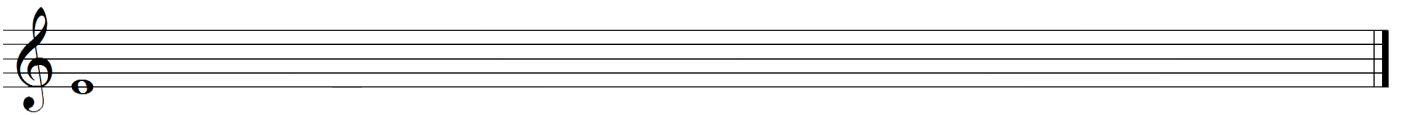

Klarnette Buselik Beşlisi Çalışmaları

Aşağıda verilen “la” sesi üzerine buselik beşlisini çıkıcı olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

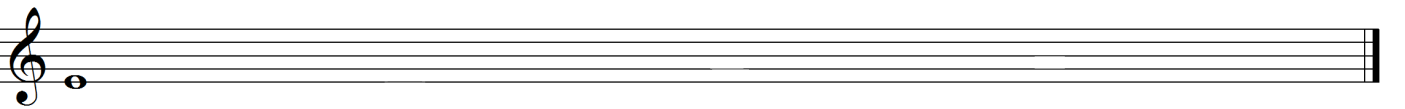

Aşağıda verilen “mi” sesi üzerine buselik beşlisini inici olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

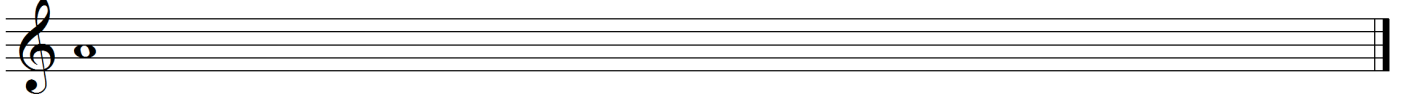
Klarnette Kürdi Dörtlüsü Çalışmaları

Aşağıda verilen mi sesi üzerine kürdi dörtlüsünü çıkıcı olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

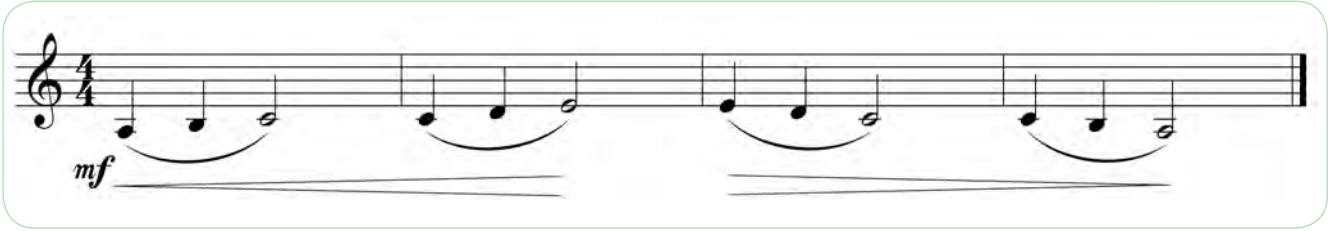
Aşağıda verilen “la” sesinden başlayarak kürdi dörtlüsünü inici olarak yazınız.

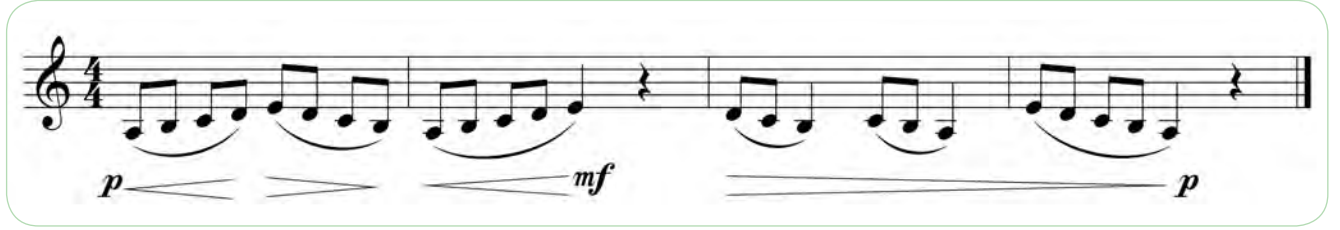
Bûselik Beşlisinde Alıştırmalar

Aşağıdaki alıştırmaları metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. Ağır metronomlarda çalışırken iki ölçüde bir hızlandırdıkça dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz. Öğretmeninizin önerdiği tempolarda ve dinamiklerle seslendiriniz.

1

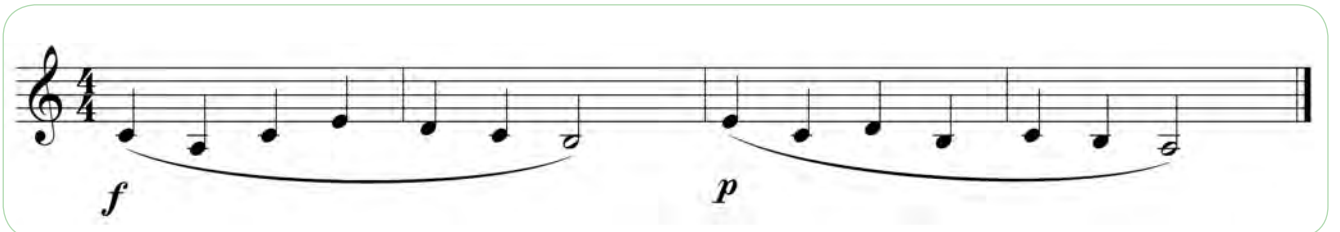
2

3

4

5

Kürdî Dörtlüsünde Alıştırmalar

Aşağıdaki alıştırmaları metronom sayısını yavaş yavaş arttırarak her gün çalışınız. Ağır metronomlarda çalışırken iki ölçüde bir hızlandırdıkça dört ölçüde bir nefes alınız. Nefes alırken müzik cümlelerine dikkat ediniz. Öğretmeninizin önerdiği tempolarda ve dinamiklerle seslendiriniz.

1

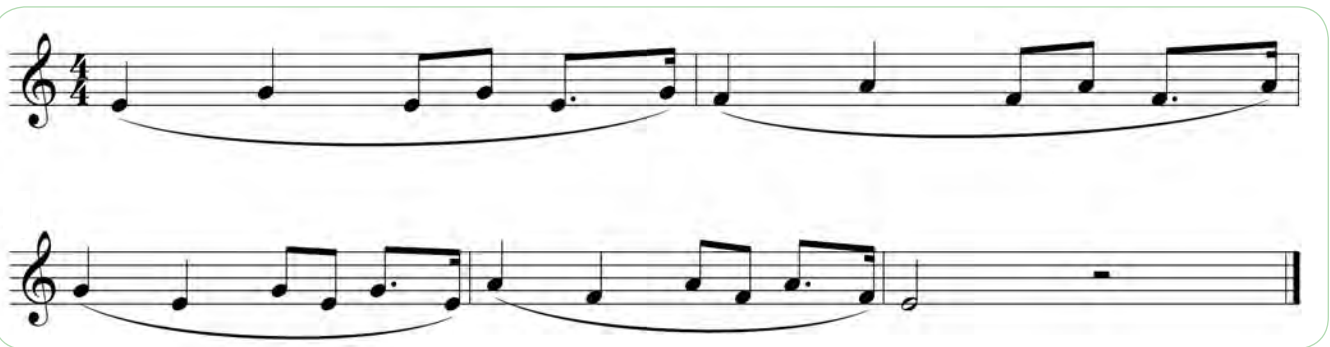
2

3

4

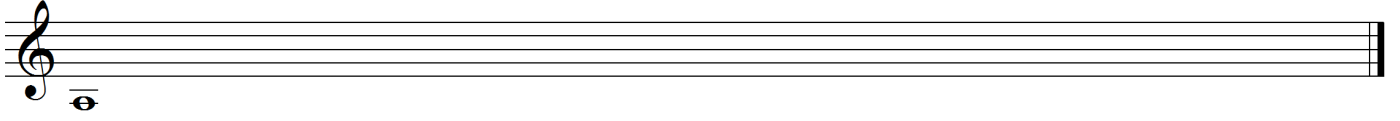
5

Klarnette Buselik Dizisi Çalışmaları

Aşağıda verilen “la” sesi üzerine buselik dizisini çıkıcı ve inici olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

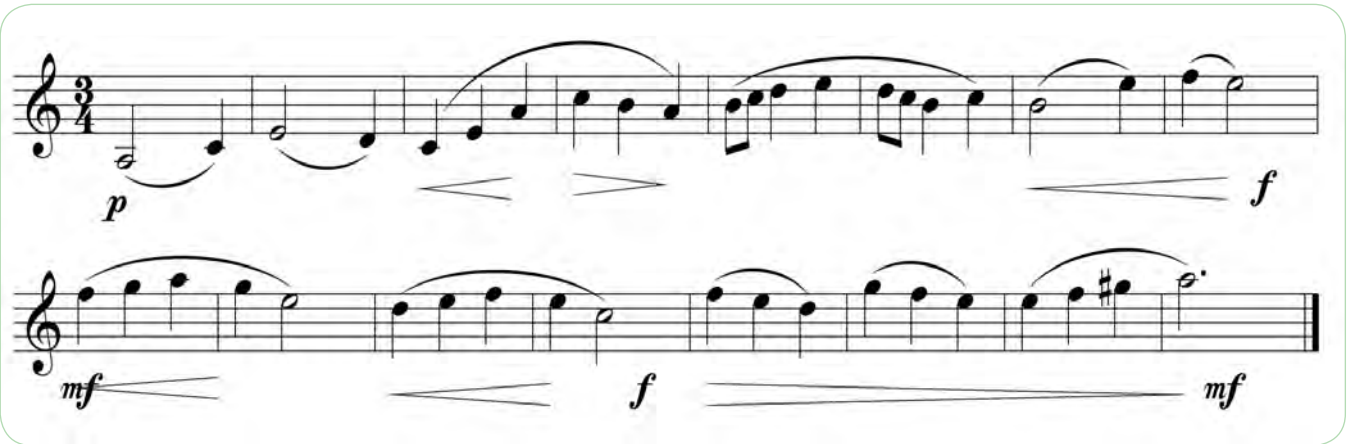

Buselik Dizisinde Alıştırmalar

1

2

3

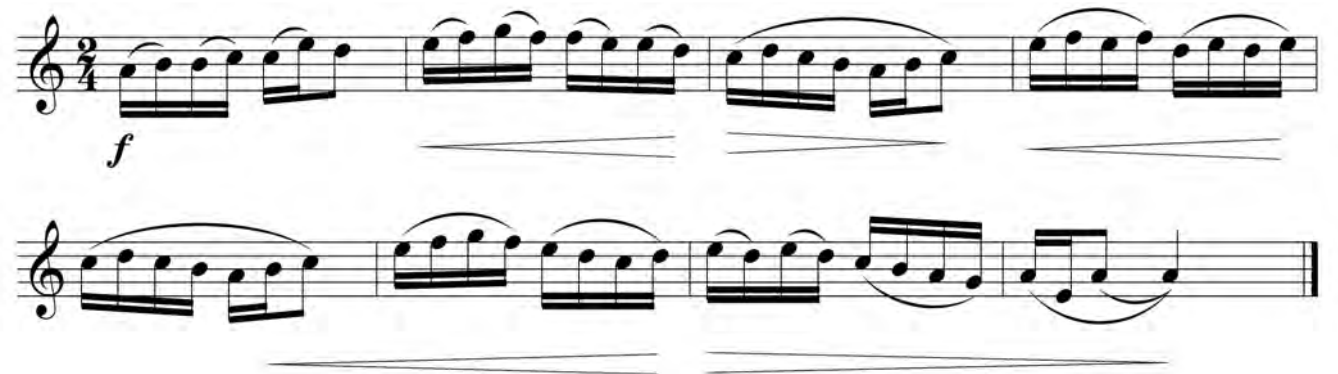
Exercise 3 is in 4/4 time. The first staff begins with a *mf* dynamic and features a melodic line with eighth-note runs, ending with a *f* dynamic. The second staff continues the melody, starting with *mf* and ending with a *f* dynamic. Both staves include slurs and crescendo/decrescendo hairpins.

4

Exercise 4 is in 2/4 time. The first staff starts with a *mf* dynamic and contains eighth-note patterns. The second staff begins with a *p* dynamic and continues the eighth-note patterns. Slurs and hairpins are used throughout.

5

Exercise 5 is in 2/4 time. The first staff starts with a *f* dynamic and features eighth-note patterns. The second staff continues the melody with eighth-note patterns. Slurs and hairpins are present.

Klarnette Buselik Eser Çalışmaları

Bir Topum Var Lastikten

Hasan ESEN

Buselik Şarkı

Aklına Geldi mi, Düşündün mü Hiç?

Müzik: Uzman SAĞLIK

Söz: Dr. Bekir MUTLU

The musical score is written for a single melodic line and a single accompaniment line. The time signature is 3/4, and the key signature is one sharp (F#). The melody is written on the first staff of each system, and the accompaniment is on the second. The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, half notes, and rests, as well as dynamic markings like 'f' (forte) and 'p' (piano). The score is divided into two systems, each containing two staves. The first system starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The melody is written on the first staff, and the accompaniment is on the second. The second system continues the melody and accompaniment. The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, half notes, and rests, as well as dynamic markings like 'f' (forte) and 'p' (piano).

Bir Işık Yakın

Hamdi DEMİRCİOĞLU

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdaki cümleleri boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri seçerek tamamlayınız.

Neva, Hüseyini, Çargâh, Acem, Muhayyer, Gernadiye

1. Portenin 3. aralığına yazılan “do” notasının adına Türk müziğinde.....denir.
2. Portenin 4. çizgisine yazılan “re” notasının adına Türk müziğinde.....denir.
3. Portenin 4. aralığına yazılan “mi” notasının adına Türk müziğinde.....denir.
4. Portenin 5. çizgisine yazılan “fa” notasının adına Türk müziğinde.....denir.
5. Portenin 5. çizgisinin üstüne yazılan “sol” notasının adına Türk müziğinde.....denir.
6. Portenin üstüne ek çizgi çizilerek yazılan “la” notasının adına Türk müziğinde.....denir.

2. Aşağıdaki buselik makamına ait bilgileri doldurunuz.

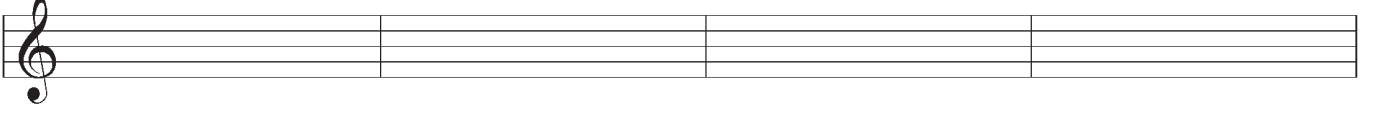
Durak sesi:

Güçlü sesi:

Yeden sesi:

3) Aşağıdaki boş porteye buselik dörtlüsünü yazınız.

4) Aşağıdaki boş porteye buselik beşlisini yazınız.

5) Aşağıdaki boş porteye buselik dizisini yazınız.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Aşağıdaki tablo, kendinizi değerlendirmeniz için hazırlanmıştır.

Seslendirme ve yorumlamada temel unsurlar ünitesindeki kazanımlarınızı en doğru şekilde ifade eden seçeneğin altına (+) işareti koyunuz.

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER			
		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf
		4	3	2	1
1	Buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
2	Hüseynide kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
3	Buselik dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
4	Buselik makamında yazılmış iki zamanlı eserleri seslendirebilirim.				
5	Buselik makamında yazılmış üç zamanlı eserleri seslendirebilirim.				
6	Buselik makamında yazılmış dört zamanlı eserleri seslendirebilirim.				

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

YÖNERGE: Bu form, arkadaşınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (+) işareti koyunuz.

Etkinlik Adı : .....

Uygulayanın

Adı- Soyadı : .....

Arkadaşının

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı : .....

Numarası : .....

Tarih : .....

Ö L Ç Ü T L E R		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Arkadaşım, klarnet çalmadan önce gerekli egzersizleri yapar.			
2	Arkadaşım, klarnet çalarken parçadaki nefes yerlerine özen gösterir.			
3	Arkadaşım, diğer arkadaşlarla çalarken entonasyonuna dikkat eder.			
4	Arkadaşım, klarnet çalarken parçanın hızına dikkat eder.			
5	Arkadaşım, klarnet çalarken fiziksel duruşuna dikkat eder.			
6	Arkadaşım, klarnet çalarken ağız pozisyonuna dikkat eder.			
7	Arkadaşım, klarnet çalarken diyafram nefesi kullanabilir.			
8	Arkadaşım, klarnet ile buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
9	Arkadaşım, klarnet ile hüseyinde kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
10	Arkadaşım, klarnet ile buselik dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
11	Arkadaşım, klarnet ile buselik makamında eserleri çalabilir.			
TOPLAM				

NOT: Akran değerlendirme formunun sonunda, iki kez “bazen” ya da bir kez “hiçbir zaman” seçeneğini işaretlediyseniz arkadaşınızın bu nitelikleri tekrar kazanması ve başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmeniz için çaba göstermelisiniz.

Öğretmen Değerlendirme Formu

Ünite Adı:.....

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Aşağıdaki form, etkinlik süresince öğrencilerin çalışmalarını ve uygulama düzeylerini gözlemlemeniz amacıyla hazırlanmıştır.

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER			
		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf
		4	3	2	1
1	Buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
2	Hüseynide kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
3	Buselik dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
4	Buselik makamında yazılmış iki zamanlı eserleri seslendirebilir.				
5	Buselik makamında yazılmış üç zamanlı eserleri seslendirebilir.				
6	Buselik makamında yazılmış dört zamanlı eserleri seslendirebilir.				

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

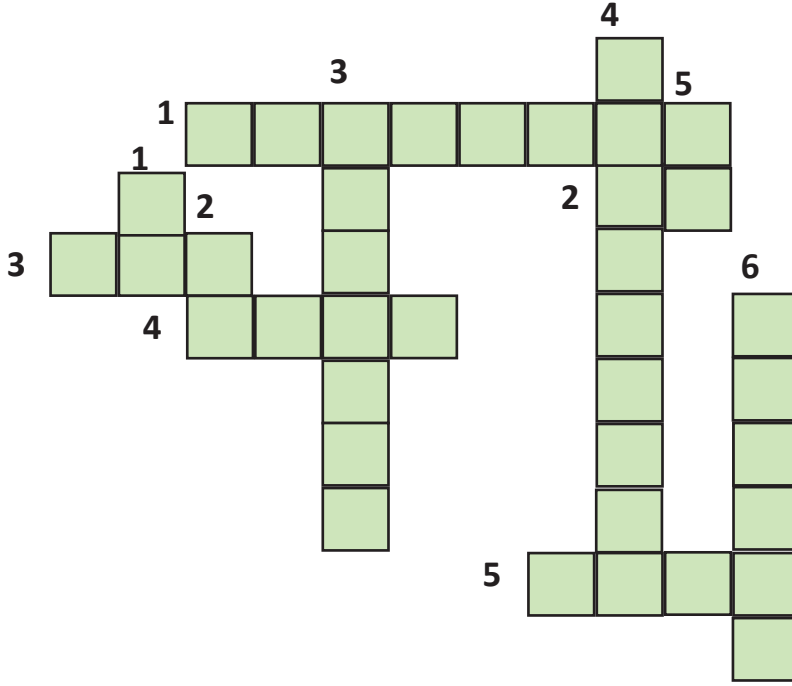
Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

KARE BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı doldurunuz.

SOLDAN SAĞA

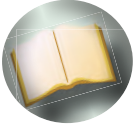
1. Portenin üstüne ek çizgi çizilerek yazılan “la” notasının Türk müziğindeki adı.
2. Türk müziğinde kullanılan neva notasının Batı müziğindeki adı.
3. Türk müziğinde kullanılan gerdaniye notasının Batı müziğindeki adı.
4. Portenin 5. çizgisine yazılan “fa” notasının Türk müziğindeki adı.
5. Portenin 4. çizgisine yazılan “re” notasının Türk müziğindeki adı.

YUKARDAN AŞAĞIYA

1. Türk müziğinde kullanılan çargâh notasının Batı müziğindeki adı.
2. Türk müziğinde kullanılan muhayyer notasının Batı müziğindeki adı.
3. Portenin 4. aralığına yazılan “mi” notasının Türk müziğindeki adı.
4. Portenin 5. çizgisinin üstüne yazılan “sol” notasının Türk müziğindeki adı.
5. Türk müziğinde kullanılan neva notasının Batı müziğindeki adı.
6. Portenin 3. aralığına yazılan “do” notasının Türk müziğindeki adı.

İSTANBUL KLARNET KOROSU

Genç klarnet sanatçılarından oluşan İstanbul Klarnet Korosu Klarnet sanatçısı Gürhan Eteke tarafından Ocak 2009'da kuruldu. Ülkemizdeki ilk klarnet korosudur. İstanbul Klarnet Derneği'nin desteği ile 2009-2010 konser sezonundan CKM'de gerçekleştirilen düzenli etkinliklerde, birbirinden renkli içeriklerle izleyicilerin beğenisine sunulan performanslarda ünlü orkestra şeflerinin yanı sıra uluslararası müzik dünyasında tanınmış solistler de yer almışlardır. Bu kapsamda Andante Klasik Müzik Dergisi'nin öncülüğünde ve Beyoğlu Belediyesinin desteği ile düzenlenen Donizetti 2011 Klasik Müzik Ödülleri kapsamında yapılan değerlendirmede "En İyi Oda Müziği Grubu" ödülüne layık görülmüş ve ödül almıştır.

Şubat 2010'da İş Sanat'ta sahneye konulan ve dünyada ilk defa bir klarnet korosu eşliğinde sahnelenen ünlü Norveçli besteci Edvard Grieg'in "Peer Gynt"ü Nisan 2011'e kadar yedi kez izleyici ile buluşmuştur.

Ayrıca İstanbul Klarnet Korosu, Avrupa Birliği Kültür Köprüleri Projesi "Yollarda-European Literature Goes to Turkey/Turkish Literature Goes to Europe" etkinlikleri kapsamında Bulgaristan'ın başkentine Mayıs 2010'da bir turne gerçekleştirmiştir.

2010-2011 sezonunda "The Great Clarinet Circus" adlı müzikli komediyi sahneledi. İkinci yurt dışı turnesini ABD'ye gerçekleştirecek koro, ICA-ClarinetFest 2011 kapsamında 07 Ağustos tarihinde Los Angeles-Valley Performing Arts Center Main Hall'de bir konser vermiştir. 2013 yılında Accademia Italiana del Clarinetto tarafından İtalya'nın Assisi kentinde 24-28/07/2013 tarihlerinde düzenlenen ve Uluslararası Klarinet Derneği ve Avrupa Klarinet Derneği tarafından desteklenen ClarinetFest 2013 festivali kapsamında 25.07.2013 tarihinde konser vererek Türkiye'yi tanıtmıştır.

KLARNETTE MAKAMSAL UYGULAMALAR (KÜRDİ MAKAMI)

4. ÜNİTE

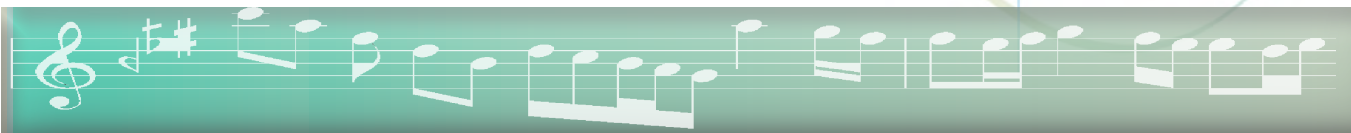
4.1. Klarnette Kürdi Dörtlüsü Çalışmaları

4.2. Klarnette Buselik Beşlisi Çalışmaları

4.3. Klarnette Kürdi Dizisi Çalışmaları

4.4. Klarnette Kürdi Eser Çalışmaları

4.5. Ölçme ve Değerlendirme

Klarnette Makamsal Uygulamalar (Kürdi Makamı)

● ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Kürdi makamında yapılmış eserleri dinleyerek ezgilerin işlenişine dikkat ediniz.
2. Kürdi makamı hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Durağı:

Dügâh perdesidir.

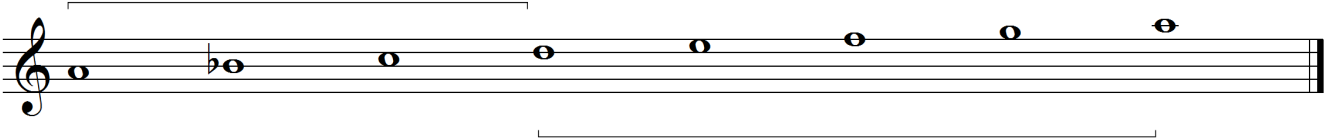
Seyri:

Çıkıcıdır. Bazen çıkıcı- inici.

Dizisi:

Yerinde kürdi dörtlüsüne nevâda buselik beşlisinin eklenmesinden oluşur.

Yerinde kürdi dörtlüsü

Nevada buselik beşlisi

Güçlüsü:

Neva perdesi.

Donanımı:

Si için küçük mücennep donanıma yazılır.

Yeden:

İkinci çizgideki bakiye diyezi sol (nim zirgüle) perdesi.

Genişlemesi:

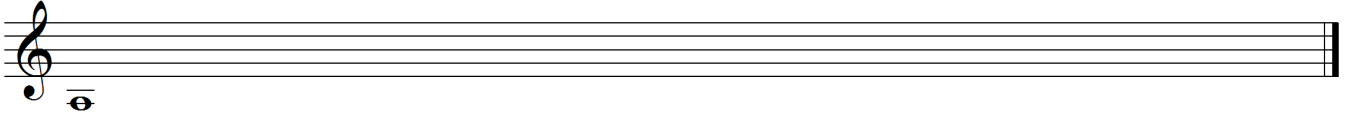
Durak üstüne bulunan kürdi dörtlüsü, tiz durak muhayyer üstüne simetrik olarak göçülür. Böylece aynı zamanda neva perdesi üzerinde buselik dizisi meydana gelir.

Seyri:

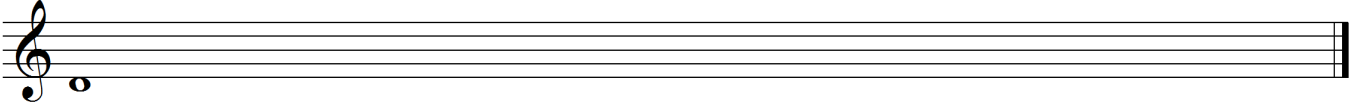
Durak veya güçlü civarında seyre başlanır. Dizide karışık gezinip güçlü neva perdesinde buselikli yarım kalış yapılır. Daha sonra yine bütün dizi ve istenirse genişlemiş kısmında da dolaşılıp düğâh perdesinde kürdi çeşnisiyle tam kalış yapılır.

Klarnette Kürdi Dörtlüsü Çalışmaları

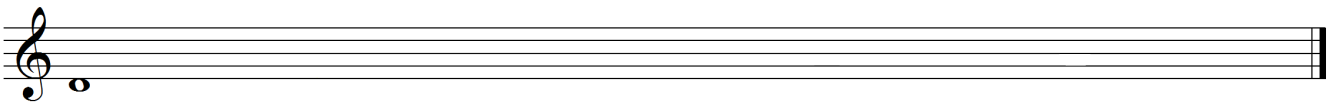
Aşağıda verilen "la" sesi üzerine kürdi dörtlüsünü çıkıcı olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

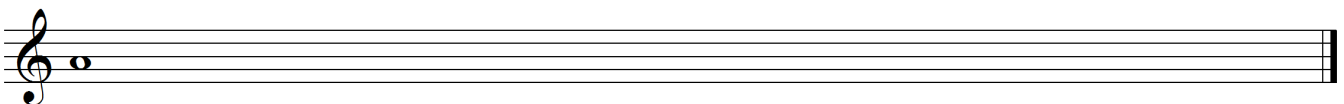
Aşağıda verilen "re" sesi üzerine kürdi dörtlüsünü inici olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

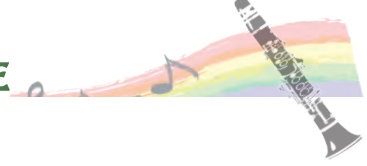
Klarnette Buselik Beşlisi Çalışmaları

Aşağıda verilen "re" sesi üzerine buselik beşlisini çıkıcı olarak aralıklarıyla birlikte yazınız.

Aşağıda verilen "la" sesinden başlayarak buselik beşlisini inici olarak yazınız.

Kürdi Dörtlüsünde Alıştırırmalar

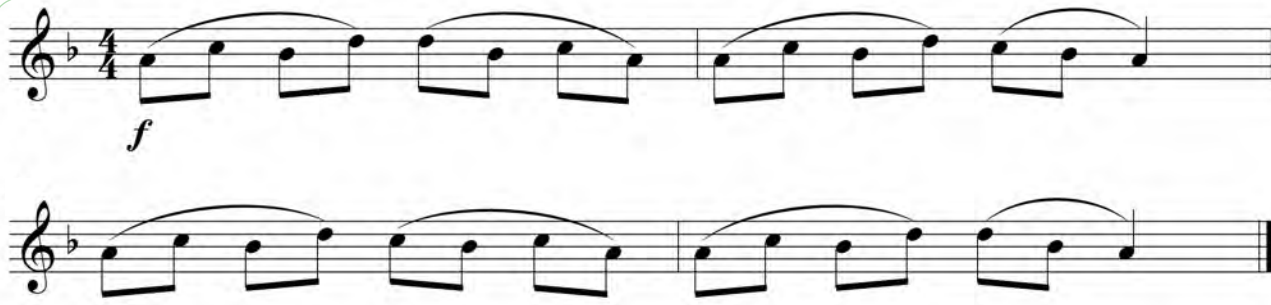
1

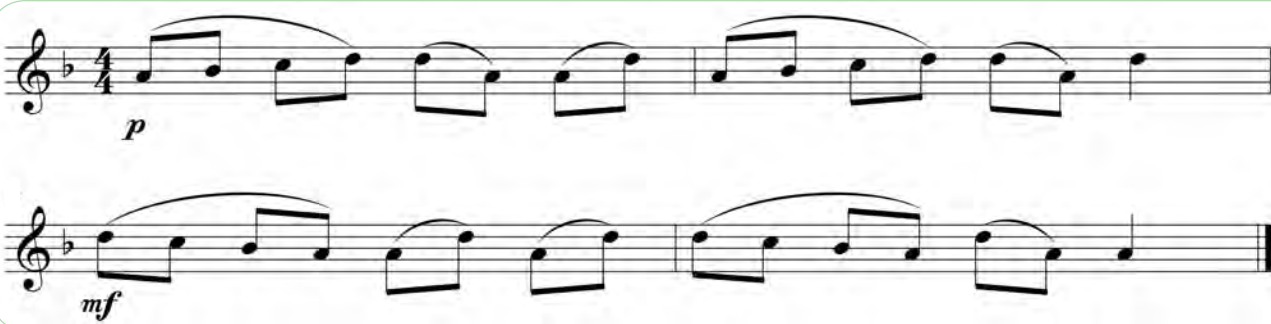
2

3

4

5

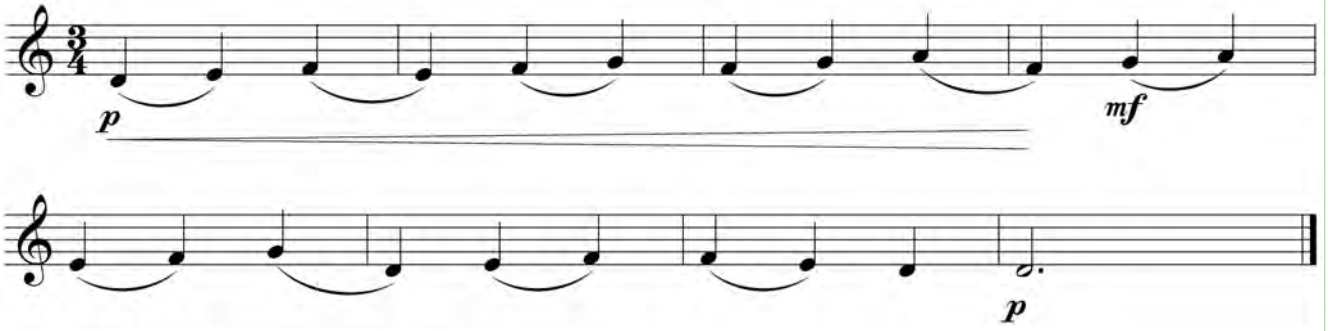

Buselik Beşlisi Çalışmaları

1

2

3

4

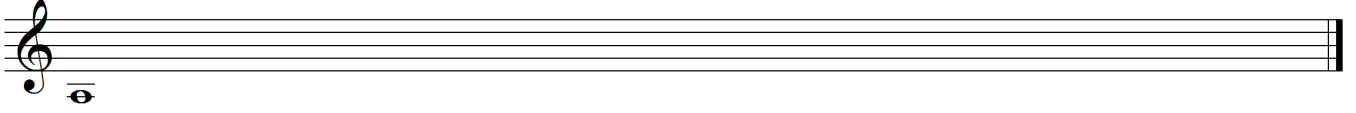
5

Klarnette Kürdi Dizisi Çalışmaları

Aşağıda verilen ses üzerine inici ve çıkıcı olarak, araklıkları ile birlikte, kürdi dizisini yazınız.

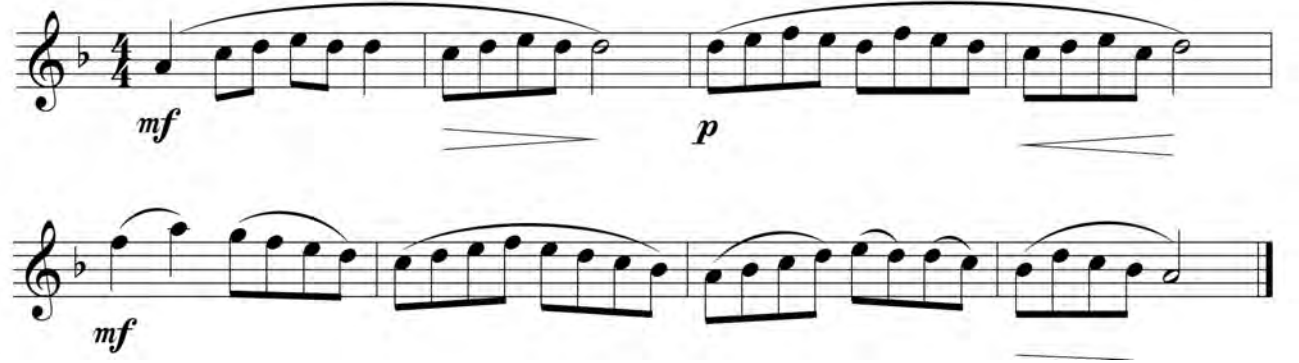

Kürdi Dizisinde Alıştırmalar

1

2

3

4

5

Klarnette Kürdi Eser Çalışmaları

Kürdi Şarkı

Dudaklarında Arzu Kollarında Yalnız Ben

Sadettin ÖKTENAY

The musical score is written in 2/4 time and features a key signature of one flat (B-flat). It consists of six staves of music. The first four staves contain the main melody, which includes various rhythmic patterns and rests. The fifth staff begins with the word 'Ağırca' above the notes, indicating a change in tempo or mood. The sixth staff shows two endings, labeled '1.' and '2.', with the first ending leading back to the beginning of the piece.

Kürdi Peşrev

Kantemiroğlu

SON

Kürdi Şarkı

Anlattı Erenler Bir Bahar Değil

Yusuf NALKESEN

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıda verilen boşluğa uygun olan kelimeyi yazınız.

Portenin 3. çizgisine yazılan si bemol notasının Türk müziğindeki adına..... denir.

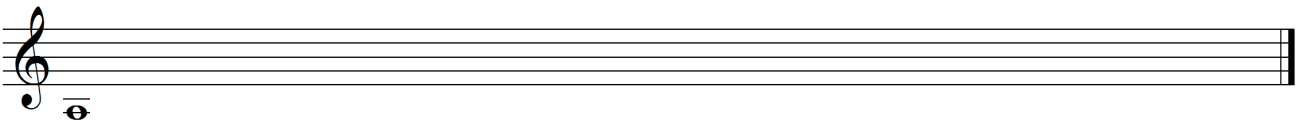
2. Aşağıdaki kürdi makamına ait bilgileri doldurunuz.

Durak sesi:

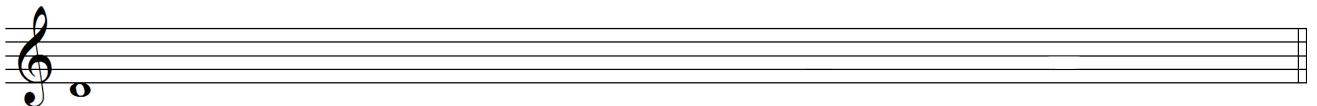
Güçlü sesi:

Yeden sesi:

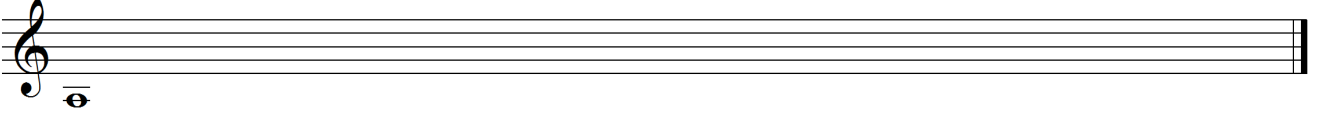
3. Aşağıdaki boş porteye kürdi dörtlüsünü yazınız.

4. Aşağıdaki boş porteye buselik beşlisini yazınız.

5. Aşağıdaki boş porteye kürdi dizisini yazınız.

6) Aşağıdaki nota eşleştirmesini örnekteki gibi yapınız.

Kaba çargâh	Fa	Hüseyni
Yegâh	Mi	Neva
Hüseyniaşiran	Re	Çargâh
Acemaşiran	Do	Acem
Rast	Si	Gerdaniye
Dügâh	La	Kürdi
Buselik	Sol	Muhayyer
Kürdi	Si bemol	

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Aşağıdaki tablo, kendinizi değerlendirmeniz için hazırlanmıştır.

Seslendirme ve yorumlamada temel unsurlar ünitesindeki kazanımlarınızı en doğru şekilde ifade eden seçeneğin altına (+) işareti koyunuz.

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER			
		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf
		4	3	2	1
1	Kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
2	Nevada buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
3	Kürdi dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilirim.				
4	Kürdi makamında yazılmış iki zamanlı eserleri seslendirebilirim.				
5	Kürdi makamında yazılmış üç zamanlı eserleri seslendirebilirim.				
6	Kürdi makamında yazılmış dört zamanlı eserleri seslendirebilirim.				

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

YÖNERGE: Bu form, arkadaşınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (+) işareti koyunuz.

Etkinlik Adı : .....

Uygulayanın

Adı- Soyadı : .....

Arkadaşının

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı : .....

Numarası : .....

Tarih : .....

Ö L Ç Ü T L E R		Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1	Arkadaşım, klarnet çalmadan önce gerekli egzersizleri yapar.			
2	Arkadaşım, klarnet çalarken parçadaki nefes yerlerine özen gösterir.			
3	Arkadaşım, diğer arkadaşlarla çalarken entonasyonuna dikkat eder.			
4	Arkadaşım, klarnet çalarken parçanın hızına dikkat eder.			
5	Arkadaşım, klarnet çalarken fiziksel duruşuna dikkat eder.			
6	Arkadaşım, klarnet çalarken ağız pozisyonuna dikkat eder.			
7	Arkadaşım, klarnet çalarken diyafram nefesi kullanabilir.			
8	Arkadaşım, klarnet ile kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
9	Arkadaşım, klarnet ile nevada buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
10	Arkadaşım, klarnet ile kürdi dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.			
11	Arkadaşım, klarnet ile kürdi makamında eserleri çalabilir.			
TOPLAM				

NOT: Akran değerlendirme formunun sonunda, iki kez “bazen” ya da bir kez “hiçbir zaman” seçeneğini işaretlediyseniz arkadaşınızın bu nitelikleri tekrar kazanması ve başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmeniz için çaba göstermelisiniz.

Öğretmen Değerlendirme Formu

Ünite Adı:.....

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

Numarası :

Aşağıdaki form, etkinlik süresince öğrencilerin çalışmalarını ve uygulama düzeylerini gözlemlemeniz amacıyla hazırlanmıştır.

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER			
		Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf
		4	3	2	1
1	Kürdi dörtlüsünü çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
2	Nevada buselik beşlisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
3	Kürdi dizisini çıkıcı ve inici olarak çalabilir.				
4	Kürdi makamında yazılmış iki zamanlı eserleri seslendirebilir.				
5	Kürdi makamında yazılmış üç zamanlı eserleri seslendirebilir.				
6	Kürdi makamında yazılmış dört zamanlı eserleri seslendirebilir.				

Çalışmalarım Sırasında En İyi Yaptığım Şeyler ve Diğer Yorumlarım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

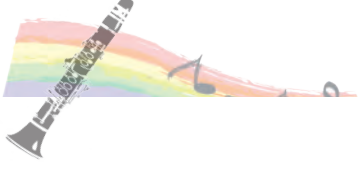
.....

.....

.....

.....

Not: Bu uygulamadan öğrenciye not verilemez. Öğrencinin gelişimini görme açısından arşivde saklanabilir.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- A**
aralık : iki nota arasındaki ses aralığı.
artikükasyon : articulation: Açık sağlam, doğru olarak belirterek.
- B**
Bemol : Notanın yarım ses kalınlaşacağını belirten arıza işareti.
Bek : Üflemeli çalgılarda, özellikle klarnet ve saksafonda gaga adı da verilen kamış
ağızlık.
- C**
crescendo : Sesin gürlüğüne artmasını belirleyen terim.
- D**
decrecendo : Sesin gürlüğüne azaltarak.
detache : Ayrılmış, kopuk.
diyez : Önüne koyulduğu notayı yarım ses tiz yapan işaret.
dizi (gam) : Tonal müzikte tonikten bir oktav uzaklıktaki toniğe sıralanan, tam ve yarım seslerden oluşan “diatonik” ile yalnızca yarım seslerden oluşan ve her derecesi bir nota sayılan “kromatik” olarak ikiye ayrılan nota dizileri.
donanım : Bir müzik yapıtında ritm ölçüsünün öncesine ve portede anahtardan hemen son
ra konan değiştirme işaretleri.
durak : Türk sanat müziğinde bir makamda karar verilen ses.
- E**
entonasyon : Ses yüksekliğinin, derecelerinin uyumlu kontrolüyle tam sesi verebilmek.
- G**
gırnata : Klarnet.
- K**
kalak : Özellikle metal üfleme çalgılarda borunun geniş, huni biçimi ağzı.
klarnet : Duru berrak anlamına clarus’tan gelen, tahta üflemeli kamışlı çalgı.
koma : Müzikte insan kulağının duyabildiği en küçük aralık olan bir tam sesin dokuzda birini tanımlar.
- L**
legato : Notaları birbirine bağlı seslendirmek.
longa : Türk Müziği’nde saz eseri türü.
- M**
makam : Geleneksel müzikte gamın işleniş tarzı.

- O**
oktav : Bir gamda sekiz sesi içeren aralık.
- Ö**
ölçü : Müziğin eşit zamanlara bölünmesi.
ölçü çizgisi : Porteyi diklemesine kesen ve belirli bir zamanda geçen müziği eşit süreli hücrelere bölen dikey çizgi.
ölçü sayısı : Anahtardan sonra ve yapıtın ilk notalarından önce yazılan, her birimde hangi değerde notadan kaç tane olacağını gösteren rakamlar.
- P**
perde : Ses derecesi.
pes : Fars. Pest sözcüğünden kalın, alçak ses anlamına gelir.
peşrev : Türk müziğinde saz eseri türü.
- R**
ritm : Tartım, melodi ve armoninin yanı sıra, müziği oluşturan temel öğelerden biri.
- S**
seyir : Türk sanat müziğinde makamların kendilerine özgü melodik akışları.
sirtö : Türk Müziği'nde, fasıl sonlarında çalınan, oynak, canlı saz eseri türü.
Sonorite : Ses gürlüğü, seslilik.
- Ş**
şarkı : Genellikle kısa bir şiir üzerine kurulu melodisi olan, anonim halk şarkıları tarzın da olduğu gibi beste sonucu da ortaya konulabilen, tonlamalarına göre değişik etkiler de yaratabilen, insan sesi ya da sesleri için yazılmış sözlü parça.
- T**
tampere : Eşit ya da iyi düzenli oluş.
tampere ses sistemi : Batı müziği ses sisteminde bir gamın oniki eşit yarım sese bölünmüş, bu koma farklı notalar belli sesler biçiminde anarmonik olarak eşitlenmiştir.
ton : Perde, tuş. Ses yüksekliği.
türkü : Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş koşuk.
- U**
usul : Türk müziğinde tempo.
- Y**
yeden : Dizinin yedinci derece sesi. Geleneksel Türk müziğinde durak perdesinden önce ki ses.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İ. (2010). *Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aydemir, M. (2010). *Turkish Music Makam Guide*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Çalışır, F. (1996). *Müzik Dili Sözlüğü*. Evrensel Müzikevi.
- Eteke, C.G. (2006). *Klarnetin Üçüncü Oktavı Üzerindeki Seslerinde Karşılaşılan Çalma Problemleri ve Çözümleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülsün, Metin. (2013). *Türk Müziğinde Klarnet Eğitimi*. Ankara: Yurtrenkleri.
- İlyasoğlu, E. (2007). *71 Türk Bestecisi*. (1. Basım). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Özgür, Ü., Aydoğan, S. (2015). *Gelenekten Geleceğe Makamsal Türk Müziği*. Ankara: Arkadaş.
- Özkan, İ., H. (1984). *Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri*. (8. Baskı, 2016). İstanbul: Ötüken.
- Karolyi, O. (1965). *Müziğe Giriş*. (4. Basım, 2005). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Levent, N. (1997). *Çalgı ve Orkestralama Bilgisi*. İzmir: Levent Müzikevi.
- Güzel Sanatlar Liseleri Ortaöğretim Programı (2016). MEB.
- Say, A. (1992). *Müzik Ansiklopedisi*. Ankara: Başkent Yayınevi.
- Sözer, V. (1986). *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzoğlu, N. (2009). *Türk Müziğinde Makamlar ve Seyir Özellikleri*. (3. Baskı, 2016). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Yavuzoğlu, N. (2008). *21. Yüzyılda Türk Müziği Teorisi*. (4. Baskı, 2010). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Werner, K. (2014). *Zehmetsiz Ustalık, İçimizdeki Usta Müzisyeni Özgür Bırakmak*. (1. Baskı, 2015). Pan Yayıncılık.
- Tatu, G. (2006). *Flüt Metodu*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Sözer, V. (1996). *Müzik/Ansiklopedik Sözlük*. (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

www.istanbulclarinetchoir.com adlı internet sitesinden 27 Şubat 2017 tarihinde saat 14:42 de alıntı yapılmıştır.

www.alaturkarecords.com/sanaticilar/tanju-erol.php adlı internet sitesinden 27 Şubat 2017 saat 14:44 tarihinde alıntı yapılmıştır.

Görsel Kaynak

www.dreamstime.com
dreamstime_8017115
dreamstime_18460722
dreamstime_xxl_1303451
dreamstime_xxl_4182224
dreamstime_xxl_22621386
dreamstime_xxl_31911298
dreamstime_xxl_42184326